

:: હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈનોનો ઇતિહાસ ::

જગત સતત પરિવર્તનશીલ છે. જગતમાં અનેક પરિવર્તન આવતા જ રહે છે દેશના નકશાઓ, રાજ્યસત્તાઓ, રાજ્ય પ્રથા, લોકોના ધર્મ, રહેણીકરણી, રિત-રિવાજો બદલાતા જ રહે છે. એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે ત્યાંથી સ્થળાંતર એમ સતત પ્રક્રિયા સદીઓથી ચાલતી આવી છે. જોડાણ વિઘટન, જુદા પડવું એ પણ ઘણા સમાજ-જ્ઞાતિઓમાં બનતું રહે છે. જેમ આ પૃથ્વી અને મનુષ્યની ઉત્પત્તિ ક્યાંથી, કેવી રીતે અને કયા સમયે થઈ તેની ચોકકસ જાણકારી અશક્ય જ છે અનાદિ અનંતકાળથી આ જગતની અને મનુષ્યજાતિની ઉત્પત્તિ હોવાની શક્યતા છે.

તેવી જ રીતે હાલારી વિસા ઓશવાળોની મૂળભૂત વિગત મળવી અશક્ય નહિતો અઘરી તો છે જ. છતાં પણ આ અંગે ઉપલબ્ધ માહિતની આધારે, વિવિધ પુસ્તકોનાં અભ્યાસ, વાંચન અને જ્ઞાતિજનો દ્વારા સાંભળેલી ત્રુટક વાતો, પ્રસિદ્ધ થયેલ માહિતીના આધારે આ ઇતિહાસના આલેખનો નમ્ર પ્રયાસ છે.

છતાં પણ અપૂરતી જાણકારી માહિતીદોષ કે અન્ય કોઈપણ કારણસર કાંઈપણ ભૂલચૂક કે અન્ય કાંઈ દોષ રહી જાય તો ક્ષમાયાચના માંગી જેના આરંભની ચોકકસતા નથી અને જેના અંતનું ભાવિજ્ઞાન નથી તેવી અનંતયાત્રા નો આપણે આરંભ કરીએ છીએ.

તો આ હવે શરૂ થાય છે ઓશિયા નગરીથી આરંભી હાલારમાં સ્થંતિભ હવે ભારત-આફ્રિકા-યુકે (બ્રિટન), અમેરીકા, કેનેડા, તથા અન્ય દેશોમાં વિસ્તરેલી યાત્રાની ઝલક

- લી. રજત જયંતિ મોહત્સવ સમિતિ

હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈનોનો ઇતિહાસ

ભગવાન નેમિનાથનાં કાળથી આપે વાંચાતા આવ્યા છીએ કે પશુ હિંસા, અંધશ્રદ્ધા વધતી જતી હતી. સુણી પશુઓના પોકાર, નેમજીર થ પાછો વાળે રે, જૈનોના બાવીસમાં તિર્થકર પંભુ ને નામનાથ લગ્ન માટેની તૈયારી માં જતા હજારો પશુઓના વધતી કિડિયારી સાંભળીને રથને પાછો વાળ છે. ને રાજવી પુત્ર નેમનાથ દીક્ષા ગ્રહણ કરી સંસાર ના બંધનમાં બંધાવવાને બદલે સંસાર ની બેડીઓ તોડી અષ્ટકર્મોનો નાશ કરી, પંચ મહાવ્રત અંગીકાર દ્વારા તિર્થકર પદને પામે છે. આવો ઘોર હિંસાનો સમય વધુ ને વધુ ફલોતો જાય છે. ૨૪ માં તિર્થકર પ્રભુ મહાવીર આજથી ૨૫૦૦ વર્ષ પહેલા જનમાંથી જિન બનવા, માનવીમાંથી વિતરાગ બનવા જૈન ધર્મરૂપી તિર્થની સ્થાપના કરે છે. પ્રભુના ૧૪ પૂર્વધરજ્ઞાની ઓ અને તેમના સાધુઓના ઉપદેશથી અનેક લોકો અહિંસા, તપ ત્યાગનો જૈનધર્મ અંગીકાર કરી હિંસાને જાણકારો આપે છે.

આપણે તે પહેલા ક્ષત્રિય હતા. તેમાંથી જૈન બન્યા. ત્યારે આપો વસવાટ હતો ઉત્તર ભારતનાં પાટલીપુત્ર અને રાજગૃહી નગરીની આસપાસ, જેની કોઈ જ માહિતી ઉપલબ્ધ નથી.

કાળકરવટ બદલે છે. આ એ સમયની વાત છે ત્યારના નકશામાં અનાજના દેશો ભારત, પાકિસ્તાન બ્રહ્મદેશ, બાંગ્લાદેશ, અફઘાનિસ્તાન વગેરે અસ્તિત્વમાં ન હતા ચક્રવર્તી રાજાઓના રાજ્ય હતા.

આપણો સમાજ રાજ્ય વ્યવસ્થામાં તથા વ્યાપાર માં પરોવાયેલો હતો ધીરે ધીરે કાળ કરવટ બદલે છે.

સિકંદરે હિન્દ ઉપર આજથી ૨૩૦૦ વર્ષ પહેલા એટલે કે ઈ.સ. ની શરૂઆત પહેલા ૩૨૫ વર્ષ પહેલા આક્રમણ કર્યું. ત્યારબાદ ૫૦-૬૦ વર્ષ સમ્રાટ અશોકનો રાજ્યાશિભષેક થયો ને તેણે પણ કલિંક પર ચઢાઈ કરી.

રાજ્યસત્તામાં પરિવર્તનો આવ્યા. સત્તા માટીની સાઠમારી, ખૂનામરકી, ચરમસીમાએ પહોંચી અને આપણે ત્યાંથી સ્થાળતર કરી રાજસ્થાના જેલસમેર શહેર પાસે ઓસવાડ નગરમાં વસ્યા. જૈનધર્મ અંગીકાર કર્યો હતો તેથી ત્યાં જેલસમેર પાસે ઓશિયાળી જૈન તીર્થ ની સ્થાપના કરી. જૈન ધર્મના પ્રભાવથી અને પૂજ્ય જૈન આચાર્યોના વ્યાખ્યાનોથી પ્રભાવિત થઈ રાજસ્થાનના મૂળ પોરવાડ ભાઈઓએ જૈનધર્મ અંગીકાર કર્યો ત્યારબાદ રાજસ્થાન મારવાડ પ્રાંત તરીકે જાણીતો હતો.

અંદાજે ચારસો વરસોનાં વસવાટ પછી ઈ.સ. ૧૨૦ માં (આજથી ૧૮૮૦ વર્ષ પહેલા) કનિષ્ઠ રાજા બન્યો. અનેક ધર્મ વિરોધી ફરમાનો થયાં. ઈ.સ. ૩૭૫ ના કાળમાં સમ્રાટ સમુગુપ્તનું શાસન અને ઈ.સ. ૪૫૦ માં હૂગોએ આક્રમણો કર્યા. ફરીથી રાજ્યસત્તામાં ખટપટો, વેરઝેર, ધર્મવિરોધી, ફરમાનો અને સ્ત્રી અત્યાચારો થકી આપણે ત્યાંથી સ્થળાંતર કર્યું. કેટલાક ભાઈઓ પંજાબ ગયા તો આપણે સિંધ તરફ ગયા. આજે પણ પંજાબ અને રાજસ્થાનમાં ઓશવાળો ની વસ્તી છે જ.

:: રાજસ્થાનથી સિંધ ::

આમ લગભગ ૭૦૦ વર્ષના વસવાટ પછી દુઃખી હૃદયે ધર્મ, જાતિ, કુળરક્ષા કાજે આપેણ સિંધ જઈ વસ્યા. સિંધના રાજા સાથે વ્યાપાર તથા વહિવટી કૂનેહને કારણે સંબંધો હતા. આમ પ્રથમ જૈન ને પછી ઓશવાળ જૈન ઓશવાળ બન્યા.

ઈ.સ. ૩૦૦૦ થી ૫૦૦૦ વર્ષો આજથી ૫૦૦૦ થી ૭૦૦૦ વર્ષ દરમ્યાન વિશ્વમાં સિંધું, મિસર, મેસોપોટેમીયા, ગ્રીસ, ચીન વગેરે સંસ્કૃતિઓ અસ્તિત્વમાં હતી. સિંધ નદીને આ પાર સિંધુ સંસ્કૃતિનો પ્રભાવ હતો.

આપણે ઇતિહાસમાં વાંચ્યું છે તેમ અને પરદેશી આક્રમણો આ દેશ ઉપર થયા છે. તુર્કી, મોગલ, મુસ્લિમ, ફિરંગી અને અંગ્રેજોના આક્રમણો તથા રાજયસતાઓ વિશે આપણે વાંચ્યું, સાંભળ્યું અને નોંધ્યું છે.

- :: સિંધથી કચ્છ ::-

ઈ.સ. ૭૧૨ માં સિંધ ઉપર આરબોનું આક્રમણ થયું અને મહમદ મીર કાસિમની જીત થતાં તેણે સિંધમાં ઈસ્લામનો ફલેવો કરાવ ઈસ્લામ રાજયની સ્થાપના કરી. રાજયનો મુખ્ય ધર્મ ઈસ્લામ બન્યો. ફરી આફતના ઝેંધાણ ૧૨૮૦ વર્ષ પહેલા આપણા ઉપર ઉતર્યા. આપણે મુખ્યત્વે અનાજ - કરીયાણાના વ્યાપાર તથા વહાણવટા દ્વારા દેશવિદેશના વ્યાપાર સાથે સંકળાયેલા હતા. વર્ષો પહેલા ક્ષત્રિય અને રાજયસતા સાથેના ઘનિષ્ઠ સંબંધોથી રાજયસલાહ, કારોબારીઓમાં આગવું સ્થાન ધરાવતા જ હતા.

ત્યાર બાદ કાળાંતરે સિંધના રાજા હમીરની રાજયસતા સ્થાપિત થઈ. તેણે વ્યાપારીઓને દારૂ, મદિરા, માંસ, વગેરેના વેચાણનું ફરજિયાત ફરમાન કર્યું. ઈસ્લામી રાજયસતા સામે જીવનો ભય હતો. આપણી અનેક વિનંતી રાજવીઓ હુકરાવી મનસ્વી ફરમાન જાળવી રાખ્યું.

આગેવાનો હિમ્મત ન હાર્યા. દિલમાં ધર્મ, સંસ્કૃતિ રક્ષા મુખ્ય હતા. બીજો કોઈ માર્ગ ન હતો. ઇતિહાસના પાના ફરી કરવટ બદલી રહ્યા હતા. વ્યાપાર અને વિદેશ વહાણવટા થકી કચ્છના રાજયસતા સાથે સંબંધો હતા. સિંધમાં પણ આપણા વડવાઓએ અન્ય જૈનધર્મીઓ સાથે જૈન દેરાસરો સ્થાપ્યા હતા. આજે પણ સિંધમાં જૈન તથા હિંદુ મંદિરો મોજુદ છે. ભારતની આઝાદી (૧૯૪૭) પહેલા પાકિસ્તા જ્યારે અલગ દેશ ન હતો ત્યારે સિંધ ભારતમાં જ હતું. આજે પણ હિન્દુઓ સિંધ (પાકિસ્તાન)માં વસે છે.

કચ્છ સિંધથી નજદીક, દરીયાઈ વ્યાપાર અને સંસ્કૃતિની સમાનતા હતી. આમ સંસ્કૃતિ પણ આપણને અનુકૂળ હોવાથી આજથી ૧૨૦૦ વર્ષ પહેલા કચ્છમાં પહેલા વાગડ ને પછી કચ્છ તરફ જઈ વસ્યા.

:: કચ્છમાં પણ વિસા અને દશા ::

કચ્છમાં રાજા દેદાજી સાથે આપણા વડવાઓના ઘનિષ્ઠ સંબંધો હતા. ઘીરે ઘીરે ત્યાં ઠરીઠામ થયા.

પણ નસિબની બલિહારી કહો કે કાળનો પ્રભાવ. કળિયુમાં વિભાજિત થતા થતા આપણે કપરા સંજોગોમાં સામનો કરી ભાંગ્યુ ભાંગ્યુ તો ય ભરૂચ ની માફક આપને જાળવતા હતા. પણ કાળને હજી પણ આપણી પરીક્ષા લેવાની હશે. ત્યાં પણ રાજ્ય ખટપટો, લડાઈ, ઝગડા અનેકો અનેક વિપરીત સંજોગોએ ત્યાં વિસા અને દશા એમ બે ભાગ પડયા . આ થઈ વિસા ઓશવાળ જૈન સુધીની મંઝિલ.

આ જ અરસામાં પાર સીભાઈઓ પણ ગુજરાતમાં આવીને વસ્યા.

અનેક સ્થળાંતરો, અલ્પશિક્ષણ અને રક્ષાકાજેના સમયના અભાવે આપણો સળંગ ઇતિહાસ ઉપલબ્ધ નથી.

કચ્છમાં મુખ્ય વ્યવસાય ખેતી તથા વ્યાપાર અને રાજ્યકારભારીનો જ હતો મહમ્મદ ગઝની, તૈમુર લંગ, શાહબુદ્દીન, કુતુબુદ્દીન ઐલક, ચંગીઝખાન, મહમમદ તઘલખ વગેરેએ હિંદ ઉપર ચઢાઈ કરી. અયોધ્યા રામમંદિર કાશી, મથુરા સોમનાથ વગેરે મંદિરો પર આક્રમણો થયા. અવધપુરીનું અયોધ્યા, કર્ણાવટીનું અમદાવાદ, બનારસ વગેરે અનેક રાજ્યોના નામ બદલાઈ ગયા. આપણા શાસ્ત્રો, ગ્રંથો, હિન્દુ વેદશાસ્ત્રો, આર્યુવેદ વગેરેના નાસ અને તેમાં અનેક નવા તુકકાઓ ધુસાડી હિન્દુ સંસ્કૃતિનો નાશ અને ઈસ્લામની સ્થાપના માટે આ આક્રમણકારોએ પ્રયંડ પ્રયાસો કર્યો.

અનેક શૂરવીરો રાજવીઓ ધર્મ સંસ્કૃતિ રક્ષા કાજે પ્રયંડ લડત આપી સોળમી સદીના ફરીવાર આપણે રાજ્યખટપટનો ભોગ બન્યા.

:: કચ્છથી હાલાર ભણી : ઈ.સ. ૧૬૫૫ (અંદાજ) ::

કચ્છમાં અનેક કપરા સંજોગો કારણ વસવાટ અઘરો બનતો ગયો. સંજોગો વિકટ ચાલ્યા આ જ અરસામાં કચ્છના રાજવી જામરાવળે વિજય મેળવી સૌરાષ્ટ્રની જામનગર આસપાસના પ્રદેશો પર વિજય મેળવ્યો. તે જામરાવળના નામ થી જામનગર અને તેમના પૂર્વજ હાલાજી ના નામ થી હાલાર પ્રદેશ જામનગરથી આગળનો પ્રદેશ કહેવાયો. આપણાં અમુકભાઈઓ જામનગર જઈ વસ્યા તો મોટા ભાગના જામનગર આસપાસના હાર પ્રદેશના બાવન (પર) ગામોમાં વસ્યા. આમ. હાલારી આપણી ઓળખમાં ભળતા આપણે હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈન તરીકે ઓળખ પામ્યા.

ખંબેરી ફેંકી દે વૃક્ષ પાંદડા ન કદી થડ,

રૂઢિઓ ખરતી રૂક્ષ, ટકી રહે સંસ્કૃતિ વડ

સંજાગોવસાત મુસાફરીની જેમ પ્રવાસ કરતો ઓશવાળ જૈન હવે હાલાર વસવાટના કારણે હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈન કહેવાયો. સૌરાષ્ટ્ર ની હરિયાળી ભૂમિ, સિંહ, અને સંતાનો જ્યાં વાસ છે, દરિયાનો પણ સાથે છે તે સૌરાષ્ટ્રના હાલાર માં હાલારી ઠરીઠામ થયો સખત મહેનત, અહિંસા દાન, પક્ષીને ચણ, આંગણે આવેલા મહેમાનનું આતિથ્ય, કૌટુંબિક, અને સામાજિક માનમર્યાદાથી તેનું જીવન સુખ શાંતિ થી વીતવા માંડયુ.

સૌરાષ્ટ્ર રાજ્ય જવાડાઓમાં અનેક ઘીંગણા, રાજ્ય મતો ર માત્રી ર હી. આમને આમ અંદાજે ૪૫૦ વર્ષ વીતી ગયા. અનેક તડકી છાંયડીમાં હાલારી પોતાનો ધર્મ ચૂકતો નથી. કુદરત જે આપે તેને પ્રેમ હોંશથી સ્વીકારી આ ધરતીને પોતાની બનાવીને ર હયો. આગળના રાજસ્થાન, કચ્છ સિંધના દિવસો ભૂતકાળ માની ર હયો.

પણ હજી ય તેના નસીબમાં બીજુ જ લખાયું હશે કુદરતનો ક્રમ બદલાય છે. લીલી વનરાજી સમી હાલાર ની નંદનવનવ ભૂમિ પર વર્ષારાણી રૂઠે છે. તડકી છાંયડીની માફક વરસાદ હાથતાળી આપતો ર હે છે. દર વર્ષે અષાઢ મહિનો આવે ને હાલારી ચાતકની જેમ મેઘરાજાની સવારની રાહ જુએ અષાઢ જાય કોરો, શ્રાવણ પડે છાંટા, ભાદરવે પવનને તકડો તો બારે માસ હાલારી શું ખાય ?

આમ કાળ કરવટ બદલે છે સુખના ઓડકાર ખાતાં, કુદરતની લીલી છાયમાં ઉછરતો હાલારી સંકોરતો જાય છે. વર્ષો વર્ષની વારસાદસની અનિયમિતતા, ક્યારેય દુષ્કાળ તેને ફરી નવી વાટ પકડવાની ફરજ પાડે છે.

૧૮૬૦ આસપાસ પાછો હાલારી નવી વાટ, નવો માર્ગ, શોધવા દેશ વિદેશ, મુંબઈ કરાંચી મધ્યપ્રદેશ મજુરી કરી નાનું મોટું કામ કરી પાછો હાલાર માં વર્ષાઋતુ નાં આગમન ટાંણે ધરતી નો છેડો ધર ની માફક આવી જાય છે. ક્યારેક કોક દિવસ તો આશા ફળશે અને અમારી તપસ્યા ફળશે. પણ હજી સ્થળાંતર ની વણઝાર લખાઈ હશે. ખૂબ જ દુઃખી વ્યથિત હૃદયી હાલારી ફરી નવી રાહ પકડવા સજજ થયો.

દૂર દૂર દેશાવરના સમાચારો, વ્યાપારીઓ વહાણવટુઓ પાસેથી સાંભળેલી જાણેલી, અનુભવેલી બાતમીઓ પર થી તે મુંબઈ, આફ્રિકાના માડાગાસ્કરની વાટ પકડે છે.

:: હાલાર થી પણ સ્થળાંતર ::

છપ્પનીયા દુષ્કાળ તરીકે છનવાનો દુષ્કાળે મોટાપાયે પશુધનનો નાશ થયો. ને હાલારી હવે તેના માટે મોટો આધાર તૂટી જતા, પશુધન ખૂટી જતા, ના છૂટકે પરદેશની વાટ પકડવા તેણે વિચારવું જ પડ્યું. અઢી ત્રણ માસના લાંબા, થકાવી નાખે તેવા પ્રવાસો કરીને પણ મોખ્બાસા મુકામ કરી પણ મોખ્બાસા મુકામ કરી ખારાબેરાજા ના જેઠા આણંદના કુટુંબીજનો માડાગાસ્કર પહોંચે છે. આ બાજુ મુંબઈમાં પણ ૧૯ મી સદીના અંતે વસવાટ શરૂ થાય છે. બહુ જૂજ ભાઈઓ જે મજુરી, નાના કામ અર્થે કરાંચી જતા તે ત્યાં થોડાક ઘર વસ્યા. મુંબઈથી થોડા ભાઈઓ મધ્યપ્રદેશના આરવી અને પછી ઈંદોર જે વેપાર કામઘંધાના મથકો હતા ત્યાં સ્થિર થવા માંડયા. આમ ૪૦૦ વર્ષના હાલારી ઇતિહાસના પાના ઉપર નવા પૃષ્ઠો સર્જાયા. આમ ઘીરે ઘીરે માડાસ્કર, મોખ્બાસા, મુંબઈ, ઈંદોર, જામનગર, નાઈરોબી, તથા આફ્રિકાના અન્ય નાના મોટા શહેરોમાં વસવાટ વધવા માંડયો.

૧૯૧૪ માં બીજા વિશ્વયુદ્ધમાં ભાવો વઘતાં ઘણા વ્યાપાર માં હતા તેમને ફાયદો થવા માંડયો. મોખ્બાસા નાઈરોબી, મુંબઈ જ્યાં જ્યાં વસવાટ થતો ત્યાં ભાઈઓ એકબીજાને રોટલો - ઓટલો આપી ભ્રાતૃચારાનું ઉત્તમ ઉદારણ પુરૂ પાડતા. આ માટે ઠેકઠેકાણે ઉત્તમ પેઢીઓના નામો આફ્રિકા તથા મુંબઈમાં પ્રખ્યાત છે.

એકબીજાની ઓથો, હુંફ, પ્રોત્સાહક, સંગઠન અને ઐક્યથી આજનો હાલારી વીસમી સદીના અંતે એકવીસમી સદી બારણે ટકોરા મારી રહી છે ત્યારે એટલે કે ઇ.સ. ૧૯૯૬ના અંત ભાગમાં અને વિક્રમ સંવત ૨૦૫૩ ના જે ભારતમાં હિન્દુ વર્ષ પ્રમાણે ગણાય છે. ત્યારે નવી સદીના પડકારો ઝીલવા સજજ બની ગયો છે.

આફ્રિકામાં શ્રી જેઠા આણંદ હિરજી કાળા માલદે, દેવજી હિરજી ગોસરાણી, પોપટ વેરશી, (આંબલા), દેવજી કાળા માલદે, કરમણ કાળામાલદે તો ભારતમાં મુંબઈ માં દેરવાજ દેવસી સાવલા(નવાગામ), મધેજી ધરમશી ભોજા વીરા, પોપટ શેઠ, દેવરાજ શેઠ, ગોસર લાખા, વગેરે મુખ્ય છે, તો જામનગરમાં મેપા શેઠ, મેઘજીભાઈ ડાહ્યાસંગવાળા વગેરે મુખ્ય હતા. શરૂઆતમાં થોડીક મજૂરી, નોકરી કરી દુકાનના ઓટલે સૂઈ જાવું. પણ ઘર જેવી સગવડો ન હોવાથી ઘણા ફરી દેશમાં રહેતા. આમ ફરી હાલારના સ્થળાંતરની શરૂઆત ૧૯૦૦ ની સદીના અંતથી ૧૯૧૦ સુધીમા વેગ પકડતી થઈ. ૧૯૦૨ માં મોમ્બાસામાં તથા ૧૯૦૭ માં નાઈરોબી પ્રથમ ઓશવાળો ના જન્મ થયાનું પણ જૂના જાણકારો નોંધે છે.

આમ ધીરેધીરે વસતી બધા સાંજે ફુરસદ મળે ભેગા થતા, એમાંથી સમાજ માટે કાંઈક કરવાની ભાવના થતી. ૧૯૧૬ માં ભારતથી આવતા ઓશવાળોના ઉતારા માટે મોમ્બાસામાં પ્રથમ ધર્મશાળા તો ૧૯૧૮ નાઈરોબીમાંશ્રી દેવજી વીરજીના વડપણ હેઠળ પ્રથમ શ્રી વિસા ઓશવાળ જૈન જ્ઞાનવર્ધક મંડળની સ્થાપના થઈ.

:: સંસ્થાકીય સર્જન ::

આમ સંસ્થાકીય મંડાણ શરૂ થયા જ્યાં જ્યાં વસે હાલારી, ત્યાં ત્યાં વસે મહાજનવાડી આ ઉકિતને સાર્થક કરતા કાર્યોની શરૂઆત જૈન પાઠશાળા, સંસ્થાના ભાડાના મકાન- ૧૯૨૫, કેનાલ રોડ પર જમીન ખરીદી ૧૯૨૬, નાઈરોબી તથા મોમ્બાસા સમાજની સ્થાપના ૧૯૨૭ અને મહાજનવાડી ૧૯૨૮ માં શરૂ થઈ ગામડામાં મહાજનવાડીઓ, ચોરા, ચબૂતરા, ખંભાળીયા મહાજનવાડીઆ સમય પછી જામનગરમાં પણ થોડી થોડી શરૂઆત થઈ. ત્યાં પણ જ્ઞાતિ મંડળ, આફ્રિકા જવા આવનારા માટે ઉતારાની સગવડ માટે મહાજન વાડી ઠેર ઠેર હાલારમાં દહેરાસરો, મહાજનવાડી, મુંબઈમાં પણ જ્ઞાતિ મંડળ, ભાડાની જગ્યામાં દાદર (વેસ્ટ) એસલેનમાં (જ્ઞાનમંદિર પાસે) મહાજનવાડીની શરૂઆત થઈ.

:: પ્રવૃત્તિની વિવિધતા ::

હાલારી એટલે સામાજિક જીવ, ધાર્મિક જીવ. જૈન પાઠશાળા જ્ઞાતિ મંડળો, યુવક મંડળો, મહિલા મંડળોની શરૂઆત ઠેર ઠેર થવા માંડી. થીકા મહાજનવાડી ૧૯૩૩, કિટાલેમાં ૧૯૩૪ મા જ્ઞાતિની શરૂઆત, મોસીમાં ૧૯૪૧ માં સમાજની શરૂઆત થઈ સવાસવા, ફોર્ટહોલ, કરાતીના નયેરીલીમુરુ, એલ્ડોરેટ, કિટાલે, કીસ્સી, મેરુ વોઈ વગેરેમાં ઓશવાળો સ્થાયી થવા માંડ્યા છેલ્લી એકસીદીથી મુંજાતો હાલારી નવી દિશાના પગરણથી પ્રગતિના નવા સોપાન સર કરતો રહ્યો. પણ પોતાના ધર્મ, માતૃભૂમિ અને પોતાના બાંધવોને તે ન ભૂલ્યો આફ્રિકામાં મુંબઈમાં સામાજિક માસિક પત્રોની શરૂઆત થઈ.

:: ૧૯૩૬ નો ભારતમાં દુષ્કાળ ::

ભારતમાં સતત બે નબળા વર્ષ પછી ઈ.સ. ૧૯૩૬ માં (વિ.સં. ૨૦૦૨) કારમો દુષ્કાળ પડ્યો. ઘસાઈ ચૂકેલો, ખેતી ઉપર નભતો હાલારી ઉપર આભ ને નીચે ધરતી ની માકફ સુનમુન થઈ ગયો. પોતાના સગા-સંબંધી ઓ મુંબઈ, આફ્રિકા વસતા હતા તેમણે કાગળોમાં અહીંની સ્થિતિ- વિગત જણાવી. ત્યાં બેઠેલા

આગેવાનો મહાનુભાવો અવારનવાર આ સ્થિતિનો વિચાર કરતા. ત્યારે પત્રવ્યવહાર સિવાય બીજું કોઈ સાધન હતું નહીં કાગળોથી હાલારના બાંધવોને ચિતાર જાણી મતૃભૂમિનું ઋણ ચૂકવવા, બાંધવોના કપરા સમયે ભેડું બનવા આફ્રિકાના હાલાકીઓને ભેખ લીધી.

સાહસિક વ્યાપારી, દીર્ઘદ્રષ્ટા અને દાનવીર શ્રી મેઘજી પેથરાજ શાહ ડબાસંગ વાળાએ આગેવાની લઈ એક મિટીંગ નાઈરોબીમાં પ્રેમચંદ રાયચંદ એન્ડ કું. માં બોલાવી આ મીટીંગમાં શ્રી પ્રેમચંદ વ્રજપાલ, પોપટલાલ કરમણ માલદે, વેરસી મેપા, ભારમલ, રાયશી, સોમચંદ મેઘજી હેમચંદ મેઘજી મગનલાલ પોપટ ચંદરીયા, અમૃતલાલ ભારમલ, વીરજી નરશી તથા અન્ય આગેવાનો ઉપસ્થિત રહ્યા. સૌનો એક જ સૂર હતો. ગમે તે ભોગે આપણે આપણાથી બનતી સહાય કરવી છે. આ માટે રૂ. ૧,૭૫,૦૦૦/- (એક લાખ પંચોતેર હજાર પુરા શિ.) નું ફંડ ત્યારે તે જ મિટીંગમાં થયું ૬૦ વર્ષ પહેલાની આ રકમની કિંમત આજે કરોડો માં થાય ! છતાં ય તેનું બહુમૂલ્ય છે. એની પાછળની અદકેરી ભાવના, લોકોનો ઉત્સાહ, જરૂરી સમયે મદદ કરવાની ઉચ્ચભાવનાનું વર્ણન અશક્ય છે.

આમ સામાજિક ચેતનાની ચિનગારી પ્રગટી. આફ્રિકાથી સ્ટીમર માં આવેલ બાજરો - અનાજ અનેકોની ઉપયોગી પોષણ પુરૂ પાડ્યું.

:: નવચેતના બંધુત્વની ચિનગારી ::

સમય તો વહી જાય છે કરેલા સારા કાર્યો યાદ રહી જાય છે. આ માટે ખાસ કમિટી નીમી, આફ્રિકાથી ભાઈઓ જાતદેખરેખ હેઠળ જામનગર અને હાલાર ને મુંબઈના આગેવાનોને સાથે રાખી આ કાર્ય પુરૂં કરી અકે જવલંત ઉદાહરણ પુરૂ પાડ્યું.

યોવન શોભે છે સંયમથી, સૌંદર્ય શોભે છે શીલ થી,

ધન શોભે છે દાનથી, સમાજ શોભે છે સંગઠનથી.

સંપ, સંગઠન, એકતા અને સામાજિક અને સંસ્થાઓ શું કામ આવી શકે તેનું આ પ્રત્યક્ષ ઉદારણ છે. ભલે ત્યાર પછી બે પેઢી બદલાઈ ગઈ. હાલારનો વસવાટ પણ નગણ્ય છે- ત્યારની પેઢીના જૂજ માણસો જીવતા હશે. પણ ઇતિહાસના સુવર્ણાક્ષરે નોંધાવેલી આ 'હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈનોની' ભાવના સદાય અમર રહેશે. જામનગરના મહારાજાએ પણ તે સમયે ખાસ મદદ કરી અને તે સમયના એ આગેવાનો થી તેઓ ખુબ પ્રભાવિત થયા હતા. જેનું ઉદારણ બાદમાં જામનગર આપણી બોર્ડીંગનું ૧૯૪૨માં મહારાજા દિગ્વીજયસિંહના હાથે ઉદઘાટન થયું. તે મોજુદ છે. દુષ્કાળમાં બાંધવોને મદદ કરવાનું અભિયાન સફળ થયું. સૌએ હેમખેમ પાર ઉતરાવાનો ઉમંગ અનુભવ્યો ભલે થોડા કડવા, નબળા અનુભવો થયા. પણ મુખ્ય ધ્યેય પાર પાડ્યો.

દુર દુર ક્ષિતિજમાં હાલારીઓને નવો આશાનો દીપ પ્રગટ્યો. તેની હામ, હિમ્મત, શૌર્ય સાહસ ખીલી ઉઠયા.

:: ૧૯૩૮- જામનગર માં બોર્ડિંગની શરૂઆત ::

ગામડામાં શિક્ષણનો અભાવ હતો. દેશ - વિદેશ ફરી ચૂકેલો હાલારી જાણી ગયો કે શિક્ષણ વગર અધુરું છે. મહેનત, સાહસ, ખંતથી આગળ વધેલા હાલારી દીર્ઘદ્રષ્ટાઓએ નિહાળ્યુ કે આપણામાં ખૂટે છે બસ શિક્ષણ. આપણી માતૃભૂમિમાં હવે ખેતીના વ્યવસાયમાં વિકાસની તક રહી નથી. જામનગર વિસ્તાર નો ઔદ્યોગિક વિકાસ મર્યાદિત હતો. ભાવિપેઢીના સુખ- વિકાસ ખાતર પેટે પાંટા બાંધીને પણ શિક્ષણ આપવુ જરૂરી છે. ૧૯૩૬ ના દુષ્કાળફંડની વધેલી રકમ આ શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિમાં વાપરવા આપણા ભાઈઓએ નિશ્ચીત કર્યો. આફ્રિકામાં બેઠા બેઠા માતૃભૂમિની અને તેના બાંધવોની કેવી ચિંતા.

આમ જામનગરમાં ભાડાની જગ્યામાં તા. ૩-૧-૧૯૩૮ માં બાળકો માટે બોર્ડિંગની શરૂઆત થઈ. જામનગર જેલરોડ ઉપર આ મકાનમાં પાંચ વિદ્યાર્થીઓથી શરૂ થઈ તે વર્ષે ૧૧ વિદ્યાર્થી સંખ્યા થઈ.

:: જામનગર માં વિદ્યામંદિર ::

" પણ ના એક હાલારી આટલેથી જંપે તો શા કામનો" તેને ભાવિના ઁંઘાણ પાર ખી લીધા હતા.

રૂપ યૌવન સંપન્ના, વિશાળ કુળ સંભના

વિદ્યા હિના ન શોભન્તે, નિર્ગંધા ઈવ કિશુકા:

તેને તો પોતાના મકાન અને પોતાના બાળકો માટે વિદ્યાધામના મનોરથો સેવ્યા. બેઠા બેઠા બાંધવોની ભાવિપેઢીના સુચારૂ વિકાસની સતત ખેવના સેવતા આ બાંધવોએ જામનગર મા ૩૬ દિગ્વીજય પ્લોટમાં જગ્યા ખરીદી અને વિદ્યામંદિરનું સ્વપ્ન સાકાર કર્યું. એક લાખ બાર હજાર જેટલા ચોરસ ફુટ નો પ્લોટ ખરીદી ૧૯૪૧ માં ખાતમુદૂત શ્રી મેઘજી મેઘરાજ ના હસ્તે કર્યું. તા. ૨૭ /૪/૪૨ ના તેનુ ઉદઘાટન જામનગરના મહારાજા દિગ્વીજયસિંહના શુભહસ્તો થયું. આમ ઓશવાળ વિદ્યા મંદિરનો કિર્તીસ્થંભ આકાર માં આવ્યો અને એક પુષ્પ પાંગર્યું.

:: બોર્ડ ની સ્થાપના - આફ્રિકા :::

આ દરમ્યાનમાં તા. ૧૧-૪-૧૯૪૧ માં નાઈરોબી જૈન શાળામાં "ઓશવાળ એજ્યુકેશન એન્ડ રિલીફ બોર્ડ"ની સ્થાપના થઈ. જેનો ઉલ્લખે અવાર નવાર " બોર્ડ" ના નામે જ થાય છે. આમ વેરાન ભૂમિમાં હરિયાળી ખીલી. વિચારોના આપલેમાંથી એક પુષ્પ ખીલ્યુ. બોર્ડના પ્રથમ પ્રમુખ હતા શ્રી પોપટલાલ કરમણ માલદે. એક શૈક્ષણિક બાગ ભારતમાં ખીલ્યો. આમ શિક્ષણ વિકાસની સંસ્થાકીય પગરણની નવી દિશા ખૂલી.

આફ્રિકા ના ઓશવાળોની એક મધ્યસ્થ સંસ્થારૂપે તે પાંગરી, નાઈરોબી મોમ્બાસામાં પણ બોર્ડિંગ કન્યા છાત્રાલય, દહેરાસરો, મહાજનવાડીઓએ આ ક્ષેત્રે નવા પગરણ માંડયા એક પછી એક પગથિયા ચડતો

હાલારી આજે આફ્રિકામાં પોતાની સ્કુલો, બોર્ડિંગો, છાત્રાલયો, મહાજનવાડી, દહેરાસરો, કોલેજ, સ્પોર્ટ કોમ્પ્લેક્ષ સ્થાપી ચૂક્યો છે. ને હજી આફ્રિકામાં ઓશવાળ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવા અંખી રહ્યો છે. બોર્ડની સ્થાપના એ સમગ્ર વિશ્વના ઓશવાળોને નવી દિશા અર્પી છે. જામનગરમાં બોર્ડિંગના શુભારંભથી "બોર્ડ" ની સ્થાપનાનો પાયો રચાયો.

:: જામનગર - મુંબઈ ::

આ દરમ્યાન જામનગરમાં મહાજનવાડી, ખંભાળીયા મહાજનવાડી, જ્ઞાતિમંડળોએ વેગ પકડ્યો. મુંબઈમાં પણ મહાજનવાડી માટે મથામણ ચાલુ હતી. ઘણી ચર્ચા વિચારણા અને સ્થળ અંગેના વિચારભેદ બાદ ૧૯૬૧ માં સમાજના પ્રમુખશ્રી પોપટલાલ રણમલ શાહના નેજા હેઠળ હાલની દાદર મહાજનવાડીની જગ્યા લેવાઈ. આ પહેલા શ્રીગોવિંદજી ભારમલ સાવલા ના નેજા હેઠળ જ્ઞાતિ મંડળની શરૂઆત મુંબઈમાં થઈ હતી અનેક મુસીબતો આરોહ - અવરોહ, નાણાં માટેની મથામણ પછી મુંબઈ મહાજનવાડીનું સ્વપ્ન સાકાર થયું.

જામનગરમાં આપણા ભાઈઓ પણ બટનમાં ધંધા, બ્રાસપાર્ટમાં તથા ગ્રેન માર્કેટમાં અનાજ કરીયાણા, તેલ, લસણના વ્યાપારમાં તો કેટલાક સટામાં આગળ વધતા ગયા. હાલારમાં આપણા મુખ્ય ખેતીના ના વ્યવસાયમાં મગફળી, લસણ, બાજરો, મુખ્ય ઉત્પાદન હતા. ધીરે ધીરે હાલારમાંથી સ્થળાંતર વધવા મંડયા, જામનગર, મુંબઈ, આફ્રિકા તરફ લોકો વસવાટ કરવા મંડયા. તો બીજા ધીરે ધીરે મધ્યપ્રદેશના બૈતુલ, પાઠુરના, વરૂડ, આરવી, ઈદોર વગેરે સ્થિર થવા મંડયા. ત્યાં વ્યાપાર, તેલ અનાજ, મિલો, ગુંદર તથા અનાજ કરીયાણા તથા સંતરના ખેતરોમાં અંપલાવ્યુ આજે ભારતમાં કુલ વસ્તી ૪૦૦૦૦ ની અંદાજે છે.

:: મુંબઈમાં વિકાસ ::

મુંબઈમાં ભાઈઓ નોકરીમાંથી ધીરે ધીરે અનાજ કરીયાણાની દુકાન, પાછળ રહેવાનું પછી આયાત નિકાસ, ગારમેન્ટ ફેક્ટરી, મશ્વિદ બંદર, ઘોબીતલાવ, સાતરસ્તા, મઝગામ, ભૂલેશ્વર, પ્રભાવદેવી, વરલી, સેતાનચોકી, લાલબાગ, ચિંચપોકલી, નાયગામ, માહિમ, શિવાજી પાર્ક વગેરે ધંધા અને વિસ્તારોમાં સ્થિર થવા મંડયા. પછી ધીરે ધીરે પોતાના ભાઈઓને પણ દેશમાંથી તેડાવી, કુટુંબીજનો, ભાણેજ, બેન, બનેવી, ભત્રીજાઓ અને દૂરના સંબંધીઓને બોલાવી સૌ એકબીજાની હૂંફથી આગળ વધ્યા. આજ રીતે આફ્રિકામાં જામનગરમાં પણ ધીરે ધીરે વસતી ચાલી. નવા ધંધા ઉદ્યોગો સ્થાપ્યા.

ત્યારપછી ૧૯૬૦ ના દાયકામાં ભીવંડી કાપડ પાવર લૂમ્સ ક્ષેત્રે સાહસકો જવા મંડયા. ૧૯૭૦ થી આ પ્રવાહ વધવા મંડયો. આજે મુંબઈ ની વસ્તીના અંદજ ચાલીસ ટકા ભીવંડી માં વસે છે - સંકળાયેલા છે. લાખો પાવર લૂમ્સ ચલાવે છે. અને કાલબાદેવી - મુંબઈ કાપડબજારમાં ઓફીસો ધરાવે છે. ત્યારબાદ ભીવંડીમાં પણ દહેરાસરો ઉપાશ્રય જૈન સંઘની સ્થપના, ભીવંડી મહાજન યુવક મંડળની શરૂઆત થઈ.

:: ભીવંડી મહાજન વાડી - મુંબઈ સમાજ ::

ભીવંડી વસતી વધતા મુંબઈ સમાજે પોતાના અગત્યાના અંગ સમાન ભીવંડી મહાજન વાડીની જગ્યા લઈ ત્યાં મહાજનવાડીની સ્થાપના કરી. " ઓશવાળ સાગર " રૂપી આ હાલારી યશગાથાના પ્રતિક્સમી વાડી 'પાઈ વાડી'ની પોતિકી ભાવના જગાડી. ઓશવાળ જૈનોની બંધુત્વની સાંળ વિસ્તૃત બનાવી છે. મુંબઈ - ભીવંડી મળીને કુલ ૨૪૦૦૦ ની અંદાજે વસ્તી છે.

મુંબઈ મહાજન પણ વપરાશ વધતા " ઓશવાળ ભુવન" પછી પાછળના ભાગમાં " ઓશવાળ સભાગૃહ" બનાવી મુંબઈના બધા જ અન્ય સમભાષી સમાજોમાં સૌથી મોટી 'વાડી' મુંબઈના કેન્દ્રમાં દાદર માં ધરાવવાનું આગવું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું. કોલાબાથી વિરાટ, મસ્જિદ બંદરથી કલ્યાણ- ભીવંડી સુધી મુંબઈ ના હાલારી ઓનુ રહેઠાણ ધંધા હવે નવી મુંબઈમાં વિસ્તર્યા છે.

:: ભારતના અન્ય સ્થળો ::

મુંબઈમાં અનાજ- કરીયાણા, આયાત, નિકાસ, ભીવંડી પાવરલૂમ્સ મુખ્યત્વે હોવા પછી ધીરે ધીરે ઉદ્યોગોમાં સાહસિકો ઝંપલાવતા ગયા. પ્લાસ્ટીક, જમીન મકાન, શેરબજાર, યાર્નબજાર, એન્જનીયરીંગ, કાપડની દુકાનો, મેડીકલ દવાના ઉદ્યોગો, વ્યવસાય, અગરબતી અને અન્ય અગણિત ધંધા- ઉદ્યોગમાં વિસ્તરતા ગયા. જામનગરમાં પણ બ્રાસપાર્ટ, બટન પછી ફાઉન્ડ્રી, જમીન, મકાન, પ્લાસ્ટીક આમ વિસ્તાર વ્યાપક બન્યો. પરચુરણ ધંધા, હોલસેલ વ્યાપાર, એજન્સીમાં હાલારીઓ છે.

અમદાવાદ, હૈંબાદ, વડોદરા, રાજકોટ, થાનગઢ, બેંગ્લોર, મૉસ, પાંદુરના, બૈતુલ, વરૂડ, વાપી, વલસાડ, સુરત, આમ હાલારીઓનો ભારતભરમાં વ્યાપ વધતો ચાલ્યો. ક્રોકરી, સેનેટરી, યાર્ન, પ્લાસ્ટીક, ઉદ્યોગ દુકાનો મુખ્ય ધંધા છે.

:: વ્યવસાયિકો ::

શિક્ષણની સગવડ વધતા જામનગર - આફ્રિકામાં બોર્ડિંગો - છાત્રાલયો, થતા શિક્ષણનું પ્રમાણ વધતું ગયું. ગ્રેજ્યુએટ, ડબલ ગ્રેજ્યુએટ, વકીલો, ચાર્ટડ એકાઉન્ટો, એન્જનીયરો, કોમ્પ્યુટર નિષ્ણાતો, મેનેજમેન્ટ નિષ્ણાંતો, મહિલા ડોક્ટરો, સ્પેશિયાલીસ્ટ, ડોક્ટરોનો વ્યાપ વધતો ગયો. વિશેષ કરીને કન્યાઓમાં શિક્ષણનું પ્રમાણ વધારે વ્યાપક થયું તેના થકી આપણા શહેરીજીવનમાં અનુકૂળ થવું સહેલું પડ્યું.

આફ્રિકામાં પણ સાહસિકો પરચુરણ દુકાનથી, હોલસેલ, જથ્થાબંધ, કાપડ, મિલો, ફેક્ટરીઓ અને આયાત નિકાસ, બેંકો વિમા કંપનીઓમાં અનેક ધંધા ઉદ્યોગોમાં આગળ વધ્યા. નાઈરોબી- મોમ્બાસામાં બે આપણી વસ્તીના મુખ્ય શહેરોર હયા છે. આજે ત્યાં વસ્તી ૧૬૦૦૦ ની અંદાજે છે.

:: લંડન - યુ. કે. ::

લંડનમાં બ્રિટીશ રાજ્યમાં પણ ૧૯૫૫ ની આસપાસ આપણા ભાઈઓના વસવાટની શરૂઆત થઈ. બ્રિટીશ રાજ્યોનો ઝંડો ભારત- કેન્યામાં પણ લહેરાતો હતો તેથી બ્રિટન આપણા માટે સરળ થઈ પડ્યું. પ્રથમ ડબાસંગના ભારમલ વિરાણી પરિવાર અને બાદમાં દાનવીર મુરબ્બી શ્રી મેઘજી પેથરાજ શાહ- ડબાસંગના પરિવારોનો વસવાટ હતો. બન્ને પરિવારોનું વિશ્વના ઓશવાળોની સંસ્થાઓમાં અનેરૂ યોગદાન છે.

:: લંડન - યુ. કે. ::

લંડનમાં ઓશવાળો ઠેર ઠેર દૂરદૂર વસેલા છે. ત્યાં ઓશવાળોને ૧૯૬૧ થી એકત્રિત કરવાના પ્રયાસો ચાલુ હતા.

યુગાન્ડામાંથી એશિયનોની હાકલપટી અને કેન્યા આઝાદીના જંગ સમયે ઘણા બ્રિટીશ પાસપોર્ટ મેળવી યુકેમાં જઈને વસ્યા. આમ ૧૯૬૯ માં આગેવાનોની મથામણ પછી 'ઓશવાળ એસોસીએશન ઓફ યુકે' ના નેજા હેઠળ હલારી સમાજ એકત્ર થયો. ૧૯૭૨-૭૩માં બંધારણ પસાર કરી ૧૯૭૪ માં ચેરિટી રજીસ્ટ્રેશન મેળવવા આવ્યું.

વિસ્તાર વાર મંડળો પણ ઘણા અસ્તિત્વમાં હતા અને બાદમાં વધતા ગયા છે ઠેકઠેકાણે લગ્ન, સગપણ, પર્યુષણ, સંવત્સરી, પ્રતિક્રમણ, નૂતનવર્ષ, નવરાત્રી ઉજવણી જેવા પ્રસંગો અને અન્ય પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા લોકો સમાજમાં જોડાવવા ઉત્સુક બનતા ગયા.

:: હૂક હાઉસ - ઓશવાળ સેન્ટર ::

લંડનથી દૂર ૩૦ કિ.મી. હૂક હાઉસ - ૭૯ , પોર્ટસબાર નોર્થમાં ૮૦ એકરની અતિ વિશાળ જગ્યા લેવામાં આવી છે શરૂમાં દૂર હોવાના કારણે ઘણાને અગવડ જણાવી હતી. મહાજનવાડીની વિશાળ જગ્યા થઈ જતા હવે લોકોના ઉત્સાહમાં વધારો થયો છે આ જ સ્થળે હવે ટૂંકમાં જ ધામધુમ પૂર્વક દહેરાસરની પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવની ઉજવણી થવાની છે. હાલ નાનું દહેરાસર ઉપલબ્ધ છે.

બ્રિટનમાં ચાર્ટડ એકાઉન્ટન્ટો, એકાઉન્ટન્ટો, કન્સલસન્ટન્ટો, વકીલાત, જેવા મોટી પોસ્ટ તથા નાની - મોટી સર્વિસ દ્વારા પુરૂષે, સ્ત્રીઓ, જોડાયેલા છે. પછી લોકો ધીરે ધીરે ધંધા- ઉદ્યોગો દુકાનોમાં સહાય કરતા આજ આપણી વસ્તી યુ. કે. માં ૨૦,૦૦૦ થી પણ વધુ છે.

:: અન્ય દેશો ::

અન્ય દેશોમાં અમેરીકા, કેનેડા, હોંગકોંગ, સ્વીઝરલેન્ડ, ઓસ્ટ્રેલિયા ઝાંઝીબાર, ટાન્ઝાનીયા, ઝાંબીયા, માડાગાસ્કર, સાઉદી અરેબીયન દેશો જેવા ઘણા દેશોમાં છૂટીછવાઈ વસ્તી છે. તેમાં અમેરિકામાં ઘણો જૂના સારી સંખ્યામાં રહેઠાણો છે. આ બધા દેશોમાં મળી ૧૫૦૦ થી ૨૦૦૦ કુલ સંખ્યા અંદાજે હોવાની શક્યતા છે. હજી થોડા દેશોની વિગત ઉપલબ્ધ ન હોય તે શક્ય છે ત્યાં પણ તેમણે હાલારી સંગઠનો સ્થાપ્યા છે.

આમ હાલારી વિસા ઓશવાળો આજે મુખ્યત્વે ભારત, આફ્રિકા, યુકેની ત્રિવિધ સંસ્કૃતિમાં ઉછેરી રહ્યા છે. લોકોએ ખૂબ જ ઉદારતાથી સર્વ સ્થળોએ સમાજની રચનામાં તેની સામાજિક, શૈક્ષણિક, રાહત, ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓમાં સહકાર આપ્યો છે.

આમ હાલારી અસ્મિતા વિશ્વના ઓશવાળોએ જાગૃત રાખી છે.

:: ધાર્મિક ક્ષેત્ર ::

ધાર્મિક ક્ષેત્રે પણ હાલાર માં દહેરાસરો, ઉપાશ્રયો, મોમ્બાસા, નાઈરોબી, દહેરાસરો, પછી જામનગર આમ મૂળભૂત, જૈન ધર્મને વધુ વિસ્તૃત કરતા ગયા. દહેરાસર વાસી, સ્થાનવાસી, કાનજી સ્વામી અન્ય, સૌરાષ્ટ્ર, આફ્રિકાના વસવાટને કારણે હિન્દુધર્મની અસર પણ રહી. છતાં પણ મોટેભાગે આપણા સામાજિક ઐક્ય પર આની ખાસ અસર ન થઈ.

:: દિક્ષાના પંથે ::

૧૯૪૦ ના સમય પછી જૈન મુનિઓના સંપર્કોથી આપણામાં થોડાક ભાઈ બહેનો દિક્ષાના પંથે વળ્યા. જેમાં દહેરાવાસી સાધુ-સાધ્વી મુખ્ય છે. ત્યારબાદ સ્થાનિક વાસી સાધુ-સાધ્વી થયા. આજે આ સંખ્યા ૧૩૦ ની થવા આવી છે. અન્ય પંથે વૈરાગ્ય લેનાર પણ રહ્યા આમાંથી પાંચ મુનિઓ પંચ પર મેષ્ટિના ત્રીજા પદે રૂઢ આચાર્યપદ સુધી પણ પહોંચ્યા.

હાલારી મુનિઓની દિક્ષા બાદ લોકોમાં ધર્મ પ્રત્યે ભાવ વધ્યો. હાલાર માં દહેરાસર પ્રતિષ્ઠા, ઉપધાન, આયંબિલ, આળીઓથી આની શરૂઆત થઈ. હાલાર માં પણ પૂજ્ય મુનિભગવંતોના વિહાર થી સત્સંગ મળતા ધર્મભાવના વધતી ગઈ. પૂજ્યોના પુસ્તક પ્રચાર, સાહજિક, સમાગમથી ઘણા વર્ષોથી સુષુપ્ત પડેલા મૂળ સંસ્કારો કે જેના માટે મૂળસ્થાનેથી રાજસ્થાન, સિંધ કચ્છ ને હાલાર ના સ્થળાંતરો થયા હતા તે " ઓશવાળ જૈન" અસ્મિતા જાગૃત થઈ.

ઠેર ઠેર હાલાર ના સામૂહિક અઠમ, આયંબિલની આકાર નામાં ૧૧૦૦ ની વિક્રમી સંખ્યા, ઉપધાન તપો, ગામેગામ, પ્રતિષ્ઠા ધર્મમહોત્સવો ગામડામાં જીવદયા, અનુકંપા, સાધર્મિક, સહાયના કાર્યો, જામનગર, મુંબઈ, ભારતના શહેરો, આફ્રિકા, લંડનથી ભાવિકો, તપસ્વીઓ, યાત્રાળુઓની આવજાવથી આ ધર્મભાવમાં ઉતરોતર વૃદ્ધિ થતા અઠાઈ, માસકમણ ૪૫ ઉપવાસ, ઉપધાન વર્ષાતપ, સિદ્ધિતપ, ખીરસસમુદ્રો, નવાણું, જાત્રા તથા ચુર્તમાસ જેવી કઠીન તપસ્યાઓ, આયંબિલની સામૂહિક આરાધના થતી. આ બધાના કારણભૂત નાના મોટામાં

ધર્મપ્રત્યે જાગૃતિ આવતી ગઈ. સ્વદ્રવ્યથી ભીવંડી, જામનગરમાં દહેરાસરો, આફ્રિકા, ભારતમાં ઘર દહેરાસરો, નાઈરોબીનો યાદગાર પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ, ભીવંડી,માં પ્રતિષ્ઠા- દીક્ષ મહોત્સવો, વડાલિયા સિંહણમાં પાંજરાપોળ, આધારનાધામોને પછી હમણાં નયનરમ્ય અને હાલારના આપણવા વસવાટની યાદગીરીરૂપ "હાલાર તીર્થ" ની સ્થાપનાથી લોકોમાં અનેક ભાવાસ્પંદ ઉત્પન્ન થયા.

" હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈનો" ની અસ્મિતાની સ્મૃતિરૂપ આ "હાલાર તીર્થ" યશપતાકારૂપ બની રહેશે, ત્યારબાદ ડોળીયા તીર્થ (રાજકોટ-સુરેન્દ્રનગર વચ્ચે) ઓશવાળ યાત્રિક ગૃહ- પાલીતાણા, જામનગર, કુંવરબાઈ ધર્મશાળા, શંખેશ્વર યાત્રિક ગૃહ, ટૂંકવાડા યાત્રિક ગૃહ, પાંદુરના દહેરાસર, થતા સામૂહિક ભાવોલ્લાસ વધતો જાય છે પાલીતાણા ઓશવાળ યાત્રિક ગૃહની શરૂઆત અને નમૂનેદાર વહીવટથી લોકોને પાલીતાણા આવવાની સુવિધા, આકર્ષણ અને પોતાપણુંવધતા ભારતભરથી, આફ્રિકા- લંડનથી લોકોનો માનવ મહેરામણ વધતો ગયો.

આજે લોકો સમ્મતેશિખર, પાલીતાણા, શંખેશ્વર, રાજગૃહી, પાવાપુરી, અનેક સ્થળોની જાત્રા કરવા જાય છે. જાત્રાના નવા નવાસ્થળો લોકોગોતતા રહેતા હોય છે.

:: ભારતમાં ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ ::

ઈ.સ. ૧૯૭૨ માં જામનગરમાં ભારતના અશોવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થાની શરૂઆત કરવામાં આવી. ૧૯૩૮માં ભાડાના મકાનથી આફ્રિકા ના ઓશવાળોએ કરેલ શરૂઆત બાદ ૧૯૪૨ માં દિંગિવજય પ્લોટમાં બોર્ડિંગ- હાલ છાત્રાલય (જે હવે છાત્રાલય અને સંઘના કાર્યાલય તરીકે છે.) સાત રસ્તા ખાતે ૧૯૬૩ માં બોર્ડિંગ અને વિશાળ જમની બાંધી હતી. ૧૯૪૨ થી " બોર્ડ" આનો વહિવટ વિસા ઓશવાળ બોર્ડિંગ વહિવટી સમિતિ દ્વારા કરતું હતું.

૧૯૬૮ માં એડહોક સમિતિ સ્થાપિ ભારતના ઓશવાળોને વહિવટ સોંપવાની પ્રક્રિયા શરૂ કરી, ૧૯૭૨ માં ૧૧ મી જૂને ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘનું બંધારણ પસાર કરી સંઘના પ્રથમ પ્રમુખ તરીકે શ્રી રામજી આણંદ શાહની (જામનગર-લાખાબાવળ) વરણી કરી સંઘનો શુભારંભ થયો. છાત્રાલય, બોર્ડિંગ ઉપર માળ બાંધી સુવિધા વધારી, મૃદુમંગલ બંગલામાં - ચંદરીયા પરિવાર અર્પિતમાં બાળમંદિર, કિન્ડર ગાર્ડન, પ્રાઈમરી સ્કૂલ, બાદમાં બોર્ડિંગ સાત રસ્તાની જમીનમાં તથા ભીવંડી (અંજુર ફાટા) સ્ટેશન પાસે હાલારી વિસા ઓશવાળ વિદ્યાલય સ્થાપી, શૈક્ષણિક યજ્ઞ આગળ ધપાવ્યો. ભારતના ઓશવાળોની સાચા અર્થમાં યશપતાકા લહેરાવી હાલારી અસ્મિતાને ઉજવણ કરી આજે ૨૪ત જયંતી વર્ષ ઉજવી રહેવા ભાગ્યશાળી બન્યું છે. દુષ્કાળ રાહત, બિયારણ અને આર્થિક સહાય વિતરણ પણ કર્યો છે. સ્કોલરશીપ અને આર્થિક સહાય દ્વારા પ્રવૃત્તિ વિસ્તાર કર્યો છે.

- :: સંઘનું એક વધુ ડગલું ::-

શૈક્ષણિક યજ્ઞ ધપાવી આજે ઓશવાળ સેન્ટર રૂપી કોમ્યુનીટી હોલ (મહાજનવાડી) બોર્ડિંગની જગ્યામાં બાંધી હવે ઓશવાળ અતિથિગૃહથી સામાજિક સુવિધાના ક્ષેત્રે આગવું પ્રદાન કર્યું છે. સ્પોર્ટ્સ કોમ્પ્લેક્ષ, સ્વીમિંગ પૂલના ભાવિ આયોજનો હજી તેના સ્વપ્નશીલ આયોજનમાં છે.

'જેમ પુષ્પો છે. વૃક્ષો છે, પર્વતો, સુર્ય ચંદ્ર છે,
તો પછી " બોર્ડ" ને " સંઘ", હોય તે સ્વાભાવિક છે.'

આમ ઓશવાળીક અસ્મિતાના પહરેદાર સમી આ બધી સંસ્થાઓ, જ્ઞાતિમંડળો, યુવકમંડળો, મહિલામંડળો, ગામવાર ઠેર ઠેર મંડળો, મહાજનો સમગ્ર વિશ્વમાં પથરાયેલા ઓશવાળોની સાંકળરૂપ બની " હાલારી વિસા ઓળશવાળ જૈન" સંસ્કૃતિના આગવા છડીદાર બની રહ્યા છે.

" શિક્ષણ મહલના દીપ જલાવ્યા, બાંધી છાત્રાલય બોર્ડિંગજી,
સજજ હાલારીઓ વિશ્વભરના, બાંધે મહાજનવાડી, દહેરાસરજી."
કલાકલિત, કુન્દોજવલ ભાસિત, ભવ્ય વિરાજીત રમ્ય મહાન,
યશગાથા ગૌરવ ગીત ગાતી, રોપી કોણે, કો, ઘડનાર,
દે પ્રત્યુત્તર એ જનની, સંસ્કાર ધામ ધરતી તારી,
તારા નવનિર્માણ દેખી, નાચે શત શત અંતર ભારી,
કહે માત શી ઉપમા આપું, તું નવગંગા જનમનની,
પાવન કર જે અમ અંતર ને વંદન હો કોટિક જનની,
હરખે માનવ મહેરામણ, 'સંઘ' તણા રજત ઉત્સવ વેળા,
સંપ ઐક્યના સમન્વયે સરજી કેવી સુંદર વેળા.

:: રાજકીય ક્ષેત્ર ::

દેશ વિદેશમાં વસતા ઓશવાળોની પ્રકૃતિ રાજકારણને માફક આવે તેવી ઓછી છે. થોડાક ભાઈઓએ આ ક્ષેત્રે નેત્રદીપક યોગદાન આપ્યું છે કેન્યામાં ડબાસંગવાળા (હાલ લંડન શ્રી કાંતિલાલ પુનમચંદ શાહ (કે. પી.) કેન્યાના સંસદ સભ્ય તરીકે તો ભારતમાં શ્રી રાયચંદ નરશી ગુઢકા- ગાગવા (પાંદુરનાવાળા) ભારતના સંસદ સભ્ય તરીકે સે.વા બજાવી ચૂક્યા છે. આ સિવાય કેન્યામાં શહેરના મેયર, જામનગર મ્યુનિસિપલ કાઉન્સિલર તરીકે ચૂંટાયા છે. આમ રાજકીય ક્ષેત્રે આપણું યોગદાન ખૂબ જ ઓછું રહ્યું છે.

:: અન્ય વિશેષતાઓ ::

રાવલસરના 'ચંદરીયા' ગ્રુપ ઔદ્યોગીક ક્ષેત્રે ૪૦ થી વધુ દેશોમાં ઉદ્યોગો ધરાવી દૂનિયામાં આગવું સ્થાન ઉદ્યોગ ક્ષેત્રે ધરાવે છે. હાલારમાં ગામોમાં 'એનાર્ડ' ફાઉન્ડેશનની પ્રવૃત્તિ દ્વારા ગ્રામ્ય વિકાસ અને ચંદરીયા ફાઉન્ડેશન દ્વારા રાવલસરમાં પ્રવૃત્તિઓ કરી રહ્યા છે. આજ રીતે આફ્રિકામાં, ભારતમાં મુંબઈ, જામનગરમાં ઉદ્યોગ - વ્યાપારના ક્ષેત્રે પોતાની આગવી વિશેષતા છે.

:: ઓશવાળ પત્રકારત્વ ::

ઓશવાળ પત્રકારત્વ ઉદભવ ૧૯૨૮ માં હસ્તલિખિત ઓશવાળ પ્રકાશથી થયો હોય તેમ જણાય છે. ત્યાબાદ ' આગળ ઘસો' જ્યોત્સના વગેરેની શરૂઆત ૧૯૩૩ ના દાયકામાં આફ્રિકામાં ક્રાંતિકારી બની રહી. ભારતમાં પણ તે જ અરસામાં ૧૯૪૦ આસપાસ 'ઓશવાળ અભ્યુદય' શરૂ થયું હતું. ત્યાર બાદ ૧૯૬૫ માં મશાલ મુંબઈથી શરૂ થયું જે દસ વર્ષ ચાલ્યું હતું. બાદમાં ફરી થી ૧૯૬૫માં આસપાસ મુંબઈમાં માસિક પત્રક શરૂ થયા બાદ થોડો શૂન્યાવકાશ સર્જાયો. જે બધા જ થોડાક સમયના અંતરે બંધ પડી ગયા.

૧૯૭૮ માં ઓશવાળ સમાચાર માસિક શરૂ થયું જે હજી સુધી ૧૯ વર્ષે પણ પ્રકાશિત થાય છે. હાલારી બંધુ તથા ઓશવાળ બંધુ પણ ૧૯૮૨ થી શરૂ થયેલ. જે ૧૯૯૫ માં તેની તંત્રી ના અવસાનના કારણે હાલ પ્રકાશિત થતા નથી. આ સિવાય " શેરે હાલાર " તથા અન્ય માસિકો થોડોક સમય પ્રકાશિત થયા હતા.

મોખાસા જ્ઞાતિ ત્રિમાસિક ઓશવાળ દર્શન, નાઈરોબી જ્ઞાતિ તથા ઓશવાળ એસોસીએશન ઓફ યુ.કે. દ્વારા ન્યુઝલેટર પ્રકાશિત થાય છે.

:: વર્લ્ડ ઓશવાળ ફેડરેશન ::

૧૯૮૮ માં વર્લ્ડ ઓશવાળ ફેડરેશનની સ્થાપના થઈ છે જેમાં વિવિધ દેશોના ઓશવાળોનું પ્રતિનિધિત્વ છે.

:: દાન ભાવના ::

હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈનોની દાનભાવનાનું વર્ણન કરવા શબ્દોની શૃંખલા જડવી મૂશ્કેલ છે. આ સરળ હૂંસાતૂંસી વગરના સમાજ તેની જૈનધર્મી તરીકે ધર્મના પ્રથમ પાયારૂપ દાનભાવના સામાજિક ધાર્મિક ને અન્ય પ્રસંગોએ જાળવી છે. નાનાથી મોટાઓએ પોતાની શક્તિ, છૂપાવ્યા વગર પ્રસંગોએ હાલારી જૈનની અસ્મિતા પ્રમાણે દાન આપીને સમાજ ગૌરવ વધાર્યું છે. સમાજ અને અન્ય ઉપયોગી પ્રવૃત્તિઓને વેગ આપ્યો છે. દેશ-દૂનિયામાં પૂર, દુષ્કાળ, ભૂંકપ જેવા કુદરતી કોપો સમયે સમાજે ઉદારતાથી દાન દ્વારા પોતાની ફરજ બજાવી છે.

:: સમાજ ઉપયોગી પ્રવૃત્તિઓ - મેડિકલ સેવાઓ ::

સમાજ ઉપયોગી અન્ય પ્રવૃત્તિઓ દુષ્કાળ રાહત, આર્થિક, સહાય, અનુકંપાદાન, દુષ્કાળ સમયે પશુવાડાનું કેટલકેમ્પ, પાંજરાપોળ, સાધાર્મિક ભક્તિ સંઘ દ્વારા આરાધના ધામ દ્વારા તથા અન્ય વ્યક્તિગત રીતે ગામવાર મંડળો, છૂપા દાતાઓ દ્વારા થતી રહે છે. વૈદ્યકીય ક્ષેત્રે મેડિકલ ચેક અપ કેમ્પ, પશુ ચિકિત્સા શિબિર, નેત્રયજ્ઞો, દવાઓનું વિતરણ, સ્કૂલ યુનિફોર્મ, સ્કૂલના પૂસ્તકો, ધાબળા, સ્ટીલના વાસણો, અપંગો માટે બાઈસિકલ, જયપૂર ફુટ જેવી માનવ અનુમકંપાની પ્રવૃત્તિઓ પણ થાય છે.

વૈદકીય માર્ગદર્શન માટે વ્યક્તિગત સેવાઓ, બિમારોને સુયોગ્ય સારવાર, આર્થિક સહાય અંગે મુંબઈમાં ઓશવાળ વેલફેર ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટની સ્થાપના પણ તાજેતર માં જ થઈ છે જેનો લાભ દેશ - વિદેશ ના ઓશવાળો તથા અન્ય જરૂરીયાતવાળા પણ લેતા રહે છે. લોકોમાં તેમાં ઉતારતાથી ફાળો આપે છે. ઓશવાળ સેવા દળ ભીવંડીમાં બ્લડ કલેક્શન, એમ્બ્યુલન્સ સેવાઓ, આફ્રિકામાં મેડીકલ સ્કીમો તથા ઘણા ભાઈઓ તરફથી આ ફંડફાળા દ્વારા તથા અન્ય ઉપયોગી સેવા થાય છે. જામનગરમાં ઓશવાળ ડોક્ટર્સ એસોસિએશન પણ સેવા પ્રવૃત્તિઓ કરે છે.

ઘણા ભાઈઓ મૃત્યુ વખતે ઘરથી સ્મશાનયાત્રા સુધીની સર્વ ક્રિયામાં અનન્ય સેવા કાર્યોમાં નિઃસ્પૃહતાથી કાર્યવાહી બજાવે છે. આફ્રિકા, ભારતમાં પણ વિવિધ પત્રકો બહાર પડાયા છે. આમ છૂટીછવાઈ ઘણી પ્રવૃત્તિઓ છે જેની માહિતી ખૂબ જ વિસ્તૃત છે અને સંકલિત રીતે ઉપલબ્ધ નથી. મેડિકલ ટ્રસ્ટો પણ છે અને વિવિધ હોસ્પિટલોમાં ઓશવાળોએ દાન પણ આપેલ છે.

:: શૈક્ષણિક સહાય ::

લોકો બોર્ડિંગ, છાત્રાલય, સ્કૂલોમાં ઉદાર હાથે દાન આપે છે. સંઘ અને બોર્ડની પ્રવૃત્તિમાં નાનાથી માંડી સૌનો લાગા, ખુશીભેટ તથા અન્ય સ્કીમોમાં ખૂબ જ ઉપયોગી ઉદાર દાનની નોંધ લેવા શબ્દો મળવા મુશ્કેલ છે. એ જ રીતે સ્કોલરશીપની બહુમૂલ્ય સેવા દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં શિક્ષણ વધે તે માટે સંસ્થાકીય અને વ્યક્તિગત રીતે કાર્યવાહી થાય છે.

બોર્ડિંગ, છાત્રાલયો, સ્કૂલો તથા ગામડામાં આ અંગે સ્કૂલ યુનિફોર્મ પુસ્તકો તથા અન્ય શિક્ષણ ઉપયોગી શૈક્ષણિક સહાયતાના કાર્યો થાય છે.

વિવિધ ટ્રસ્ટો દ્વારા જામનગર, ગામડા, આફ્રિકા, તથા અન્ય સ્થળોએ સ્કૂલો ચલાવાય છે. તથા અન્ય શૈક્ષણિક ઉપયોગી કાર્યો પણ થાય છે. તેમા પણ આપણા ભાઈઓએ દાન પણ આપેલ છે. અને ટ્રસ્ટીઓ તરીકે સેવા પણ બજાવે છે.

:: સામાજિક રીત - રીવાજો ::

સમય અને કાળના વહેતા સાથે આજે સામાજિક રૂઢીઓમાં, રીત-રીવાજોમાં ઘણા બધા પરિવર્તનો આવ્યા છે. લગ્ન વિધીમાં બહુ ફેરફાર નથી આવ્યા પણ અન્ય તેના સાથેના આનંદ પ્રસંગો તેની ઉજવણી પદ્ધતિમાં જમણવારની પદ્ધતિ, સમય અને કંકોત્રીઓ જેવી બાબતોમાં અકલ્પનીય ફેરફાર છેલ્લા બે દસકામાં આવ્યા છે. આ ખુશાલીમાં પ્રસંગોમાં સમાજ- સમાજની સંસ્થાઓને તથા અન્ય દાનની પ્રવૃત્તિમાં ઘણી ઉદારતા લોકોમાં જોવા મળે છે. દેશ - વિદેશથી લોકોની આવજાવ લગ્ન - મરણ-સગપણ-ધાર્મિક પ્રસંગો બિમારીના સમયે અને સામાજિક પ્રસંગોએ વધતી જાય છે.

દેશ અને દૂનિયામાં આવેલા આધુનિક પરિવર્તનોની અસર માંથી લોકોમુક્ત રહી શક્યા નથી. યુવા પેઢીમાં ધર્મ-સમાજ પ્રત્યેનો ભાવ પણ ઘણો સારો છે. છતાં ય આધુનિક અસરોની ઘણી બાબતો તેમના ઉપર સવાર થઈ

ગઈ છે. બળદગાડા યુગમાંથી ટીવી, સેટેલાઈટ, મોબાઈલ ફોનની સંસ્કૃતિઓ નાનાથી મોટા ઉપર પોત પોતાની રીતે લહર ફેલાવી છે.

લગ્ન - સાદડીમાં હાજરીમાં પ્રમાણ ઉતરોતર વધતુ જાય છે. સૌને સમાજની અનિવાર્યતા સમજાઈ છે. અને એક બીજાને હૂંફ ઉપયોગી થવાની ભાવના વૃદ્ધી પામતી જાય છે. સમયની અસરથી થોડાક સામાજિક પ્રશ્નો લગ્ન, સગપણ, છુટાછેડા અંગે ઉભા થયા છે, તેના માટે સૌ સમજી વિચારી, આ પ્રશ્નો વધુ વિકરાળ ન બને અને પગની નીચે રેલો આવે તેના પહેલા પાળ બાંધે તે જરૂરી છે.

:: આર્થિક સહાય - આવાસ યોજના ::

આર્થિક સહાય અને આપણા સમજના રહેઠાણના શહેરોમાં આવાસ યોજના માટે પણ સુસંકલિત આયોજનની જરૂર છે. સમાજમાં સર્વાંગિણ વિકાસમાં સૌ સાથે મળ કદમ મિલાવીએ અને પ્રગતિના ફળો સૌને મળે તેવું મજબૂત આયોજન આ અંગે જરૂરી છે.

:: ભાવિ જરૂરીયાતો ::

મેડિકલ ક્ષેત્રે સુસંગઠિત પ્રવૃત્તિ દ્વારા માર્ગદર્શન અને સંકલિત સહાયની જરૂર છે ખર્ચાળ બિમારીની સાથે, બિમારીના વિવિધતા વિચિત્ર અને વિકરાળ પ્રકારોથી આધુનિક સુવિધા છતાં ય માણસ માટે બિમારીની મૂંઝવણમાં મૂકાયો છે. આ સમયે મેડિકલ ટ્રસ્ટની જરૂરીયાત લોકો આવકારે તેમ જણાય છે.

અદ્યતન હોસ્પિટલ માટે પણ ઘણીવાર ચર્ચાઓ થાય છે અને તેની જરૂરીયાત અંગે ભાર મૂકાય છે તેવી જ રીતે આફ્રિકામાં ઓશવાળ યુનિવર્સિટીની શક્યતા માટે કમિટી નીમાઈ ચુકી છે. તો જામનગર માં ટેકનિકલ કોલેજ માટે પણ ક્યારેક જરૂરીયાતની વિચારણા ચાલતી રહે છે.

આપણી સંસ્થાઓ વહિવટી, ટ્રષ્ટએ ઘણા ઉપયોગી કાર્ય બજાવે છે. જેની પ્રશંસા કરવા શબ્દો ઓછા પડે. આધુનિક જરૂરીયાતોને ધ્યાનમાં રાખી સંસ્થાના કાર્યકરો વધુ સુવિધા આપવાકટીબદ્ધ છે. હજી પણ જ્યાં ઉદારતાથી સહાય કરશે તે વિશે શંકા નથી.

:: સામાજિક કાર્યકરો- આગેવાનો ::

આગેવાનો અને સામાજિક કાર્યકરો સમાજની જરૂરીયાતો અંગે સતત જાગૃત રહે છે. સમાજની વધતી જરૂરીયાતો, પ્રસંગો અને વસ્તી ને ધ્યાનમાં રાખી આયોજનો થતા રહે છે. પહેલા કરતા ઘણો વધારે ભોગ

આગેવાનો, કાર્યકરોને આપવો પડે છે. મતભેગોનું પ્રમાણ રહે છે, પણ મનભેદોનું પ્રમાણ ઘણું જૂજ હોય છે. રાજકારણ કરતા સામાજિક દ્રષ્ટિકોણ સામાજિક હિતની રીતે ખૂબ જ શુભસૂચક છે. સામાજિક જાગૃતિનું પ્રમાણ પણ હૃદયને આનંદ આપે તેવું છે.

સમાજ સિવાયની અનન્ય સંસ્થાઓ, પ્રાઈવેટ ટ્રસ્ટો, સંગઠનો, ગામવાર, મિત્રમંડળો, મહિલામંડળો, સ્પોર્ટ્સ ક્લબો, સામાજિક એકતા, સંપ, સંગઠન, સહકારની સાંકળ મજબૂત બનાવે છે. તેમની સમાજ ઉપયોગી પ્રવૃત્તિઓથી લોકો ખૂબ જ ઉદારતાથી દાવનનો પ્રવાહ વહેવડાવે છે. એ દાતાઓ તકતીદાતાઓ અને સમાજને વિવિધરૂપે દાનનો ધોધ વહેવડાવનાર દાનવીરો અને તેમને પ્રેરણા આપનાર કાર્યકરો સર્વે અભિનંદનને પાત્ર છે.

આમ ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય ને કાંકરે પાળ બંધાય,

પાળે પાળે મહાજનવાડી, સ્કૂલો શિક્ષણધામો ને સમાજધામો ચણાય.

:: ધન્ય છે અભિનંદનીય છે નતમસ્ત કે નમઃ સ્કાર

ધન્ય છે આપણા એ વડવાઓને જેમની સાહસ-વીર કથાઓ આજે આ પ્રગતિના પંથ દેખાડયા. તેમની શૌર્યકથાઓ આજે હાલારી વિસા ઓશવાળોની યશપતકા ભારત, આફ્રિકા, લંડન અને અન્ય દેશોમાં લહેરાય છે. હાલાર બહાર આફ્રિકા મુંબઈ જામનગર તથા અન્ય સ્થળે પ્રથમ પગલા પાડી હાલારીઓના દીવાદાંડી બન્યા. આજથી એકસો વર્ષ પહેલા હાલાર માં ઉપરાઉપરી નબળા વરસાદથી નવી રાહ, નવો માર્ગ શોધતા " હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈન" એવા હાલારીને પગદંડી દર્શાવનાર એ હાલારી સપુતોને નતમસ્તકે નમઃસ્કાર .

આ જ રીતે હાલારી વસાહતો જ્યાં પણ સ્થપાઈ ત્યાં સમાજની સંસ્થાઓના પાયાના પથ્થરરૂપ એ સમાજ શૂરવરોને ધન્ય છે, જેમની સમાજહિત, ઉજ્જવળ ભાવિની કલ્પના માટે સમાજની સ્થાપના દ્વારા વિશ્વભર માં સમાજની સંસ્થાઓ અસ્તિત્વમાં આવી. તે પણ ભાવિ જરૂરીયાતોને જનર સમક્ષ રાખી ખૂબ જ વિશાળદ્રષ્ટિનું આયોજન આ હાલારીઓ તે સમયે કંઈ રીતે કરી શક્યા હશે તેવી કલ્પના પણ મુશ્કેલ છે. તેમણે સેવેલા મનોરથો, તેમણે સર્જેલી ઈમારતો આજની અને ભાવિ પેઢીને વર્ષો સુધી પ્રગતિનો પંથ દેખાડતી રહી સમાજ એકતા, સંપ, સહકાર, અને સર્વાંગિણ વિકાસની ઘજા લહેરાવી રહેશે. ખૂબ જ મુશ્કેલ સંજોગોમાં આ પાયાના પથ્થરોએ ભેખ લઈ, પેટે પાટા બાંધી સવાસવા રૂપિયો અને પાંચ રૂપિયાની ખુશીભેટો માટે સમાજના ભાઈઓ પાસેખોળો પાથરી સૌમાં અનેરી સમાજ ભાવનાના બીજ રોપ્યા.

આપણા ભવ્ય ભૂતકાળની ગરિમા, સાહસ અને ગતિશીલતામાંથી વર્તમાન પેઢીએ પ્રેરણા મેળવી છે. અને ભવિષ્યમાં પણ આ પ્રેરણા પથદર્શક બની રહેશે સમયના વહેણની સાથે સાનુકૂળ થવાની તેનામાં અનેરી શક્તિ

છે. ખેતીના વ્યવસાયમાંથી આજે તેની પાંખ દૂનિયાના અનેક સ્થળોએ વિવિધ ધંધા, ઉદ્યોગ અને અન્ય ક્ષેત્રે વિકસી છે.

સમાજના વિકાસમાં પોતાનો ફાળો આપનારા, નવસર્જનની પ્રક્રિયાને આગળ ધપાવનારા અને સમાજને એકતાંતરે બાંધી રાખનારા આગેવાનો, કાર્યકરોને પણ ધન્ય છે. વૃદ્ધ, પુખ્તથી માંડીને યુવાનોએ પણ આપણી સંસ્થાઓમાં યોગ્યદાન આપી સમાજની સાંકળને મજબૂત બનાવી છે.

સમાજના ઉત્કર્ષ અર્થે સામાજિક, શૈક્ષણિક ધાર્મિક, અને માનવતાવાદી પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા સમગ્ર સમાજને ઉપયોગી સેવાઓ આપનાર આગેવાનો, કાર્યકરો, ટ્રસ્ટીઓ, સમાજની સંસ્થાઓમાં પગારદાર હાલારીઓ સૌ આજની આપણી આ ઐતિહાસિક ક્ષણોના યશભાગી છે.

પૂજ્યઆચાર્ય ભગવંતો, મુનિરાજો, સાધ્વીજીઓનું દેશ-વિદેશના હાલારીઓમાં જૈન જાગૃતિ લાવવામાં અનેરું યોગદાન છે. તેમને કોટી કોટી વંદના.

ઇતિહાસનો કોઈ અંત નથી કેમ કે તેનો કોઈ આરંભ નથી. ઉપલબ્ધ શક્ય માહિતીના આધારે, તે તૈયાર કરનારાઓની સૂઝબૂઝ અને સમજદારી મુજબ બનેલી હકિકતો રજૂ થતી હોય છે. અનંત યાત્રાના મુસાફર એવી માનવીની શક્તિની પણ મર્યાદા છે.

છતાં ય ભાવિ પેઢીને પથદર્શક, માર્ગદર્શક બની રહે તે માટે શક્ય બધા જ પ્રયત્નો કરી, કોઈપણ ટીકાટીપ્પણોથી દૂર રહી, બનેલી હકિકતોને લક્ષમાં રાખી ભૂતકાળમાં સમાજના વિકાસમાં પાયારૂપ કાર્યોને નજર સમક્ષ લઈ, વર્તમાનમાં જે પ્રવૃત્તિઓ સમાજના વિકાસમાં પોતાનો ફાળો આપી રહી છે અને ભાવિ માટે જ પથદર્શક બની રહે તેમ લાગે છે, તેવી પ્રવૃત્તિઓ લોકોપયોગી કાર્યોને ટૂંકાણમાં ઉલ્લેખ કરેલ છે.

ટૂંકાગાળામાં આ બધી વિગતો તૈયાર કરવાની હોઈ, અત્યાર સુધી કોઈ જ સુસંકલિત માહિતી બહાર પડી નથી, તેના કારણે સૌને ન્યાય આપવો અશક્ય જ છે. છતાં ય શક્ય પ્રયાસો દ્વારા અમારી જાણ, માહિતી અને સૂઝના આધારે માહિતીઓનું સંકલન કરેલ છે. આ માહિતીઓ આપનાર, વિગતો પૂરી પાડનાર સર્વેના અમો આભારી છીએ. આ સિવાય વિવિધ સંસ્થાઓ, વ્યક્તિઓ દ્વારા બહાર પડેલ પ્રકાશનોમાંથી પણ માહિતીનો ઉપયોગ કરે છે. અને તે માટે અમો તેઓના પણ આભારી છીએ.

આપણા સમાજના સર્વાંગિણ વિકાસની સાંકળને મજબૂત બનાવવા સૌ પોતાનું રચનાત્મક યોગદાન આપે અને આપણે આપણી "શ્રી હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈન તરીકેની ઓળખને સાર્થક કરીએ તેવી હાર્દિક શુભભાવના સાથે.

લી.

૨ જત જયંતિ મહોત્સવસમિતિ

ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ

ભારત

ઓશવાળ એજ્યુકેશન એન્ડ રિલીફ બોર્ડ

નાઈરોબી - કેન્યા

સ્થાપના : ૧૧-૪-૧૯૪૧

ઓશવાળ એજ્યુકેશન એન્ડ રિલીફ બોર્ડની સ્થાપના નાઈરોબી મુકામે તા. ૧૧-૪-૧૯૪૧ ના થઈ હતી. ત્યારથી જ તે 'બોર્ડ' ના નામે માનથી સંબોધાય છે. ' ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ' જામનગરની સ્થાપના તા. ૧૧-૬-૧૯૭૨ ના જામનગર મુકામે થઈ તે પહેલા જામનગરમાં બોર્ડિંગ અને છાત્રાલયનો શુભારંભ થઈ ચૂક્યો હતો. બોર્ડ બોર્ડિંગ- છાત્રાલયનો વહિવટ તા. ૧-૧-૧૯૭૨ થી 'સંઘ' ને સોંપી દીધો હતો.

પિતૃસમ છત્રછાયા અર્પનાર 'સંઘ' ની ગુરૂભ્રાતા એવી આફ્રિકાના ઓશવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થાની સ્થાપનાના પાયામાં છે. ૧૯૩૬માં હાલાર માટે દુષ્કાળ રાહત ફંડ અને ૧૯૩૮ માં જામનગરમાં ભાડાની જગ્યામાં બોર્ડિંગ ના શુભારંભથી આપણા સમાજની શૈક્ષણિક યાત્રાની શરૂઆત થઈ હતી.

'સંઘ' ની ૨૪૮ જયંતિ ટાંકણે ભારતના શૈક્ષણિક યજ્ઞની યાત્રા શરૂ કરનાર 'બોર્ડ' દ્વારા ભારતની શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ આપણે સમગ્ર પ્રકરણની શરૂઆત કરીશું તો ૧૯૩૮ થી આરંભાયેલ સમગ્ર યાત્રાને આપણે ન્યાય આપી શકીશું.

- :: ઓશવાળ એજ્યુકેશન એન્ડ રિલીફ બોર્ડ : નાઈરોબી (કેન્યા),

આફ્રિકા- સ્થાપના : ૧૧-૪-૧૯૪૧ ::-

શુભારંભ ૧૯૩૬ માં ભારતમાં પડેલ દુષ્કાળ માટે આફ્રિકાના ઓશવાળોએ માતૃભૂમિ માટે કરેલ ફંડફાળાની રકમમાંથી બચેલ ફાળા થકી જામનગર માં બોર્ડિંગ માટેની જગ્યા લેવાની વિચારણા એ સંઘની સ્થાપના બીજ રોપ્યા.

હાલાર માં શિક્ષણની જરૂરીયાત અંગેની આગેવાનોની દિર્ઘઘટ્ટી પૂર્વકની વિચારણાએ આ વટવૃક્ષને પોષણ આપ્યું. શરૂઆતમાં નાઈરોબીના મહાજન મંડળ હસ્તક આ પ્રવૃત્તિ રહી. આ વિચારણાએ ઓશવાળ કેળવણી અને રાહત બોર્ડ - આફ્રિકાની સ્થાપનાનો પાયો આપ્યો. ૧૧-૪-૧૯૪૧ ના નાઈરોબી જ્ઞાતિ દ્વારા આયોજિત 'જૈન શાળા' મધ્યેના સંમેલનમાં બોર્ડની સ્થાપનાનો ઐતિહાસિક નિર્ણય લેવાયો. આમ શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે વિશ્વભરના હાલારીઓના ઇતિહાસના અવિસ્મરણીય સોનેરી પૃષ્ઠની શરૂઆત થઈ.

લગભગ ૫૫ વર્ષ પહેલા રૂમઝુમ કરતું ઓશવાળોના શૈક્ષણિક ઇતિહાસનું નજરાણું આકાશમાં છવાઈ ગયું.

- : વિશ્વ- ભારતના ઓશવાળો માટે શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે ઐતિહાસિક દિન :-

તે ધન્ય દિવસ હતો તા. ૩-૧-૧૯૩૮ જે દિવસે જામનગરમાં સં. ૧૯૯૪ ના પોષ માસે 'વિસા ઓશવાળ બોર્ડિંગ' ના નામે ભાડાના મકાનમાં તેનો શુભારંભ થયો. વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા હતી પાંચ. જે વધીને ૪ વર્ષે થઈ ૧૧ (અગીયાર)

આ પહેલા ૧૯૧૬ (૮૦ વર્ષ આસપાસ) આફ્રિકાના નાઈરોબી અને મોમ્બાસામાં સમાજની સંસ્થાકીય શુભારંભના પગરણ મંડાઈ ચૂક્યા. હતા જેના ફળસ્વરૂપે ૧૯૧૬ માં મોમ્બાસામાં ધર્મશાળા ફંડ હેઠળ જ્ઞાતિની મહાજનવાડીની જગ્યા ખરીદવામાં આવી તથા નાઈરોબીમાં ૧૯૧૮ માં સંસ્થાકીય શુભારંભ ભાડાના મકાનમાં જૈન શાળાના નામે ઓશવાળો સંગઠિત થયા.

:: જામનગર બોર્ડિંગ શુભારંભ - ૧૯૪૨ ::

૨૭ એપ્રિલ ' ૪૨ એ ભારતના ઓશવાળોના શૈક્ષણિક ઇતિહાસમાં સીમાચિન્હરૂપ નીવડયો. જે દિવસે જામનગરમાં બોર્ડિંગ ના મકાનનું ઉદઘાટન મહારાજા દિગ્વીજય સિંહના હસ્તે કરવામાં આવ્યું. આ ઐતિહાસિક પગરણ થકી નાતતડાથી પડેલા હાલારના તડા અને નાઈરોબી - મોમ્બાસા વચ્ચેનું ધર્મસહળવું બની ગયું લોકોને એક નવી દ્રષ્ટી મળી અને રચનાત્મક કાર્યની પડેલી ભૂખ તથા જૂથવાદનો પ્રશ્ન હળવો થયો. દુષ્કાળ અને ખેતીની આવકની અતિશ્ચિતતા સામે શિક્ષણથી વિકાસની શક્યતા જણાતા લોકોમાં નવા મનોરથો ખીલ્યા.

આફ્રિકા તથા મુંબઈમાં ધંધાકીય સફળતા તથા સ્થિરતાને શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિને ઈધણ પુરું પાડ્યું. જામનગરમાં પણ સંસ્થા સ્થાપી મહાજનવાડી તથા મુંબઈમાં પણ સમાજની સ્થાપના (જ્ઞાતિમંડળ) દ્વારા સંસ્થાકીય પ્રવૃત્તિને વેગ મળતા લોકોની વિચારણાસરણીમાં અનેરૂ આવ્યું.

આ દરેક સ્થળે જામનગર, મોમ્બાસા, નાઈરોબી કે મુંબઈમાં શરૂઆતની સામાજિક પ્રવૃત્તિઓ પ્રસૂતિની પીડા સમી જ રહી. મતભેદો, હૂંતાતૂંસી સિમાચિન્હો પર પહોંચ્યા. પણ આખરે ફળસ્વરૂપે આજ ઈ.સ. ૧૯૯૬ માં આપણે આ સંસ્થાઓની યશપતાકા લહેરતી જોઈએ છીએ. ત્યારે હૈયુ હર્ષથી ઉભરાય છે.

સંઘની સ્થાપના પહેલા જે હકીકતો તેની સ્થાપના પાયો છે અને દેશવિદેશના ઓશવાળોમાં રહેલી સમાજભાવના, માતૃભૂમિ પ્રત્યે પ્રેમ તથા સર્વાંગિણ વિકાસનો અવર્ણનીય ભાગ છે, તેનો આછો ઉલ્લેખ આ પ્રથમ પગરણમાં કર્યો છે. ધન્ય છે એ વડિલોને દિર્ઘદ્રષ્ટાઓને જેમણે અલ્પશિક્ષણ છતાં ય શિક્ષણ જેવી માનવ-સામાજિક વિકાસની પાયારૂપ બાબતમાં કેટલાય કષ્ટો વેઠીને આ સંસ્થાઓ સ્થાપી છે. સાથે સાથે ધર્મ, જીવદયા, પોતાના વતન માટે કરી છૂટવાની ભાવના અને જીવનવિકાસમાં મહત્વપૂર્ણ એવા યુવાનીના સમય જે ભોગ આપ્યો છે, જે સેવાની ભેખ લીધી છે તેને નતમસ્ત કે નમસ્કાર કર્યા વિના રહેવાતુ નથી.

વિદેશમાં સાહસ અર્થે ગયેલા વડિલો ભાવિ માટે શિક્ષણની જરૂરીયાત નિહાળી. તેમની દિર્ઘદ્રષ્ટિથી હાલારમાં શિક્ષણની ઉપલબ્ધિનો અભાવ અને આપણા ભાવિ બાળકો માટે જામનગરમાં બોર્ડિંગ છાત્રાલયની આવશ્યકતા નિહાળી આ ભવ્ય આયોજન પેટે પાંટા બાંધીને પણ કર્યું. નસીબજોગે સમાજની મુખ્ય સંસ્થાઓમાં નામકરણ માટે કોઈ શરતી દાન ન લેવું તે શરતના કારણે આપણી સમાજિક સંસ્થાઓ સાચા અર્થમાં સમાજની સંસ્થાઓ બની રહી. નાઈરોબીમાં પણ ૧૯૪૩ માં શ્રદ્ધાનંદ આશ્રમોમાં ભાડાથી બોર્ડિંગની શરૂઆત થઈ. જેમાં સમગ્ર કેન્યાના ૨૨ વિદ્યાર્થીઓ હતા.

:: જામનગર વિદ્યામંદિર નો પ્રારંભિક ઇતિહાસ ::

ભાડાના મકાનમાં વિદ્યાર્થીઓને સમજાવીને લઈ આવવા પડયા. થોડાક વિદ્યાર્થીઓ બીજે અભ્યાસ કરતા હતા. ગામડામાંથી મા બાપ અને ભર્યાભાદર્યા કુટુંબમાં વસતા, છૂટથી ગિલ્લીદંડા રમી, નદીએ નહી, વડની વડવાઈઓ હિચકાતો મુક્તજીવનનો પ્રવાસી બોર્ડિંગના નિયમોથી ગૂંગળામણ અનુભવી રહ્યો. કોયલનો ટહૂકો, ખેતરો વાડીમા લીલીછમ હરિયાળીમાંથી સિમેન્ટ ક્રોક્રિટનું જંગ તેને જેલ જેવુ લાગ્યુ. આમ. વિદ્યાર્થીઓની વધઘટ થતી રહી.

:: પ્રથમ વિદ્યાર્થી ::

બોર્ડિંગની પ્રથમ વિદ્યાર્થીનું માન શ્રી ગુલાબચંદ ભારમલ (દેવરીયા) શાહને નામે જાય છે. ત્યારબાદ પાંચ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ચોપડે નોંધાઈ. તે ૧૯૩૮ માં જ વધીને ૧૧ વિદ્યાર્થીને સંખ્યા થઈ. ૧૯૩૯ માં ૨૪ વિદ્યાર્થીઓ અને ૪૦-૪૧ ના વર્ષમાં ૩૦ વિદ્યાર્થીઓ હતા ૧૯૪૨ માં પ્રારંભ થયેલ. ૪૬ દિગ્વીજય પ્લોટ બોર્ડિંગમાં (હાલ જ્યાં છાત્રાલય છે) ત્યારે ૧૦૦ વિદ્યાર્થીઓની સગવડ હતી. તે સંખ્યા છેક ૧૯૫૦ માં ૮૭ હતી અને ૧૯૫૧ માં ૧૨૨ ની સંખ્યા થઈ. ત્યારે ૫૦ થી વધુ વિદ્યાર્થીઓને હૃદયમાં ભાવ હોવા છતા ય ના છૂટકે ના પાડવી પડી. આમ શિક્ષણની ભૂખ વધતા બોર્ડિંગની હાલની સાત રસ્તા એરોડ્રામ રોડની જગ્યાનો પાયો પડયો. ૧૯૫૨ થી ૪૬ - પ્લોટની જગ્યામાં ૧૧૦થી ૧૩૦ સુધીની સંખ્યા માં વિદ્યાર્થીઓને રાખવામાં આવ્યા.

:: વિદ્યાર્થી દીઠ ખર્ચ ૧૯૪૫ થી ૬૨ ::

૧૯૪૫ માં વિદ્યાર્થી દીઠ માસિક કુલ ખર્ચ રૂ. ૨૬-૫૦ અંદાજે જે ૧૯૬૨ માં વધીને રૂ. ૫૭-૨૫ આવતું હતું.

બોર્ડિંગના મુખ્ય મુકાન બાદ વધતી જરૂરીયાત માટે તકતીદાન આપનાર દાતાઓ હતા. શ્રી દેવચંદ ખીમચંદ શાહ, શ્રી રાયચંદ જેઠા(નાઈરોબી), શ્રી નથુભાઈ દેવા પરિવાર હતા. બોર્ડિંગના કાર્યાલય માટે : શ્રી મધેજી મુલજી શાહ તથા રસોઈઘર તથા ભોજનશાળા : શ્રી ખીમજીભાઈ તથા ગુલાબચંદ રામજી માલદેનાં દાનો મુખ્ય હતા.

પ્લોટની હાલની છાત્રાલયની કુલ જમીન ૧,૧૨,૫૪૪ ચો. ફુટ ની છે. અને તેની ખરીદ કિંમત રૂ. ૧૪૦૮૫-૧૫-૧૦ ની છે.

ખાતમુહુર્ત : દાનવીર શિક્ષણપ્રેમી શ્રી મેઘજી પેથરાજ શાહનાં શુભહસ્તે (ડબાસંગ) તા. ૨૭-૨-૪૧ ના દિવસે, ખર્ચનો અંદાજ રૂ. ૮૦૦૦૦/- (એંસી હજાર રૂપિય)

ઉદઘાટન : તા. ૨૭-૨-૪૨, હ : મહારાજા દિગ્વીજયસિંહ.

બોર્ડની સ્થાપના કાળમાં હાલારી ભડવીર શેઠ શ્રી પ્રેમચંદ વ્રજપારે ત્રણ વર્ષ સુધી બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓનો કપડાનો ખર્ચ આપ્યો હતો. અનેક ગામડાઓમાં ભણાવવા જનાર શિક્ષકોનો તેઓ મહિનાનો પગાર જાતે આપતા. એવા હતા આવા શિક્ષણપ્રેમી.

એક સત્રનો લવાજમનો દર

પૂર્ણ ફી	અર્ધી ફી		
૧૯૪૨	૫૦/-	૨૫/-	માફી
૧૯૪૫	૧૦૦/-	૫૦/-	માફી
૧૯૫૦	૧૫૦/-	૭૫/-	પૂરી લોન

આમ ૧૯૫૦માં પૂરી લોન તેવિદ્યાર્થીને ખાતે મંડાવાનું શરૂ થયું.

દુઃખદ બનાવ : આ દરમ્યાન ૧૯૪૪માં બોર્ડિંગની શરૂઆતમાં ત્રીજે વર્ષે જામનગરમાં પ્લેટ- મરકીના રોગચાળામાં ત્રણ માસૂમ વિદ્યાર્થીઓના કરૂણ મોત થતા આગેવાનોમાં હતાશાની લાગણી ફેલાઈ. બીજું વિશ્વયુદ્ધ પૂર્ણ થયું. ભારત ધીરે ધીરે આઝાદી પ્રાપ્ત કરવા તરફ વિજયી નીવડયુ. ૧૯૪૫ માં એસ. એસ. સી. ના ૫ માંથી ૩, ૧૯૪૬માં ૬ માંથી ૪ તથા ૧૯૪૮ માં ૮ માંથી ૬ વિદ્યાર્થીઓ પાસ થાય.

જોગાનું જોગ : આજે જોગાનું જોગ ભારતની આઝાદીનું સુવર્ણ(૫૦)મું જયંતિ વર્ષ છે. જે 'સંઘનું ૨જત જયંતિ વર્ષ તરીકે યાદગાર વર્ષ છે. ભાડાના મકાનમાં ૧૯૩૮ માં બોર્ડિંગની શરૂઆત ને ૪૯ વર્ષ પૂર્ણ થાય છે.

:: પ્રથમ વિ.ઓ.કે. રાહત સમિતિ : ૧૯૪૨-૪૩ ::

બોર્ડ બોર્ડિંગનો વહિવટ સમિતિ દ્વારા ચલાવતી હતી. સર્વ પ્રથમ વિસા ઓશવાળ કેળવણી અને રાહત સમિતિઓમાં સેવા આપનાર મહાનુભાવો.

પ્રમુખ :	શ્રી કચરાભાઈ વ્રજપાર શાહ	સભ્યો	શ્રી સોજપાર કચેરા ગોસરાણી
ઉપપ્રમુખ :	શ્રી પદમશી નર શી શાહ	સભ્યો	શ્રી મેઘજી વીર પાર શાહ
મા. મંત્રી :	શ્રી રાયશી દેવશી ગલૈયા	સભ્યો	શ્રી ખેતસી દેવસી શાહ
મા. મંત્રી :	શ્રી રાયચંદ કાલીદાસ શાહ	સભ્યો	શ્રી ફૂલચંદ કરમસી શાહ
સભ્યો :	શ્રી પ્રેમચંદ પોપટ ચંદરીયા	સભ્યો	શ્રી રાયચંદ લખમસી દોઢીયા

ઘીરે ઘીરે જામનગર બોર્ડિંગમાં સુવિધાઓ વધતી જતી હતી. ભારત થતા આફ્રિકા દેશો બીજા વિશ્વયુદ્ધની અસરમાંથી બહાર નીકળતા હતા. ભારતમાં ગાંધીજીની આગેવાની હેઠળ અહિંસક આઝાદીના ભારતમાં લોકશાહીનો શુભારંભ થયો. ભારતી સંસ્કૃતિએ લોકોમાં નવી દિશા- નવી જાગૃતિના મનોરથો ખડા કર્યા. ૧૯૫૨ પ્રથમ લોકસભાની ચૂંટણીઓ દેશભરમાં યોજતા વિશ્વ પણ આટલી મોટી સંખ્યાના મતદારો અને શાંત મતદાન જોઈ આશ્ચર્યચકિત થયું. એ દરમ્યાન ૧૯૫૬ માં ગુજરાત - મહારાષ્ટ્ર જે અખંડ રાજ્ય હતું તે અલગ કરી મહારાષ્ટ્રના અલગ રાજ્યથી માંગણી થઈ. આમ ભારતમાં અને રાજકીય અને ક્ષેત્રીય પરિવર્તનો આવતા રહ્યા.

૧૯૫૫ થી મુંબઈના સમાજના પ્રમુખશ્રી પોપટલાલ રણમલ શાહના નેતૃત્વમાં બોર્ડિંગ માટે ખુશીભેટ ઉઘરાવવાનો ઐતિહાસિક નિર્ણય લેવાયો હતો.

આફ્રિકામાં પણ સંસ્થાકીય પ્રવૃત્તિઓ વેગવાન બની મોમ્બાસામાં ૧૯૫૬ માં કન્યા છાત્રાલય સ્થાપવાના પ્રયત્નો સફળ ન થયા. ૧૯૫૭ માં નાઈરોબીમાં કન્યા છાત્રાલય ભાડાના મકાનમાં શરૂ કરવામાં આવી. એ દરમ્યાન ભારતમાં ઓશવાળો અને તે પણ માદરેવતનની કન્યાઓમાં આગળના અભ્યાસની ગામડામાં અપુરતી સુવિધાઓ હતી, શિક્ષણનું ધોરણ સંતોષકારક ન હતું. તેથી જામનગરમાં આ સુવિધા ઉભી કરવા ભારત તથા આફ્રિકાના ઓશવાળો મથામણ કરતા હતા. બોર્ડિંગનું અધિવેશન ૧૯૫૦ ની આસપાસ જામનગરમાં ભારતના પ્રયત્નો પણ થયા. પણ તે સફળ ન નીવડ્યા.

આ દરમ્યાન બોર્ડિંગના (જામનગર)ના વહિવટમાં ભોગ આપનાર પ્રખર આગેવાન શ્રી પ્રેમચંદ વ્રજપાર અને શ્રી ખીમજી રામજીના અન્ય આગેવાનો સાથેમળી કન્યા છાત્રાલય માટેના પ્રયત્નો ચાલુ જ હતા. શિક્ષણનો વ્યાપ વધારવા સ્ત્રી શિક્ષણ તેમાં પણ કન્યા શિક્ષણ આવશ્યક હતું. " એક માતા એકસો ૧૦૦ શિક્ષકની ગરજ સારે, તે ઉકિત આગેવાનોને હોઠને હૈયે હતી. બોર્ડિંગની સાતરસ્તા જમીન ખરીદવામાંપણ આ બંને મહાનુભાવોએ જોખમ ઉઠાવ્યું હતું.

:: કન્યા છાત્રાલય - જામનગર ::

આ દરમ્યાન ૧૯૫૯ માં અમુક ગામડામાંથી બાળાઓ કન્યા છાત્રાલયની વ્યવસ્થા થાય તો છાત્રાલયમાં દાખલ થવા તૈયાર હોવાના સમાચાર મળતા જ બોર્ડિંગ વહિવટી સમિતિના સભ્યો શ્રી કાંતિલાલ જુઠાલાલ ગલૈયા અને શ્રી સોમચંદ લખતીર શાહ ચંગા તથા અન્ય ગામડાના પ્રવાસે જઈ આવી કન્યા છાત્રાલયનું સ્વપ્ન વાસ્તવિક થતુ જોવા મળતાં તા. ૨૮-૬-૧૯૫૯ ના ભાડાના મકાનમાં (હાલની ૪૬ દિગ્વીજય પ્લોટ સામે જ) શ્રી પ્રેમચંદ પ્રજપાર શાહના શુભહસ્તે છાત્રાલયનો શુભારંભ કર્યો. આમ એક નવા યુગના મંડાણ થયા. ભારત, આફ્રિકામાં કન્યા શિક્ષણની સુવિધા વધતા જ પ્રગતિના ગ્રાફ ઝડપી બન્યો. છાત્રાલયની વતી સંખ્યા અને ભાવિનું દિર્ઘદ્રષ્ટિપૂર્વકની દ્રષ્ટિએ બોર્ડિંગ માટે અલગ જગ્યાના ચક્રો ગતિમાન થયા.

:: છાત્રાલય ની પ્રથમ વિદ્યાર્થીની ::

કું. સવિતાબેન મુલજી દોઢિયા (ચંગા) છાત્રાલયની પ્રથમ વિદ્યાર્થીની તરીકે સ્થાન પામનાર શ્રીમતી સવિતાબેન મણિલાલ રાયચંદ નાગડા ગામ: દાંતાના (ચંગાના શ્રી મુલજી મેઘજી દોઢિયા ના સુપુત્રી) તેમની સાથે જ ચંગાની અન્ય ૪ વિદ્યાર્થીઓની પણ ભાડાના મકાનમાં શરૂ થયેલ છાત્રાલયમાં દાખલ થઈ હતી. તે જ વર્ષ ૧૨ ની થઈ ૧૯૬૦ માં ૧૮ , ૧૯૬૧ માં ૨૮ તથા ૧૯૬૨ માં ૪૦ કન્યાઓની સંખ્યા હતી. સંખ્યા વધતા મોટી જગ્યા ભાડાની લેવામાં આવી હતી.

ત્યારે બાળાઓમાં શિક્ષણ, સંસ્કાર અને જ્ઞાનની વૃદ્ધિ અર્થે સવારે પ્રાર્થના, ધાર્મિક શિક્ષણ, ભરતકામ, રાંધણકામ, સંગીત, વિવિધ શક્તિ ખીલવવા સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમો, વિવિધ હરિફાઈઓ, પ્રવાસ, યાત્રા દ્વારા તેમનું ઘડતર કરવામાં આવતું હતું.

:: પ્રગતિ સોપાન ::

બોર્ડિંગમાં છાત્રોની વધતી જતી સંખ્યા અને ભાવિની જરૂરીયાતોને ધ્યાનમાં રાખી બોર્ડિંગની અલગ જગ્યાની જરૂર વધતી જતી હતી. દુનિયા આખીમાં શિક્ષણ અને આધુનિકતાનો ફેલાવો વધતો હતો આ માટે ખાલી પ્લોટ લેવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું. આફ્રિકામાં બોર્ડ આ અંગે પંચવર્ષીય યોજનાના પંચમુખી આયોજનામાં પંચમુખી આયોજન ગૂથ્યું. (૧) જામનગરમાં બાળકો માટે અલગ બોર્ડિંગ (૨) આફ્રિકામાં કન્યા છાત્રાલય (૩) આફ્રિકામાં કન્યા માધ્યમિક શાળા (૪) આફ્રિકામાં બાળકો માટે નવી બોર્ડિંગ (૫) આફ્રિકામાં બાળકો માટે માધ્યમિક શાળા, આ માટે યોજના ફંડ પણ નક્કી કરી ઉત્સાહ પૂર્ણ ફંડની શરૂઆત કરવામાં આવી.

:: સાત રસ્તા બોર્ડિંગની જગ્યા- જામનગર ::

૧૯૫૬માં ઓગસ્ટ માસમાં સાત રસ્તા, એરોડ્રામ રોડ ઉપર ૨૩ એકરની ખેતી લાયક જગ્યા લેવામાં આવી. જેને બિનખેતી લાયક જમીન તરીકે ફેરવવામાં આવી ઓશવાળો દાનમાં ક્યાંય પાછા પડતા નથી. નાણાંના અભાવે સમાજોપયોગી કાર્યો- યોજના ક્યાંય અટક્યા નથી. શૈક્ષણિક દાનની તક ઝડપી લેતા ઉદાર ઓશવાળ દાનવીરો શ્રી ભારમલ વજા વિરાણી પરિવાર- ડબાસંગ તથા શ્રી પ્રેમજી પરબત કરમશી - ડબાસંગવાળાએ સાત રસ્તા જમીનની સંપૂર્ણ સમાજને ચરણે ધરી દીધી.

:: બોર્ડિંગ છાત્રાલય બાંધકામ સમિતિ ::

પ્રમુખ	:	શ્રી લાલજી રાયચંદ શાહ
મંત્રી	:	શ્રી ખીમજી રામજી માલદે
સભ્યો	:	શ્રી ખીમચંદ રાજશી હરિયા
સભ્યો	:	શ્રી વેલજી લાધા હરિયા
સભ્યો	:	શ્રી અમૃતલાલ ધરમસી ચંદરીયા

:: બોર્ડિંગનું ખાત મુહુર્ત ::

બોર્ડિંગનું ખાતમુહુર્ત તા. ૪/૩/૧૯૬૨ ના શ્રી ભારમલ રાજસી હરિયાના શુભહસ્તે કરવામાં આવ્યું. બોર્ડિંગના જનરલ ફંડમાં પ્રથમ ફંડ રૂા. ૫૦૦૧/- નું લખાવનાર શ્રી રાયચંદ ધરમસી શાહ (પોપટ પટેલ) કનસુમરવાળાએ સમિતિને સામેથી ફંડ લખાવી અનોખું પ્રોત્સાહન પૂરું પાડ્યું હતું.

:: જામનગર બોર્ડિંગ ઉદઘાટન તથા બોર્ડનું ૨૨ મું અધિવેશન તા. ૮/૪/૧૯૬૩ - બોર્ડિંગ સુવર્ણ જયંતિ - ઐતિહાસિક નિર્ણય ::

ઓશવાળોની વતનદાઝ, તેના હૈયામાં રહેલી માતૃમિપ્રેમના જવલંત ઉઘાહરણ રૂપે જામનગર બોર્ડિંગ (સાત રસ્તા) નું ઉદઘાટન, બોર્ડનું (આફ્રિકા) ૨૨મું અધિવેશન તથા ૧૯૩૮ માં ભાડાના મકાનમાં બોર્ડિંગની આફ્રિકાના ઓશવાળો દ્વારા શુભારંભની ૨૪ત જયંતિ (૨૫મું વષ) નો ત્રિવેણી સંગમ રચાયો. કદાચ આ ઈતિહાસનો અનોખો બનાવ હશે કે આફ્રિકામાં રજિસ્ટર થયેલ ટ્રસ્ટે ભારતમાં પોતાનું અધિવેશન ભયુહશે.

" મને મારા વતનની કેરી પળેપળ યાદ આવે છે,
કણે કણે ને કણે કણની હૃદયને યાદ આવે છે ."

બોર્ડના પ્રમુખશ્રી સોમચંદ શાહના નેતૃત્વ હેઠળ ૨૦૦ પ્રતિનિધિઓની હાજરી આ અધિવેશનમાં બોર્ડની ભારતની શૈક્ષણિક પ્રવર્તિઓ ભારતના ઓશવાળોને સોંપવાનો ઐતિહાસિક નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. આમ

ભારતમાં "સંઘ" ની રચનાનો પાયો નખાયો હતો. ૧૯૩૮માં જામનગરમાં ભાડાના મકાનની જગ્યાને ૨૫ વર્ષ પૂર્ણ થતા હોઈ, તે પ્રસંગની રજત જયંતિની ઉજવણી પણ પ્રાસંગિક હતી.

બોર્ડિંગ ઉદ્ઘાટન : બોર્ડના પ્રમુખ, હોદ્દેદારો, આગેવાનો તથા પ્રતિનિધિઓ, મહેમાનો તથા ભારતના ઓશવાળોની હાજરીમાં જ શ્રી વિસા ઓશવાળ કેળવણી અને રાહત સમિતિના પ્રમુખશ્રી ખીમજી રામજી માલદેના શુભરસ્તે આ બોર્ડિંગનું ઉદ્ઘાટન તા. ૮/૪/૧૯૬૩ ના જ વિશાળ માનવમેદની વચ્ચે કરવામાં આવ્યું.

બોર્ડિંગ ઈંડ કમિટીના સભ્યો હતા શ્રી મેઘજી સોજપાર ધનાણી, શ્રી પેથરાજ મેરગ હરિયા, શ્રી લાલજી રાયચંદ શાહ, શ્રી ખીમચંદ રાયશી હરિયા, શ્રી ગુલાબચંદ દેવરાજ ઝીણા, શ્રી ખીમજી રામજી માલદે.

આ નવી બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૧૮ ની હતી. વર્ષે શુભારંભરૂપે કન્યાઓ માટે લવાજમ વિના મૂલ્ય હતું. બાળાઓની સંખ્યા વધી ૧૯૭૨માં ૧૧૨ ની થઈ હતી.

:: એડહોક સમિતિ ::

બોર્ડના જામનગર અધિવેશન પછી એક માસ પછી મે માસમાં જામનગર મહાજનવાડીમાં બોર્ડના આગેવાનો તથા ભારતના વસવાટના સ્થળોના પ્રતિનિધિઓની સભા ભારતનો શૈક્ષણિક વહિવટ સોંપવા ભારતના ઓશવાળોની જ સંસ્થા સ્થાપવા મળી હતી. પણ સંજોગોવશાત્ આ બાબતે કોઈ જ નિર્ણય થઈ શક્યો નહિ.

છતાંય બોર્ડના આગેવાનોના મનમાં આ બાબત નિશ્ચિત હતી. પણ સંજોગોવશાત્ કેન્યાને મળેલ આઝાદી, યુગાન્ડામાંથી એશિયનોની હકાલપટી જેવા પ્રવાહી સંજોગો અને ભારતના આગેવાનોની અનિશ્ચિતતા થકી આ બાબતમાં કાંઈ થઈ શક્યું નહી.

ફરીવાર સંજોગો સાનુકૂળ થતાં જ બોર્ડે એક પ્રતિનિધિ મંડળ શ્રી મેઘજી કરમણ માલદે, ગોસર રાયશી શાહ, જીવરાજ ખીમજી શાહ એમ ત્રણ સભ્યોએ ભારત આવી આ પ્રયાસોને વેગ આપ્યો.

:: તા. ૩૦-૩૧ માર્ચ*૧૯૬૮ ::

બોર્ડના માનદ્ પ્રતિનિધિઓ શ્રી મેઘજી કરમણ માલદેના પ્રમુખસ્થાને બોર્ડના અન્ય પ્રતિનિધિઓ, જામનગર વહિવટી સમિતિના સભ્યો, મુંબઈ, જામનગર, ઈન્દોર તથા હાલારના ગામડાના પ્રતિનિધિઓની હાજરીમાં જામનગર મહાજનવાડીમાં મળેલી ભારતની મધ્યસ્થ સંસ્થાનો કાર્યો મુત્સદો પસાર કરી, ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓની સામાન્ય સભામાં સતવાર બંધારણ પસાર કરવું તેમ ઠરાવવામાં આવ્યું. આ અંગે (૧) શ્રી રાયચંદ લખમશી દોઢિયા - પ્રમુખ (૨) સોમચંદ લાલજી શાહ - મા. મંત્રી (૩) કાંતિલાલ જુઠાલાલ ગલૈયા (૪) ગુલાબચંદ ભારમલ શાહ (૫) જુઠાલાલ જાદવજી શાહ એમ પાંચ સભ્યોની એડહોક સમિતિ નીમવામાં આવી.

બધા જ પાસાઓનો અભ્યાસ કરી, ભારતના બધા શહેરોના આગેવાનો, કાર્યકરો, સંસ્થાઓ સાથે ચર્ચા* વિચારણા કરી દેશભરમાંથી વસ્તીદીઠ પ્રતિનિધિત્વ હાલાર, જામનગર, મુંબઈ, ઈંદોર, પાટુરના, હૈદરાબાદ, અમદાવાદ તથા અન્ય સ્થળોને આપી તે પ્રતિનિધિઓમાંથી હોદ્દેદારો નીમી સંસ્થાનો વહિવટ ચલાવવો તેમ નક્કી કરી બંધારણ રચવામાં આવ્યું.

આ એડહોક સમિતિએ જામનગર મુકામે તા. ૧૦-૧૧-૧૨ જુન ૭૨ ના અધિવેશન સમિતિના પ્રમુખના અધ્યક્ષાને બોલાવી તા. ૧૧ જુનના આ સંસ્થા "ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ" ની સ્થાપનાનો ઐતિહાસિક

નિર્ણય લેવાયો. અને તેના પ્રથમ પ્રમુખ તરીકે શ્રી રામજી આણંદ શાહની (જામનગર) વરણી થઈ હતી. આ અધિવેશનમાં બોર્ડના પ્રમુખ શ્રી ઘર મશી ભારમલ શાહ, શ્રી પાનાચંદ જીવરાજ દોઢિયાની હાજરી અને સંનિષ્ઠ પ્રયાસોથી ભારતના ઓશવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થા "સંઘ" નો ઉદ્ભવ થયો. તા. ૧-૧-૭૩ થી ભારતો સંપૂર્ણ વહિવટ સંઘને સુપ્રત થયો.

- ધન્ય ઘડી - ભવ્ય ઘડી

ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ - જામનગર

સ્થાપના : ૧૧-૬-૧૯૭૨

દરેક સંસ્થાને પોતાનો એક આગવો ઈતિહાસ, અનોખી ઓળખ હોય છે. ભારતના હાલારી વિસા ઓશવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થા " ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ " જે વિશ્વભર માં "સંઘ" ના નામે સૌના હૈયેને - હોઠોમાં છે. બોર્ડિંગ - છાત્રાલય એ "સંઘ" ની આજ સુધીની ઓળખ છે. હવે તેમાં હા. વિ. ઓશવાળ વિદ્યાલયો, બાળમંદિર, ઓશવાળ સેન્ટર (મહાજનવાડી) તથા અતીતથી ગૃહનો ઉમેરો છેલ્લા ૧૨ વર્ષમાં થયો છે.

વ્યક્તિઓ આવે છે, જાય છે સંસ્થા અને સમાજ એ કાયમી અસ્તિત્વ છે. તેમાં પણ સામાજિક સંસ્થા, એક જ્ઞાતિના ભાઈઓની સંસ્થા જ્યારે લોકોનો સંપૂર્ણ સહકાર પામે ત્યારે તેનો વિકાસ ખૂબ જ ઝડપી બને છે. આપણે હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈન કહેવાઈએ છીએ. દરેક વસવાટના સ્થળે આપણા જ્ઞાતિમંડળો, સંસ્થાઓ, સંગઠનો છે. આપણા સમાજોની વિકાસની, સંપ સંગઠનની રીત ન્યારી છે.

ભારતના ઓશવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થા "ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ" તેવી જ રીતે આફ્રિકાના ઓશવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થા "ઓશવાળ એજ્યુકેશન એન્ડ રિલીફ બોર્ડ" ની બન્ને ભ્રાત્રીસંસ્થાઓનો ઈતિહાસ આગવો છે, છતાં ય એકબીજાની સાંકળ બની વિશ્વભર ના જ્ઞાતિબંધુઓને એકઝૂટે બાંધવા પ્રેરણાના પિયુષ પાયા છે.

તો સમાજના ભાઈઓએ પણ તન-મન-ધનથી સહકાર આપી આ સંસ્થાઓના ઈતિહાસને મેઘધનુષ્યોનો ઓપ આપ્યો છે.

સંઘના વિકાસમાં વિશ્વભર ના ઓશવાળોનું આગવું યોગદાન છે. સમગ્ર સમાજની અમીદ્વષ્ટિ થકી જ " સંઘ " રજતજયંતિ ટાંકણે ખુશાલીના ગુલાલ ઉડાડી રહ્યો છે. પોતાના સગપણ, લગ્ન, ખુશીના પ્રસંગો, વડિલોની યાદગિરી, નૂતન યોજનાઓના ફંડો, તિથી સ્કીમો, સ્કોલર શીપ, તકતી યોજના કે બીજી ઘણી બધી રીતે " સંઘ " ની ઝોળી વિશાળ દિલથી છલકાવી દીધી છે.

" અમે માંગ્યું મુઢીભર, ને તમે આપ્યું ખોબલે ખોબલે,
અમને આશા હતી પુષ્પગૂચ્છની, ને તમે ધયોઃબાગવાન."

સંઘના ઈતિહાસના પાને પાને સમાજના સંપ, સંગઠન, સહકાર, બંધુત્વ અને વિકાસની યશગાથા છે. ઈતિહાસનો આ આલેખ, શિલાલેખ જેવો છે.

સંઘના ૨૫ વર્ષ ઈતિહાસની ઝલક

:: સંઘનું પ્રથમ અધિવેશન - પ્રથમ શૈક્ષણિક મંગલાચરણ ::

તા. ૧૦/૧૧/૧૨ જુન ૧૯૭૨

સ્થળ : ૪૬-૪૭, દિગ્વિજય પ્લોટ, કન્યા છાત્રાલય - જામનગર.

યજમાન : શ્રી હાલારી વિસા ઓશવાળ જ્ઞાતિમંડળ - જામનગર.

છેલ્લા બે દિવસથી જામનગરમાં ઓશવાળોની ચહલપહલ વધી ગઈ હતી. ભારતભરના પ્રતિનિધિઓ જામનગર છાત્રાલય - બોર્ડિંગમાં પધારી રહ્યા હતા. છેલ્લા થોડાક વર્ષોથી બોર્ડના આગેવાનો, ભારતના ઓશવાળો શૈક્ષણિક જવાબદારી સ્વીકારી લે તેમ ઈચ્છી રહ્યા હતા. તા. ૧૦ જુન ૧૯૭૨ ના એડહોક સમિતિના અધ્યક્ષ - શ્રી રાયચંદ લખમશી શાહના પ્રમુખસ્થાને પ્રથમ અધિવેશનનો શુભારંભો થયો. બોર્ડના પ્રમુખશ્રી તથા જામનગર, હાલારના ગામડા, મુંબઈ, ઈન્દોર તથા અન્ય સ્થળના પ્રતિનિધિઓ ઉપસ્થિત હતા. સૌના સુર એક જ હતો કે ભારતના ઓશવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થા શિક્ષણ, રાહત અને હાલારના ઉત્કર્ષમાટે સ્થપાવી જોઈએ. આ અંગે મોટાભાગના આગેવાનો, વક્તાઓનો સુર હતો. આ પહેલા બોર્ડિંગ માટેનું ફંડ પણ ભારતમાંથી સાડા એવું થયું હતું. ભારતના ઓશવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થા સ્થાપવા એડહોક સમિતિની નિમણૂક તા. ૩૧-૩-૧૯૬૮ ના બોર્ડ દ્વારા ભારતના ઓશવાળો સાથે સમલત કરી રચવામાં આવી હતી. શ્રી હાલારી વિસા ઓશવાળ જ્ઞાતિ મંડળ - જામનગરના આમંત્રણન માન આપી આ અધિવેશન કન્યા છાત્રાલયના પ્રાંગણમાં યોજવામાં આવ્યું હતું.

:: ધન્ય ઘડી - ધન્ય દિન : તા. ૧૦/૬/૧૯૭૨ ને મંગલ ઘડી ::

પ્રભાતના કિરણો પોતાનો પ્રકાશ પાથરવા છડી પોકારી રહ્યા હતા. પક્ષીઓના મધુર કલબલાટ સવારના બિંદુઓથી પુષ્પો - વૃક્ષો પમરાટ પામી રહ્યા હતા. કાયજરો રસોઈની તૈયારી તથા આવેલ મહેમાનોની આગતાસ્વાગતામાં ક્યાંય ક્યાશ ન રહી જાય તે માટે પોતાની કાયજરિકિતના ઉપયોગ કરતા હતા. આગેવાનોની ઉત્સુકતા, અધિવેશનને સફળ બનાવવાનો મક્કમ નિર્ધાર અને ઉત્સાહપૂર્વક થનગનાટથી વાતાવરણમાં અનેરી આભા પ્રસરી હતી.

સૂર્યના કિરણો પોતાનો સોનેરી પ્રકાશ પાથરવાની શરૂઆત કરી હતી. સંગીતના મધુર સુરો રેલાઈ રહ્યા હતા. શરણાઈના સૂરો મહેમાનોનું સ્વાગત કરી નૂતન પ્રભાતની છડી પોકારી રહ્યા હતા.

ભારતના ઓશવાળોની પોતાની મધ્યસ્થ સંસ્થા સ્થપાઈ રહી હોવાથી સૌનો ઉત્સાહ ચરમસીમાએ હતો. ઘણા વર્ષો પછી હાલારને પોતાની પોતીકી છત્રછાયાનો અહેસાસ થયો. ને મંગલધારીએ આ અંગેનો નિર્ણય લેવાઈ ગયો. છાત્રાલયની બાળાઓએ રંગોળી દ્વારા શુભકામનાઓનો સાથિયો પૂયો હતો.

આ પહેલા વિવિધ સમાજોના પ્રતિનિધિઓની સભામાં તા. ૩૦/૩૧-૩-૧૯૬૮ ના જામનગર મહાજનવાડીમાં મળેલી સભામાં સૂચિત બંધારણમાં તથા એડહોક સમિતિની નિમણૂક શ્રી રાયચંદ લખમશી શાહના અધ્યક્ષ પદ હેઠળ થઈ હતી. જેમાં કુલ પાંચ સભ્યો ઉપરોક્ત સભામાં પસાર થયેલ ઠરાવ મુજબ " દરેક ગામના ૨૦૦ ની સંખ્યા દીઠ એક પ્રતિનિધિ દરેક ગામ, શહેરને મોકલવાનો અધિકાર હતો. જે ગામમાં ૫૦ થી ઓછી સંખ્યા હશે તે ગામોનું એકમ બનાવી ૨૦૦ ની સંખ્યાએ એક પ્રતિનિધિત્વ તે એકમને મળશે.

આ અનુસાર વિવિધ હાલારના ગામડા, જામનગર, મુંબઈ, ઈદોર પાંદુરના વગેરે સ્થળોને પ્રતિનિધિત્વ અપાયું હતું ત અનુસાર ગામડાના ૭૨, જામનગર ૧૯, મુંબઈના ૩૭ મળી કુલ ૧૧૮ પ્રતિનિધિઓ સંઘની આ પ્રથમ સભામાં હાજર રહ્યા હતા.

:: બોર્ડના પ્રતિનિધિઓ ::

ભારતના સમાજના સદ્ભાગ્યે બોર્ડના પ્રમુખશ્રી ઘરમસી ભારમલ શાહ (ઓશવાળ એજ્યુકેશન એનડ રીલીફ બોર્ડ) માનદ્ મંત્રીશ્રી પાનાચંદ દોઢિયા, ખજાનચી શ્રી મેઘજી હંસરાજ અને આગેવાન કાયસ્કર શ્રી અમલલાલ કાલીદસા શાહ હાજર રહ્યા હતા. એડહોક સમિતિના પ્રમુખશ્રીએ અધિવેશનની શરૂઆત તાળીઓના ગડગડાટ વચ્ચે કરી હતી. જે શુભઘડીની વખોશ્ચી ઈતજાર હતી તે ઘડી- મંગલ ઘડી આવી પહોંચી.

:: પ્રથમ અધિવેશનના એજન્ડા ::

- ૧) સ્વાગત.
- ૨) પ્રાસંગિક : ઓ. કે. અને રાહત સંઘ બોર્ડ (આફ્રિકા) ના પ્રમુખ શ્રી ઘરમશી ભારમલ શાહ
- ૩) ઓ. શિ. અને રાહત "સંઘ" (ભારત) ના બંધારણ ઉપર ચર્ચા અને મંજૂરી.
- ૪) હોદ્દેદારો અને કાયસ્કાહક સમિતિની ચૂંટણી
- ૫) ટ્રસ્ટીઓની ચૂંટણી
- ૬) ફંડ ઉભું કરવા અને કાયમી આવકની વ્યવસ્થા અંગે ચર્ચા વિચારણા.
- ૭) પ્રમુખશ્રીની સૂચનાથી " સંઘ " સંબંધિત અન્ય ચર્ચા

:: સ્વાગત પ્રવચન - યજમાન પ્રમુખ ::

યજમાન પ્રમુખ શ્રી રામજી આણંદ શાહના સ્વાગત પ્રવચનમાં આજના સુવર્ણ દિન થકી આપણા વિકાસને વેગ મળશે અને પ્રથમ અધિવેશન જામનગરને આંગણે યોજવાના આમંત્રણનો સ્વીકાર કરવા બદલ આભાર માન્યો હતો. સર્વના વિશાળ અનુભવ, માગઋર્શન અને નિષ્ઠાથી આ મધ્યસ્થ સંસ્થાનું બીજા રોપણ એકાદ અવશ્ય વટવૃક્ષ બનશે જ તેવી અપેક્ષા અને આકાંક્ષા દર્શાવી હતી.

ત્યારબાદ એડહોક સમિતિના અધ્યક્ષ શ્રી રાયચંદ લખમશી શાહનું મનનીય પ્રવચન અને બોર્ડના પ્રમુખ શ્રી ઘરમસી ભારમલ શાહે સંસ્થા સ્થાપવાની જરૂરત અને ભારતના ભોશવાળોએ દશાખેલી ઉત્સુકતાના પ્રશંસા કરી હતી. કવિશ્રી ઉમાશંકર જોષીની પંકિત.....

" જો.. જો.. પરાગ જો અંતરમાં હશે તો એ પાંગરીને કદી પુષ્પ ખીલશે,
મનોરથો સ્વપ્ન મહી હશે તો, સિદ્ધિરૂપે કાર્યવિશે જ જન્મશે. "

આમ પુરૂષાર્થ અને પ્રારબ્ધના સમનવયથી બોર્ડિંગની સ્થાપનાં, બોર્ડની શરૂઆત અને આપણા પૂર્વજોની ત્યાગ, તપાસ્યાને યાદ દેવડાવી. "ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ" ની સ્થાપના એ સમયનો તકાજો છે. ભાવિ પેઢીમાં જીવનને આનંદસભર બનાવવા શિક્ષણની જરૂરીયાત સ્વીકારવા બદલ શ્રી હા. વિ. ઓ. જ્ઞાતિ મંડળ જામનગરનો આભાર માન્યો હતો.

મંત્રીશ્રી સોમચંદ લાલજી શાહે (એડહોક કમિટી) સંસ્થા સ્થાપવા અંગે પૂર્વ
*ભૂમિકાની જોરદાર છણાવટ કરી. કમિટિના કાયમી ઝાંખી કરાવી હતી.

એજન્ડા નં. ૩ મુજબ શ્રી રામચંદ લખમશીએ ઠરાવ રજૂ કર્યો હતો.

:: ઐતિહાસિક ઠરાવ - સંઘની સ્થાપના ::

" ભારત સમસ્તના હાલારી વિસા ઓશવાળ સમાજના સત્તાવાર ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓની આજની આ સભા સમસ્ત ભારતના ઓશવાળ સમાજના સર્વોત્તમુખી વિકાસ માટે પ્રવૃત્તિઓ કરવા એક મધ્યસ્થ સંસ્થા સ્થાપવાનો નિર્ણય કરે છે . "

ઉપરોક્ત ઠરાવને સવાનુમતે તાળીઓના ગડગડાટથી વધાવી લેવામાં આવ્યો હતો.

:: બંધારણને મંજૂરી ::

ત્યારબાદ તા. ૩૧-૩-૧૯૬૮ ના તે વખતની " સંયુક્ત સભાએ " પસાર કરેલ સૂચિત બંધારણમાં અંતિમ મંજૂરી માટે રજૂ કરવામાં આવતા, વિસ્તૃત રૂપે અને ઉપયોગી ચર્ચા વિચારણાને અંતે સભાએ થોડા જરૂરી સુધારા વધારા સાથે બંધારણને સવાનુમતે પસાર કર્યું હતું.

પ્રતિમંડળના સભાના સભ્ય શ્રી ગોસર લાલજી શાહના અવસાન અંગે શોક વ્યક્ત કરી શોક ઠરાવ પસાર કરી, સભામાં એક મિનિટ ઉભા થઈ એક મિનિટનું મૌન પાળી સ્વર્ગસ્થને અપી હતી.

ત્યારબાદ એજન્ડા નં. ૪ મુજબ પ્રથમ પ્રમુખશ્રીની ચૂંટણી માટે શ્રી જેઠાલાલ દેવસી ખીમસીયા તથા શ્રી રામજી આણંદ શાહના નામો આવ્યા હતા. પણ શ્રી જેઠાલાલ દેવસીએ પોતે અન્ય જવાબદારીઓ વહન કરતા હોવાથી આ અંગેશ્રી રામજી આણંદનું નામ સૂચવતા સંઘના પ્રમુખ તરીકે શ્રી રામજી આણંદ શાહની વરણી સર્વાનુમતે થઈ હતી.

સંઘના પ્રથમ પ્રમુખ તરીકેનો કાર્યભાર સંભાળતા શ્રી રામજી આણંદ શાહે આ મહાન જવાબદારી સોંપવા બદલ સદ્ગૌરવ હૈયે સૌને આભાર માન્યો હતો અને તે પૂરી કરવા વિશ્વાસ દર્શાવ્યો હતો. હાજર રહેલ આગેવાનો પ્રતિનિધિઓએ તેમને અભિનંદન- શુભેચ્છા દર્શાવી સાથ સહકારની ખાત્રી આપી હતી.

કાર્યવાહી સમિતિના ૧૩ સભ્યોની સવાનુમતે વરણી થઈ હતી.

એજન્ડા - ૫ મુજબ ટ્રસ્ટીઓની નિમણૂક બાબત સંસ્થા હાલ કોઈ મિલકત ધરાવતી ન હોવાથી અને વિવિધ વિચારોને અંતે ઠરાવ્યું હતું કે :

" ટ્રસ્ટીઓની ચૂંટણી હવે પછીના અનુકૂળ સમય સુધી મુલતવી રાખવી. "

ત્યારબાદ વિવિધ આગેવાનોએ સંઘને ઉપયોગી સૂચનો, મંતવ્યો અને ઉત્સાહપ્રેરક પ્રવચનો કર્યા હતા.

એજન્ડા નં. ૬ મુજબ કાયમી ફંડ અંગે વિવિધ મંતવ્યો બાદ લાંબાગાળાની યોજવાની જરૂર હોઈ બધા પાસાઓનો અભ્યાસ કરીને કાર્યવાહી સમિતિ ચોકકસ મુસદ્દો રજૂ કરે તેવી સંમતિ સઘાઈ ઠરાવ પસાર થયો હતો. બાદમાં એડહોક સમિતિએ બજાવેલી કાર્યવાહીની બધાએ પ્રશંસા કરી " સંઘ " સ્થાપનાને મૂત્તસ્વરૂપ આપવા બદલ અભિનંદન આપ્યા હતા.

આ સાથે જ એડહોક સમિતિનો આભાર માનતો ઠરાવ પાસર કરવામાં આવ્યો હતો. જામનગર હા. વિ. ઓ. જ્ઞાતિમંડળના મા. મંત્રી શ્રી ધનજી પાનાચંદે એડહોક સમિતિ, બોર્ડ તથા હાજર રહેલ પ્રતિનિધિઓનો આભાર માન્યો હતો. અને જામનગર સમાજને આ લાભ આપવા બદલ આભાર માન્યો હતો.

સંઘની સ્થાપના શુભ પ્રસંગે વિવિધ પ્રતિનિધિઓ, ભાઈઓએ સંઘને ખુશીભેટની જાહેરાત કરી હતી. અંતમાં પ્રમુખશ્રીએ અધિવેશન સફળ બનાવવા બદલ દરેક પ્રતિનિધિ, આગેવાનો, એડહોક સમિતિ, જામનગર જ્ઞાતિમંડળના કાયજરો સૌનો આભાર માન્યો.

આમ પ્રથમ અધિવેશન સંઘની સ્થાપના સાથે પૂર્ણ થયું હતું.

ત્યારબાદ તા. ૧૨-૬-૭૨ ના સંઘની પ્રથમ કારોબારી મળી હતી, જેમાં પ્રથમ ઉપ પ્રમુખ, ખજાનચી, મંત્રીઓની નિમણૂક થઈ હતી.

:: એડહોક સમિતિ ::

૧૯૬૩માં બોર્ડનું જામનગર અધિવેશન ત્યારના બોર્ડના પ્રમુખ શ્રી સોમચંદ પ્રેમચંદ શાહના નેજા હેઠળ બોર્ડિંગ-છાત્રાલય જામનગર નો વહિવટ ભારતના ઓશવાળો સંભાળે તે માટેના પ્રયત્નો કયાપણ સંજોવણાત સહમતિ ન સઘાતા અને સમય હજી પૂર્ણ પાક્યો નહીં હોય તેથી આ વાતમાં કોઈ પ્રગતિ સાધી શકાય નહીં. બોર્ડનું અધિવેશન પણ આ દ્રષ્ટિએ પણ ભારતમાં રાખવામાં આવ્યું હતું. જામનગર મહાજનવાડીમાં આગેવાનોને બોલાવી આ અંગે ચચાઓ થઈ પણ પાછળના કોઈક પ્રસંગોની મડાગાંઠ થકી કોઈ જ નિર્ણય પર આવી શકાયું નહિ.

ફરીવાર વચલા ગાળામાં વિવિધ સંજોગોના કારણે આ બાબતમાં કોઈ જ પ્રગતિ સાધી શકવી શક્ય ન બની. ૧૯૬૭માં શ્રી મેઘજી કરમણ માલદે બોર્ડના પ્રમુખ બનતા આ અંગેના પ્રયત્નો વેગવાન બનાવ્યા. તેમના પ્રમુખપદ હેઠળ બોર્ડ " ભારત પ્રતિનિધિ મંડળ " નીમ્યું. જેઓએ ૧૯૬૮ માં ભારતની મુલાકાત લઈ શ્રી મેઘજી કરમણ માલદે, શ્રી જીવરાજ ભીમજી શાહ, શ્રી ગોસર રાયસી શાહ, હાલાર, જામનગર, ઈંદોર અને મુંબઈના આગેવાનોને મળી એક સભા તા. ૩૦ તથા ૩૧ માર્ચ ૧૯૬૮ના જામનગર મહાજાવાડીમાં બોલાવી.

આ સભામાં હાલારના શ્રી નેમચંદ વી. માડુ, ખીમચંદ વીરપાર, અમલલાલ જેઠાલાલ, ગોવિંદજી કચરા, ગુલાબચંદ પોપટ શાહ, જેઠાલાલ ઘરમસી, વીરપાર નરશી ગામડાઓના પ્રતિનિધિ તરીકે, જામનગરના પ્રતિનિધિ તરીકે શ્રી રાયચંદ લખમસી શાહ, સોમચંદ લાલજી શાહ (વકીલ), હરિભાઈ એ. શાહ કાંતિલાલ જુઠાલાલ ગલૈયા, ગુલાબચંદ દેવરાજ શાહ, ગુલાબચંદ ભારમલ, કાનજી જીવરાજ, સોમચંદ પેથરાજ ગોસરાણી, જુઠાલાલ જાદવજી, મુંબઈના આગેવાનોમાં શ્રી કરમસી પાનાચંદ, જેઠાલાલ દેવસી ખીમસીયા, ઝવેરચંદ કરમસી, રામજી મેઘજી ગુઢકા, ભગવાનજી મેરગ કમાણી, ભીમસી નાગશી, એ. પી. ગુઢકા, લાલજી રાયશી, હેમરાજ મુલજી સાવલા, તારાચંદ પી. શાહ, વેલજી જીવરાજ, અમલલાલ બી. ગલૈયા, ઈંદોરથી જેઠાલાલ વીરપાર એમ ૨૯ પ્રતિનિધિઓ શ્રી મેઘજી કરમણ માલદેના પ્રમુખ સ્થાને (બોર્ડના ભારત પ્રતિનિધિમંડળના નેતા) જામનગર મહાજનવાડીમાં ભેગા મળ્યા.

વિવિધ પશ્નોની છણાવટ, ભારતમાં મધ્યસ્થ સંસ્થાની જરૂરત અંગે એકમતી પ્રવર્તતા તે અંગેના બંધારણ પર વિગતવાર ચચાઓ બાદ બંધારણનો કાયો મુસદ્દો પસાર થયો. આ સુચિત બંધારણની પૂર્ણ છણાવટ બાદ તે ભારત સર્વે વિભાગના પ્રતિનિધિઓની મિટીંગમાં તેની મંજૂરી મેળવવી, પૂર્વ આફ્રિકાના ઓશવાળોની મધ્યસ્થ સંસ્થા " ઓશવાળા એજ્યુકેશન એન્ડ રીલીફ બોર્ડ " જેવી જ મધ્યસ્થ સંસ્થા " ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ " રચવા અંગે પ્રયત્નો શરૂ કરવા.

:: એડહોક સીમતિની રચના ::

આ માટે પાંચ જણાની કમિટીની નિમણૂક મિટીંગમાં કરવામાં આવી હતી.

(૧)	શ્રી રાયચંદ લખમશી દોઢીયા	-	પ્રમુખશ્રી
(૨)	શ્રી સોમચંદ લાલજી વકીલ	-	મંત્રીશ્રી
(૩)	શ્રી કાંતિલાલ જુઠાલાલ ગલૈયા	-	ખજાનચીશ્રી
(૪)	શ્રી ગુલાબચંદ ભાર મલ શાહ	-	સભ્યશ્રી
(૫)	શ્રી જુઠાલાલ જાદવજી શાહ	-	સભ્યશ્રી

આ સમિતિને ભારતમાં મધ્યસ્થ સંસ્થા સ્થાપવા અંગેની જવાબદારી સોંપાઈ.

ઘીરે ઘીરે આ સમિતિના અધ્યક્ષ શ્રી રાયચંદ લખમશી કે જેઓ ૧૯૬૪ થી બોર્ડ દ્વારા નિમાતી બોર્ડિંગ-છાત્રાલયની વહિવટી સમિતિના અધ્યક્ષ તરીકે સેવાઓ બજાવતા હતા. તેમણે કૂનેહપૂવજી, સમિતિના સભ્યોના સાથથી વિવિધ જ્ઞાતિઓના હોદ્દેદારો, આગેવાનો સાથે સલાહ મસલત કરી, ધીમી છતાં મક્કમ ગતિએ કામ આગળ ધપાવ્યું. આ સાથે "બોર્ડ" જોડે પણ પત્રવ્યવહારો કરી "સૂચિત બંધારણમાં" બોર્ડ દ્વારા સૂચવવામાં સુધારાઓ તથા ભિન્ન વિભાગોમાંથી આવેલા સુચનોને લક્ષમાં લઈ આખરે એ નૈયા આગળ ધપાવી.

બોર્ડના આગેવાનોની ભારતની મુલાકાત અને ઘગશ, ભારતમાં જ્ઞાતિઓમાં આ અંગે ઉત્સાહ અને રચનાત્મક વાતાવરણ ઉભું થતા જ એડહોક સમિતિ ભારતભરની અગ્રગણ્ય જ્ઞાતિના અગ્રેસરોની મળી ચોકકસ નિર્ણય આવવામાં સફળતા મળી. અનેક આરોહ, અવરોહ અને મુશ્કેલીઓના કોઠા પસાર કરી ૧૯૭૧ ના અંત ભાગમાં કોઈ નક્કર પાયા પર પહોંચી શકાયું હતું.

પ્રસુતિની પીડા વેઠનારા એ સર્વજ્ઞાતિ આગેવાનોએ આજની આ રજત જયંતી ઉજવવાનો પાયો નાખ્યો છે. દેશ-વિદેશના ઓશવાળોએ જ્ઞાતિ પ્રત્યેની દાઝથી ભારતના હાલારી વિસા ઓશવાળોના સ્વપ્નમૂર્તિ માટે સહકારથી ભારતના સમાજની નવી આશા, નવા અરમાનો રોપ્યા.

એક સંસ્થા શરૂ કરવી અને તે પણ સમાજના વિવિધ વિચારધારાના વગોમાંથી પાસર થવું ત કેટલું અઘરું હોય છે. તે સમજાય તેવી વાત છે. નવ નવ વર્ષના વહાણા વાયા પછી આ સ્વપ્ન સાકાર થતુ લાગ્યું. જે શુભ ઘડીની ઈતજાર હતી તે ઘડી હવે આંગણે ટકોરી મારી રહી હતી. આ છે સંઘની સ્થાપનાની પથાદ્ભૂમિકા.

બોર્ડિંગનો વિશાળ કોમ્પ્લેક્ષ આજે બોર્ડિંગ, હા. વિ. ઓશવાળ વિદ્યાલય, ઓશવાળ સેન્ટર, કોમ્યુનિટી હોલ તથા અતિથીગથી શોભે છે.

અરબી સમુદ્રના કાંઠે, સોરાષ્ટ્રના દરિયા કિનારે, મીની શત્રુંજયસમા ગણાતા જામનગરના એરોડ્રામ રોડ ઉપર, સારસ્તા વિભાગમાં બોર્ડિંગનું આ વિદ્યાલય આવેલું છે. વિદ્યાધામોની સાથે સમાજના પ્રસંગો ઉજવવાની સુવિધાઓ આપવા અને સમાજમાં સંપ, સંગઠન, એકતા સહકાર વધારવા આપણા સમાજમાં કોમ્યુનિટી હોલ (મહાજનવાડી), અતિથીગૃહ ખૂબ જ અગત્યનો ભાગ ભજવે છે.

દસ લાખ ફૂટના આ વિશાળ કોમ્પ્લેક્ષમાં આજે વિદ્યાર્થીઓ પછી વધુ સામાજિક સુવિધાઓ આપવા આપણે કદમ મિલવ્યા છે.

છતાંય સંઘના ઇતિહાસનું પ્રથમ પગલું એ બોર્ડિંગ જ હતી. આ બોર્ડિંગના વિકાસના ઇતિહાસને આપણે થોડીક ક્ષણો માટે વાંચીશું, વિચારીશું.

" આત્મ છો બદલ્યા કરે, ને તેજ, છાયા, રંગ
હાલારી તેના સંઘ - સમાજ પર રહેશે સંગ . "

આમ ભારતમાં મધ્યસ્થ સંસ્થાની સ્થાપનાથી સમાજમાં ઉત્સાહ, ઉમંગથી વૃદ્ધિ થવા માંડી.

:: " સંઘ " નું રજીસ્ટ્રેશન ::

સંઘને ચેરિટી કમિશ્નર માં બોમ્બે પબ્લિક ટ્રસ્ટ હેઠળ નોંધણી કરવા ડેપ્યુટી ચેરિટી કમિશ્નર રાજકોટના તા. ૨૬-૧૦-૮૨ ના અરજી કરવામાં આવી હતી. આ માટે સંઘના ઓફીસર તરીકે પ્રથમ અધિવેશનમાં વિમુક્ત થયેલ પુરોહિત એન્ડ કું. ને કાર્ય સોંપવામાં આવેલ. ચેરિટી કમિશ્નર તરફથી સંઘ રજીસ્ટર નં. ઈ-૨૧૯- જામનગર નોંધણી મળી હતી. સંઘનું હિસાબી વર્ષ જાન્યુઆરી થી ડિસેમ્બર રાખવાનું નક્કી થયું હતું.

:: દાનનો પ્રવાહ ::

આ સાથે જ ચંદરીયા પરિવાર તરફથી તેમના જામનગરના મુદ્દમંગલ બંગલામાં શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરવા લંડનથી શ્રી દેવચંદભાઈ ચંદરીયાનો પત્ર આવ્યો.

તા. ૧૨-૪-૧૯૭૩ થી સંઘને આવકવેરામાંથી મુક્તિ મળી હતી.

:: બોર્ડ દ્વારા સંચાલન સંઘને સોંપવાનો નિર્ણય ::

ત્યારબાદ ઓશવાળ એજ્યુકેશન એન્ડ રીલીફ બોર્ડ તા. ૧-૧૧-૨૦૨૦ થી સંપૂર્ણ સંચાલન સંઘને સોંપી દેવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. જેનો સંઘની કારોબારીએ તા. ૨૫-૨-૨૦૨૧ની સભામાં સ્વીકાર કર્યો હતો.

તા. ૧૫-૧૦-૨૦૨૦ ના છાત્રાલયના પહેલા માળનું ખાતમુહુત છાત્રાલયની નાની બાળને હસ્તે કરવામાં આવ્યું હતું.

:: જામનગર માં માધ્યમિક શાળા ::

આ સાથે જ જામનગરમાં માધ્યમિક શાળા શરૂ કરવાની માંગણી જોર પકડી રહી હતી. પ્રથમ અધિવેશનમાં જ એડહોક સમિતિના ચેરમેન અને સંઘના પ્રથમ પ્રમુખે આ અંગે રજૂઆતો કરી હતી. બોર્ડ સાથે આ અંગે રજૂઆતો કરવાનું કાર્ય અને તે માટે પાંચ એકર જમીનની જરૂરત દર્શાવાઈ હતી.

:: દુષ્કાળ ::

સંઘની સ્થાપના પ્રથમ વર્ષ ૨૦૨૦ નું ચોમાસું નિષ્ફળ જતાં દુષ્કાળ જેવી પરિસ્થિતિ ઉભી થઈ હતી. હાલારના ૮૫ ગામોમાં સહાય અથે શ્રી ચંદરીયા પરિવાર તથા શ્રી ખીમસીયા પરિવાર તરફથી આવેલ ઓફરને સ્વીકાર કરી માર્ચ '૨૦૨૦ થી અનાજ તથા રોકડ સહાયની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી. શ્રી મેઘજી પેથરાજ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટે પણ અછત નિવારણ યોજના અંગે જણાવતા સંઘે ૧૧૨ ગામોમાં આ યોજના અંગે કાર્ય કર્યું હતું.

:: વાર્ષિક લાગો ::

દ્વિતીય અધિવેશનમાં જામનગર મુકામે ૧૩૩ પ્રતિનિધિઓની હાજરીમાં કાયમી આવક કરવા વાર્ષિક લાગો ૧-૧-૨૦૨૪ થી દેશભરમાં સમાજના ભાઈઓ પાસેથી ઉઘરાવવાનું વિસ્તૃત ચર્ચા વિચારણાનો અંતે નક્કી થયું હતું. રૂ. ૧૦ થી માંડી રૂ. ૧૦૦/- સુધીનો લાગો, ૫ એકરથી વધુ જમીનવાળા પાસે, રીટેઈલ દુકાનો, કારખાના, હોલસેલ વ્યાપારી, પ્રોફેશનલ પાસેથી વાર્ષિક લાગો નક્કી થયો હતો. પ્રથમ વર્ષે જ રૂ. ૩૪,૬૨૧/- નો લાગો મળ્યો હતો.

:: પ્રથમ ટ્રસ્ટીઓ ::

સંઘના દ્વિતીય અધિવેશનમાં સંઘના પાંચ ટ્રસ્ટીઓની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. કુલ ૧૪ જણના નામ આવ્યા હતા. જેમાંથી નવ જણના નામ પાછા ખેંચાતા પાંચે ટ્રસ્ટીઓની ચૂંટણી બિનહરીક થઈ હતી. (૧) ગોવિંદજી પાનાંદ દોઢિયા - મુંબઈ (૨) જુઠાલાલ હીરજી માડુ - મુંબઈ, (૩) હંસરાજ કચર - ગોઈજ, (૪) અમ્રતલાલ રાજપાર - ચેલા, (૫) રમણીકલાલ ગોકલજી શાહ - જામનગર.

બોર્ડિંગના દ્વિતીય વર્ષે છાત્રોની સંખ્યા ૩૦૨ અને છાત્રાલયોમાં ૧૬૫ ની સંખ્યા થઈ હતી. આ સાથે જ છાત્રાલયના બોર્ડિંગની છૂટક અને કાયમી જમણતિથીમાં લોકોનો ફાળો આવવા લાગ્યો હતો. બોર્ડિંગના આગળના ભાગમાં દિવાલ બનાવવા માટે બોર્ડ તરફથી રૂ. ૫૫,૬૬૯/- મળેલ હતા.

:: રાહત ફંડ ::

૧૯૭૪ ના વષમાં રાહત ફંડ કમિટી નવ સભ્યોની નીમવામાં આવી હતી. જેમણે રૂ. ૬,૧૧,૭૧૩/- ની રકમ એકઠી કરી હતી. ત્યારબાદ સૌરાષ્ટ્રમાં આવેલ વાવાઝોડા સમયે પણ સંઘે સહાય કરી હતી.

:: બંધારણ ::

તા. ૧૯-૭-૭૪ ના અમદાવાદ ચેરિટી કમિશ્નર પાસેથી સંઘનું નવું બંધારણ પસાર થઈને આવી ગયું હતું.

સંઘનું દફતર : સંઘની સ્થાપનાથી સંઘનું દફતર છાત્રાલયના મકાનમાં તથા રજીસ્ટર ઓફિસ પણ ૪૬-૪૭ દિગ્વિજય પ્લોટ, જામનગર રાખવામાં આવ્યું હતું. ૧૯૭૫-૭૬ ના વર્ષ માટે મુંબઈના પ્રતિનિધિ સંઘના પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાતા, સંઘનું દફતર મુંબઈ મહાજનવાડીમાં લઈ જવાયું. આમ પ્રથમાવાર સંઘનું દફતર મુંબઈ શરૂ થયું.

:: બોર્ડિંગ - જામનગર : પ્રથમ પગરણ ::

ભારતમાં શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓનો શુભારંભ બોર્ડિંગથી થયો હતો. હાલારના ગામડાઓમાં બાળકોને સારું શિક્ષણ - ઉચ્ચ શિક્ષણ નહોતું મળતું. આ વિચારને ધ્યાનમાં રાખી જામનગરમાં બોર્ડિંગ થાય તો આપણા વિદ્યાર્થીઓ માધ્યમિક શાળા તથા આગળનો અભ્યાસ કરી શકે. આફ્રિકાના ઓશવાળોએ ૧૯૩૬ માં હાલારમાં પડેલ દુષ્કાળ માટે દુષ્કાળ ફંડ ક્યુઅને તેની બચેલી રકમમાંથી ૧૯૩૮ માં ૩-૧-૧૯૩૮ ના શુભ દિવસે ભાડાના મકાનમાં જામનગરમાં બોર્ડિંગની શરૂઆત થઈ. જે જગ્યા પ્રેમચંદ વ્રજપારના મકાનમાં - કુવરબાઈ ધર્મશાળા બાજુમાં, જેલ રોડ, જામનગર.

આ બોર્ડિંગમાં મળેલ સારા પ્રતિસાદથી આફ્રિકાના ઓશવાળોએ મધ્યસ્થ સંસ્થાની રચના "ઓશવાળ એજ્યુકેશન એન્ડ રીલીફ બોર્ડ" ના નામે ૧૧-૪-૧૯૪૧ ના નાઈરોબીમાં કરી.

તા. ૨૭-૨-૧૯૪૧ ના દાનવીર શેઠશ્રી મેઘજી પેથરાજના હસ્તે બોર્ડિંગનું (હાલમાં જ્યાં છાત્રાલય છે) ૪૬ , દિગ્વિજય પ્લોટ, જામનગર મધ્યે ખાતમુહુત*થયું.

એક લાખ બાર હજાર ફૂટના પ્લોટમાં બોર્ડિંગનું બાંધકામ શરૂ થયું અને ૨૭-૪-૧૯૪૨ ના નામદાર દિગ્વિજયસિંહજી જામનગરના મહારાજાના હસ્તે તેનું ઉદ્ઘાટન થયું. જમીનની કિંમત રૂા. ૧૪૦૮૫/- તથા બાંધકામ ખર્ચ*રૂા. ૭૯૬૦૬/- .

ત્યારબાદ કન્યા શિક્ષણ માટે છાત્રાલયની જરૂર જણાતાં મકાનને છાત્રાલય માટે ૧૯૬૩માં ફેરવવામાં આવ્યું અને સાતર સ્તા, એરોડ્રામ રોડ ઉપર ૧૯૫૬ માં દસ લાખ ફૂટ જમીન ખરીદવામાં આવી.

ખાતમુહુત* : તા. ૩-૪-૧૯૬૨ ના બોર્ડના પ્રમુખશ્રી સોમચંદ પ્રેમચંદ શાહના પ્રમુખ સ્થાને શ્રી ભારમલ રાસી હરિયા જેવા કમર્સનિષ્ઠ ભેખધારીના હસ્તે ખાતમુહુત*કરવામાં આવ્યું.

૧૯૬૩ થી બોર્ડિંગ શરૂ કરવી હતી તેથી એક સમિતી (૧) શ્રી લાલજી રાયચંદ શાહ - અધ્યક્ષ, (૨) ખીમજી રામજી માલદે - મા. મંત્રી, (૩) ખીમચંદ રાજસી હરિયા, (૪) વેલજી લાઘા હરિયા , (૫) અમ્રતલાલ ઘરમસી ચંદરીયા એમ કુલ પાંચ સભ્યોની સમિતિ નીમી. જેમણે જુન - ૬૨ થી માચ* - ૬૩ સુધીના નવ માસના ટૂંકા ગાળામાં બોર્ડિંગનું બાંધકામ પુરું કયુ* આ બાંધકામમાં ભારત અને આફ્રિકાનો હિસ્સો પણ સારો રહ્યો.

બોર્ડિંગની આ જમીનની સંપૂર્ણ રકમનું દાન શ્રી પ્રેમજી પરબત કરમસી તથા શ્રી ભારમલ વજા વિરાણી પરિવાર ઉબાસંગવાળાએ "સંઘ" ને અપી*જે સમયે આ પરિવારના શ્રી રાયચંદ પરબત વિરાણી બોર્ડના સેક્રેટરી હતા.

:: બોર્ડિંગનું ઉદ્ઘાટન - શુભારંભ : ૮-૪-૧૯૬૩ ::

:: બોર્ડિંગનું અધિવેશન ::

સાત રસ્તા, એરોડ્રામ રોડ કે જ્યાં "સંઘનું" હાલ વિશાળ કોમ્પ્લેક્ષમાં બોર્ડિંગ, વિદ્યાલય, ઓશવાળ સેન્ટર તથા ઓશવાળ અનિથીગૃહ ઝૂલણા ઝૂલી રહ્યું છે તે જગ્યામાં તા. ૮-૪-૧૯૬૩ ના મંગલ દિવસે બાંધકામ સમિતિના માનદ્ મંત્રીશ્રી ખીમજી રામજી માલદેના શુભહસ્તે બોર્ડિંગના ૧૦૦ થી વધુ ડેલીગેટો બોર્ડિંગના પ્રમુખ શ્રી સોમચંદ પ્રેમચંદ શાહના નેજા હેઠળ બોર્ડિંગના ૨૨માં અધિવેશ માટે પધારેલ તેમની હાજરીમાં અને વિશાળ જનસમુદાય, આગેવાનોની ઉપસ્થિતિમાં બોર્ડિંગનું ઉદ્ઘાટન થયું.

આમ સિદ્ધિનું એક વધુ સોપાન સર થયું માતૃભૂમિનું ઋણ ચુકવાવા, માતૃભોમના ઉત્કર્ષ કાજે ભારતના ઇતિહાસમાં નવું સર્જન આરંભાયું.

શૈક્ષણિક મહાયજ્ઞો આરંભ થયો. હાલારની ઘરતી પર બોર્ડિંગ અને છાત્રાલયની બે ધૂવતારા ઝબૂકી રહ્યા.

આ સાથે આ ઐતિહાસિક દિવસે " ઓશવાળ એજ્યુકેશન ઓફ રીલીફ બોર્ડ" કેન્યાનું બાવીસમું અધિવેશન જામનગર મુકામે મળ્યું. કદાચ આ અદકેરો પ્રસંગ હશે કે વિદેશમાં રજીસ્ટર થયેલ સંસ્થાનું અધિવેશન અન્ય દેશમાં યોજાય.

આ અધિવેશનમાં ઓશવાળોની સાંકળ મજબૂત કરતો નિર્ણય લેવાયો કે બોર્ડિંગ - છાત્રાલયનો સંપૂર્ણ વહિવટ ભારતના ઓશવાળોને સોંપી દેવો.

આ પહેલા વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૧૧૮ ની હતી. ઘણા વિદ્યાર્થીઓને જગ્યાના અભાવે નિરાશ કરવા પડતા હતા. સાથે સાથે બાળાઓને શિક્ષણ આપવા કન્યા છાત્રાલયની પણ જરૂર હતી. આમ નવતર અભિયાન એક પછી એક ડગ માંડતું આગળ વધતું વિદ્યાર્થીઓની શિક્ષણ સુવિધામાં વધારો કરતું રહ્યું.

છાત્રાલયમાં સંખ્યા ૩૭ ની હતી. લોકોના દાનનો પ્રવાહ વહેવા માંડ્યો.

" વર્ષાસમો વારિ નહીં, સંઘ સમો નીહ સંપ,
વિદ્યા સમું દાન નહીં, તો કીમ રહે જંપ. "

:: બોર્ડિંગનું છાત્રાલય પ્રત્યે દાનભાવના ::

સમાજમાં સૌરાષ્ટ્રની હાલારી આતિથ્યભાવના પડી જ હતી. બોર્ડિંગ- છાત્રાલય જેવા સ્થાનમાં છોકરા - છોકરીઓને સમૂહમાં તે પણ જ્ઞાતિબાળકોને જમણનો લાભ બીજે ક્યાં મળે / સાથે આ આતો વિદ્યા લેતા છાત્રો, બસ થઈ રહ્યું. સૌ વિવિધ તિથી યોજના- નાસ્તા- ભોવજન કે અન્ય જરૂરીયાતો માટે ઉદારતાથી દાનનો પ્રવાહ વહેવા માંડ્યો.

કાર્યકરોના મુખેથી કાંઈક નીકળ્યું નથી કે, સમાજના ભાઈઓએ બોલ ઝીલ્યો નથી. દેશ વિદેશનાં જ્ઞાતિજનો ઉદારતાથી આ બધી જ જરૂરીયાતો સમયે સમયે પૂરી કરતા રહ્યા.

:: બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓની ઘટતી સંખ્યા ::

એક સમયે બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓને એડમીશન માટે નિરાશ કરીશને પાછા મોકલવા પડતા હતા. ત્યારબાદ નવા મકાન પછી વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ૩૦૦ થી વધુ ની થઈ હતી. પાછા ઘડિયાળના કાંટા પાછા ફરી રહ્યા છે. પરીવર્તનની અસરો અને હાલારના સ્થળાંતરોથી ફરી આ સંખ્યા વર્ષ ૧૯૯૬ - ૧૯૯૭ માં ૧૨૪ ની થઈ ગઈ છે. જામનગરમાં હાલારના ગામડાઓમાંથી જ વિદ્યાર્થીઓ આવતા હતા. હાલારના ગામડાની વસ્તી ૧૯૮૨ માં ૨૧૫૬ કુટુંબ અને કુલ વસ્તી ૧૧૦૦૦ થી વધુ હતી તે ૧૯૯૩ ની સંઘ દ્વારા થયેલ વસ્તી ગણતરી મુજબ ૧૨૬૫ કુટુંબ સામે ૪૭૦૪ ની કુલ વસ્તી હતી. જે હજી ૧૯૯૬ માં કદાચ ૩૦૦૦ સુધીની થઈ હશે તેવો અંદાજ છે.

:: ભૂતપૂર્વ છાત્રો - સંસ્થાના સંસ્મરણો - ઋણ સ્વીકાર ::

આ બોર્ડિંગ-છાત્રાલયમાં રહીને શિક્ષણ લઈ ચૂકેલા વિદ્યાર્થી-વિદ્યાર્થીનીઓ જ્યારે આ સંસ્થાઓની મુલાકાતે આવે છે ત્યારે એ ભૂતકાળના સંસ્મરણોને વાગોળે છે અને જ્યાં શિક્ષણ - સંસ્કારના પિયૂષ પીધા છે એ સંસ્કાર ધામો પ્રત્યે અહોભાવ દાખવે છે. ત્યારે સંસ્થા પ્રત્યેની હૃદયભીની લાગણીના સ્પંદનોની જાણ થાય છે. આ વિદ્યાર્થીઓએ કેવી ઉપયોગી ભૂમિકા હાલારી બાળકો માટે ભજવી હશે તેનો સ્પષ્ટ ચિતાર મળે છે. સંસ્થાઓના કણે કણ, દિવાલે દિવાલે જાણે તેમની સ્મૃતિઓ અંકાઈ હોય તેવા ઉલ્લેખો થાય છે. આનંદની અવધિ ત્યારે આવે છે કે સંસ્થાનું ઋણ ચુકવવા તેઓ સામેથી તત્પરતા દાખવે છે.

છ દસકા - ૫૯ માં વર્ષે આ સંસ્થાની પાયાની ભૂમિકા સ્પષ્ટ જણાય છે. હાલારીઓમાં શિક્ષણનો પાયો નાખનાર, તેમની દ્રષ્ટિમાં નવી ચેતના બક્ષનાર, જાગૃત્તિની જ્યોત લાવનાર અને શિક્ષણ ક્ષેત્રે સમાજમાં મૂલ્યવાન ફાળો આપનાર તરીકે આ સંસ્થાની સફળતા સ હજ રીતે નજર સમક્ષ આવે છે. કવિની એ પંકિત જીભ પર આવવા તત્પર છે કે :

" ઉગે કમળ પંકમાં, તદપિ પ્રભુશિરે ચડે,
સંસ્થા નહિ મકાનોથી, મૂલ્ય તેનું ઘડતર વડે."

આપણી સંસ્થાઓએ જે મૂલ્યાવાન યોગદાન આપ્યું છે. તેનો જોટો જડવો મુશ્કેલ છે. હાલારમાં ઘૂળ ખૂંદતો હાલારી આજે દેશવિદેશમાં ખૂંદતો થયો હોય, સફર કરતો થયો હોય તો આ શિક્ષણધામોને આભારી છે.

આ સાથે બોર્ડિંગની સ્થાપના સાથે સમયે સમયે કાર્યકરોએ જે ભોગ આપ્યો છે. જે જવાબદારીઓ વહન કરી છે તે પ્રસંશનીય છે. ઘણીવાર ખબર પણ નથી પડતી આપણા આટલા બધા સમાજધામો, બોર્ડિંગ-છાત્રાલય, મહાજનવાડીઓ, કંઈ રીતે ઉભા થઈ ગયા તે પાછળ તેમનું પણ અનેરું યોગદાન છે. તેમાં પણ

શરૂઆતનાં સમયમાં લાગાઓ, ખુશીભેટો, તકતીઓ, વિવિધ દાનો મેળવવામાં જેમણે યોગદાન આપ્યું છે તેમની સિદ્ધિ અતિપ્રસંશનીય છે.

દિર્ઘદ્રષ્ટાઓની દૂરંદેશી, આગેવાનોની મુસ્તદીગીરી, કાયઝરોની કાયઝીલતાએ આ દિવાલોનું ચણતર નહિ પણ ઘડતર કર્યું.

:: બોર્ડિંગમાં વિદ્યાર્થીઓને સગવડ : નયનરમ્ય વાતાવરણ ::

જે વિદ્યાર્થીઓ માટે આપણે બોર્ડિંગ બનાવી છે તેના પર દ્રષ્ટિપાત કરીશું.

બોર્ડિંગના વિશાળ કોમ્પ્લેક્ષમાં પેસતા જ મુંબઈમાં રાજાબાઈ ટાવર જેવું ટાવર દ્રશ્યમાન થાય છે. જે કલાકે કલાકે ટકોરા મારીને જાણે કે વિદ્યાર્થીઓને જાગૃતિની અલાભેલ સંભળાવે છે. નયનરમ્ય ધોંધાટરહિત વાતાવરણમાં આગળ વધીએ તો દેખાય છે બોર્ડિંગનું એક માળનું સુવિશાળ મકાન. બહાર દરવાનનો રૂમ અને સુંદર નયનરમ્ય નાનો બગીચો આ શિક્ષણધામની સંસ્કૃતિની યાડી ખાય છે.

છાત્રોના દરેક રૂમમાં પલંગો, ગાદલા, ઓશિકા, મચ્છરદાની, સંસ્થા તરફથી અપાય છે. ભોંયતળિયે તથા પ્રથમ માળે ૧૪-૧૪ એમ કુલ ૨૮ રૂમો છે. બાથરૂમ ૨૦, જાજરૂ - ૨૦, સ્ટોરરૂમ, ભોજનખંડ, ૨- જનરલ હોલ મોટા, ઓફિસ રૂમ તેમજ ગૃહપતિ અનય ત્રણ સ્ટાફ ક્વાટરથી બોર્ડિંગના સંકુલની રચના છે. વિદ્યાર્થીઓ માટે લાઉડ સ્પીકર - ટેપની વ્યવસ્થા છે.

સવારની પ્રાર્થના શરૂ થતો દૈનિકક્રમ બાદ બંને સમય ભોજન, ધામિજ્ઞ શિક્ષણ માટે શિક્ષકની વ્યવસ્થા. ખાસ કોચિંગ માટે ૫ થી ૭ ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે એક શિક્ષક, ૮ - ૯ ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ માટે તથા ધોરણ - ૧૦ માટે ગણિત - વિજ્ઞાનન અલગ અલગ શિક્ષકો બે કલાક ખાસ અભ્યાસ કરાવે છે.

રમતગતમ, લાઈબ્રેરી - પુસ્તકાલયની સગવડ સાથે તેમનો નિયમિત દૈનિક ક્રમની વ્યવસ્થા ગૃહપતિ જાળવે છે. ભોજનમાં પણ ખાસ કાળજી બોર્ડિંગ વહિવટી સમિતિ લેતી રહે છે.

અવારનવાર વિવિધ સ્પર્ધાઓ, ઉજવણી દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ સર્વાંગિણ બૌદ્ધિક વિકાસ તરફ લક્ષ્ય અપાય છે. ૧૦ માં ધોરણમાં બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓમાંથી સૌથી વધુ ગુણાંક મેળવનારને પારિતોષિક અને પ્રોત્સાહન ઈનામો અપાય છે. સૌથી વધારે ઉચ્ચ ગુણાંક મેળવનારને પારિતોષિક અને પ્રોત્સાહન અથે મૂલ્યવાન ભેટની જાહેરાત પણ થઈ છે. રક્ષાબંધન, સ્વાતંત્ર્ય દિન, ગાંધી જયંતિ જેવી ઉજવણીઓથી વિદ્યાર્થીઓને પ્રવૃત્તિઓમાં તરબોળ કરાય છે.

છાત્રાલય - કન્યા શિક્ષણનું પ્રથમ પગલું સંઘનું દ્વિતીય મણકો - છાત્રાલય - જામનગર

હાલારના ચારસો વર્ષના વસવાટમાં સંજોગોવસાત શિક્ષણ ક્ષેત્રે આપણે કોઈ પ્રગતિ સાધી શક્યા નહીં. પણ બોર્ડિંગ સ્થાપયા પછી આગેવાનોની બાજ નજર સમાજના ઉજ્જવલ ભાવિ તરફ હતી. દેશ - વિદેશ વસવાટ કરતા જ્ઞાતિજનોને ખ્યાલ જ હતો કે સ્ત્રી શિક્ષણ સમાજના વિકાસ માટે આવશ્યક છે. જ્યારે જ્યારે મોકો મળતો ત્યારે અગ્રેસરો આ માટેના પ્રયત્નો કરતા હતાં. ગામડાનું જીવન, સ્ત્રી- લાજના રિવાજો, જુની રૂઢિઓ હજી આ માટે આપણને હિમ્મત નથી આપતી. પણ હાલાર બહાર દેશ વિદેશના વસવાટથી અગ્રેસર - દિઘ્નદ્રઘટાઓનું

લક્ષ્ય આ પાયાના કાર્યક્રમો હતાં. બોર્ડ દ્વારા ૧૯૫૬માં નાઈરોબીમાં છાત્રાલયની શરૂઆત થઈ ચૂકી હતી. પણ ભાવિનું જેમ ને દર્શન છે એવા આગેવાનો માત્ર બૂમિ હાલાર ને કેમ ભૂલી શકે ?

અહીં પણ શ્રી પ્રેમચંદ વ્રજપાર શેઠ આ માટે ખૂબ જ ઉત્સુક હતા.

" હાટ હાટ હીરા નહીં, કાંચનકા ન પહાડ,
સિંહનકા ટોળા નહીં, સંત વિરલ સંચાર . "

જેમ સંત અવિચળ રીતે દુનિયાની પરવા કર્યાવગર પોતાની શ્રદ્ધાથી ડગતો નથી. તેમ દિઘ્નષ્ટાઓ - હાલારી આગેવાનો આ બધામાંથી માગકાઢીને કન્યા છાત્રાલય માટે જાગર્તિ હતા. વહિવટી સમિતિના સભ્યો, બોર્ડના અગ્રસરો અને ભારતના સમાજના આગેવાનો આ બાબતમાં મક્કમ હતા.

ને કુદરતે શુભઘડી આવી. શિક્ષણના હિમાચતી શ્રી કાંતિલાલ જુઠાલાલ ગલૈયા (પાછળથી સંઘના પ્રમુખ બન્યા) શ્રી સોમચંદ લખઢીર શાહ, શ્રી મેઘજી વીરપાર જેવા આગેવાનોને ૧૯૫૯માં સમાચાર મળ્યા કે હાલારના ગામડાની કન્યાઓ શિક્ષણ લેવા જામનગર આવવા તૈયાર છે. આ વાત છે આજથી ૩૭ વષ પહેલાની, ને કન્યા છાત્રાલય શરૂકરવા આતુર આગેવાનોની ટીમ ઉપડી આ સ્વપ્નપૂતિમાટે ગ્રામ ચંગાથી પાંચ વિદ્યાર્થીનીઓ તૈયાર હતી. બધી તૈયારી કરી આ ભેખઢારીઓએ બોર્ડ સાથે વિચારોની આપલે કરી.

હાલની કન્યા છાત્રાલયની ૪૬-ટિગિવજય પ્લોટની સામે વિજય ભુવનમાં ભાડાના મકાનમાં ૪ બાળાઓથી શરૂઆત કરી.

:: પ્રથમ વિદ્યાર્થીની ::

કન્યા છાત્રાલયની પ્રથમ વિદ્યાર્થીનીનું નામ કું. સવિતાબેન મુલજી દોઢિયા, ગામ - ચંગા (બાદમાં શ્રીમતી સવિતાબેન મણીલાલ રાયચંદ નાગડા - ગામ દાતા) ને ફાળે જાય છે.

શુભ શરૂઆત : તા. ૨૮-૬-૧૯૫૯ ના શિક્ષણપ્રેમી - ભડવીર આગેવાન શેઠશ્રી પ્રેમચંદ વ્રજપારના હસ્તે ઉદ્ઘાટન સંસદ સભ્યશ્રી રાયચંદ નરશી ગુઢકાના ગાગવાના (પાંઢુરનાવાળા) પ્રમુખસ્થાને યોજાયેલ સમારંભમાં થયું હતું.

:: ઉતરોતર વધતો કન્યા શિક્ષણનો વ્યાપ ::

ત્યારબાદ ટૂંકાગાળા માટે છાત્રાલયને શ્રી આર. એલ. શાહના મકાનમાં ફેરવવામાં આવ્યું હતું. ૧૯૫૯ માં જ સંખ્યા વધતી ૧૨ ની કન્યાની થઈ. ૧૯૬૦ માં ૧૮, ૧૯૬૧ સંખ્યા ૨૮, ૧૯૬૨ માં ૪૦ ની સંખ્યા હતી.

કન્યા છાત્રાલય માટે ઉત્સુક આગેવાનોની દ્રષ્ટિમાં હજી ઘણા સમણા હતા. બોર્ડ અને ભારતના આગેવાનો પણ ઉત્સાહમાં આવતા જતા હતા. આ તરફ ભારતી આઝાદી પછી અનેક રાજકીય પરીવર્તનો આવ્યા. સ્ત્રીઓમાં જાગૃતિનું પ્રમાણ વધ્યું. મુંબઈમાં - ઈંદોર, આરવી, પાહુંરના વસવાટ વધતા શહેરો સાથેનો સંપર્ક વધતા વાલીઓ અને વિદ્યાર્થીઓની પણ શિક્ષણની ભૂખ વધી.

:: છાત્રાલયનું મકાન ::

છાત્રાલયની જરૂર વધી, તેમ બોર્ડિંગ માટે પણ જ ગ્યા નાની પડવા મંડી. ભાવિ વિકાસ, ભાવિ જરૂરીયાતોને લક્ષમાં રાખી બોર્ડિંગ માટે સાતરસ્તા જમીન દસ લાખ ફૂટ લેવાઈ હતી. તેમાં મકાન બાંધી ૧૯૬૩ માં તેનું મુહુત્થયું. આમ બોર્ડિંગ સાત રસ્તા- એરોડ્રામ રોડ ઉપર ફેરવાઈ જતા છાત્રાલય માટે બોર્ડિંગનું મકાન ઉપલબ્ધ બન્યું. આમ છાત્રાલયનું સ્વતંત્ર મકાન ૪૬- ૪૭, દિગ્વિજય પ્લોટ બન્યું જે પહેલા બોર્ડિંગ તરીકે ઉપયોગમાં લેવાતું હતું.

લોકોનો સંકોચ દૂર થવા મંડ્યો. બાળાઓને શહેરમાં એકલી કેમ મોકલવી તે ગામમાં વસતા હાલારીની મૂંઝવણ ભાંગવા મંડી. છેલ્લા ચાર વર્ષમાં બાળાઓને જે શિક્ષણ મળ્યું. સુવિધા મળી, છત્રછાયા પ્રાપ્ત થઈ તેથી સૌની જીગર ખૂલી. બાળાઓમાં શિસ્ત, સમજણની ભાવના વધુ સારી જોવા મળી.

પોતાનું સ્વતંત્ર મકાન થતા, શિવણ, ભરત, ગૂંથણ, સંગીત, વ્યાયામ, સુશોભન, ધાર્મિક - શિક્ષણ, સફાઈ, રસોઈ, પીરસવું. આવી બધી પ્રવૃત્તિથી બાળાઓનો વિકાસ મંત્રમુગ્ધ કરી દે તેવો બન્યો. છાત્રાલયમાંથી બાળાઓ ગામડે જાય ત્યારે છાત્રાલયની વાતો કરતી તો તેમની સખીઓ, પાસ પાડોશવાળાઓ ખૂબ જ રસપૂર્વક સાંભળતા.

સૌનો નિધાન મકકમ બન્યો. ગામડામાં શિક્ષણની સુવિધા નબળી - અલ્પ હતી. મા-બાપો, સગાસંબંધીઓ સૌ પ્રોત્સાહન આપવા મંડ્યા. છાત્રાલયમાં નજીવા લવાજમો શહેરી વાતાવરણ અને હાલાર નજદીક હોવાથી મા-બાપો છાત્રાઓની સાર સંભાળ લઈ શકતા.

:: સુચારૂ વ્યવસ્થા - વહિવટી સમિતિ ::

શ્રી વિસા ઓશવાળ કેળવણી અને રાહત સમિતિના સભ્યો પણ ઝીણી ઝીણી જરૂરીયાતોની કાળજી લેતા હતા. બાળાઓનો સંકોચ દૂર થાય, ગ્રામ્ય વાતાવરણથી મહેરી વાતાવરણમાં મૂંઝવણ દૂર થાય. ઘર જેવું જ વાતાવરણ જણાય તે માટેના સતત પ્રયત્નો, ચાલુ જ હતા. ગભાતા પણ આ માટે ધ્યાન રાખતા.

સંઘની સ્થાપના ૧૯૭૨ માં થતા અને ૧૯૭૩ ની જાન્યુઆરીથી સંપૂર્ણ વહિવટ સંભાળી લીધો. આમ સંઘનો દ્વિતીય મણકો છાત્રાલયરૂપે ખીલ્યો .

છાત્રાલયની શરૂઆતથી લોકોની સહયતા, દાનનો પ્રવાહ વધ્યો, આટલી બધી કન્યાઓ એક સાથે ભણતી હોય અને તે માટેનો જે કોઈ લાભ મળતો હોય તે લેવા લોકોમાં પડાપડી થવા મંડી.

:: છાત્રાલયનો પ્રથમ મજલો ::

છાત્રાલયમાં સંખ્યા વધવા મંડી. છાત્રાલયમાં બોર્ડિંગમાં પુરૂં લવાજમ, અધુઃલવાજમ અને પુરી લોનની સગવડ, પ્રવૃત્તિની વિવિધતા શહેરી શિક્ષણ હોવાથી સંખ્યા ૧૯૭૨-૭૩ માં ૧૧૨ ની થઈ. છાત્રાલયના પ્રથમ માળની જરૂર ત જણાતા જ સંઘે એક ઉમદા પગલું ભયુઃ છાત્રાલયની સૌથી નાની બાળાના શુભ હસ્તે પ્રથમ માળનું ખાતમુહુતઃકયુઃ આમ સંઘના આગેવાનોએ ખૂબ જ સૂઝપૂર્વક ઉદા ઉદાહરણ પૂરૂં પાડ્યું. આ શુભદિવસ હતો ૧૫-૧૦-૧૯૭૨. પ્રમુખસ્થાને સંઘના પ્રમુખ શ્રી રામજી આણંદ શાહ હતા.

:: પ્રથમ માળનું ઉદ્ઘાટન ::

સંઘના દ્વિતીય અધિવેશન ટાંકણે તા. ૨૪-૬-૧૯૭૩ (અધિવેશન - ૨૪/૨૫-૬-૭૩) સમાજના અગ્રગણ્ય કાયઃ શ્રી ઘર મસી ભાર મલ શાહના વરદહસ્તે થયું હતું. આમ ધીરે ધીરે શૈક્ષણિક પ્રગતિ ઝડપી બનવા મંડી. ત્યારબાદ સંઘની ઓફિસ પણ તે વર્ષે છાત્રાલયની ઓફિસમાં જ રાખવામાં આવી. ધીરે ધીરે સંખ્યા વધતી ૧૯૮૦માં ૨૪૫ બાળાઓની થઈ જગ્યા સાંકડી પડવા મંડી.

સંઘના પ્રથમ પાંચ અધિવેશન પણ છાત્રાલયમાં ભરાયા હતા.

:: દ્વિતીય માળનું ચણતર ::

કન્યાઓની સંખ્યા વધતી જતા છાત્રાલયમાં દ્વિતીય માળનું ચણતર કરવાનું નક્કી થયું. સખી ગુહસ્થોએ ઉદારતાથી દાન આપી દાનની સુંદર તકને ઝડપી લીધી. તા. ૬-૫-૧૯૮૪ ના બીજા માળનું ઉદ્ઘાટન સંઘની ૧૩ મી વાષિઃ સભા કે જે છાત્રાલયમાં તે જ ટાંકણે ભરાવાની હતી ત્યારે સંઘના માજી પ્રમુખ અને પ્રથમ માનદ્ મંત્રી રી સોમચંદ પેથરજ ગોસરણીના શુભહસ્તે સંઘના પ્રમુખ શ્રી રામજી મેઘજી ગુઢકાના પ્રમુખસ્થાને થયું.

:: છાત્રાલયમાં સંખ્યાનો વધારો ::

કન્યાઓની સંખ્યામાં વધારો ચાલુ જ હતો. આ સંખ્યા ૨૮૫ સુધી આંબી ગઈ. પણ પછી બોર્ડિંગના કારણોમાં જણાવ્યું તેમ ગામડાઓમાં ઘટતી જતી આપણી વસ્તીના કારણે ૧૯૯૬-૯૭ ના વર્ષે આ સંખ્યા ૨૦૦ ની છે. જેમાં ૪ થી ૧૦ ધોરણમાં ૧૪૬ બાળાઓ અને જુનિયર કોલેજ, સીનીયર કોલેજ તથા ડબલ ગ્રેજ્યુએટ(૧) એમ કુલ ૧૧ ધોરણથી ઉચ્ચ અભ્યાસ કરતી બાળાઓ ૫૪ છે.

કન્યાઓમાં ઉચ્ચ શિક્ષણની ભાવના તે પણ હાલારના વિસ્તારની વધતી જાય છે તે આનંદદાયક છે. આમ ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે હોસ્ટેલની ગરજ છાત્રાલય સારે છે.

:: છાત્રાલયમાં વિધાઓ ::

છાત્રાલયમાં ભોંયતળીયું તથા બે માળના માળખામાં ૪૮ રૂમો, ૧ પ્રાથના, ખંડ, લાઈબ્રેરી ખંડ, પૂરતા બાથરૂમ, ટોઈલેટ, કીચન, ભોજનખંડ, કોઠારૂમ, અનાજ દળવાની ઓરડી, સ્ટેઈઝ, આવેલી છે. ૪ સ્ટાફ ક્વાટર્સ*છે. ગુહમાતા તથા સમિતિના સભ્યો સતત જાગતુ રહી બાળાઓની સુવિધાઓ, ફરીયાદો પર ધ્યાન આપે છે.

બાળાઓમાં શિસ્ત, સહકાર અને ઉત્સાહની ભાવના છે.

છાત્રાલયની સામે જ દહેરાસર છે. સંઘની ઓફિસ અલગ મકાનમાં ૨ રૂમમાં છે.

::બાળાઓનું સંસ્કાર ચિંતન - ઘડતર::

છાત્રાલય એ બાળાઓને શિક્ષણ માટે દિવાલો બનાવી બેસી રહેવાનું નથી. તે માટે તેમના સંસ્કાર સિંચન, ઘડતર, સંપ, સમૂહમાં રહેવાની આવડત માટે પ્રાથમ્યાથી સવારે ૬:૩૦ કલાકે ૧૫ મિનીટ માટે શરૂ થતો તેમનો શુભદિવસ, ધાર્મિક શિક્ષણ, છાત્રાલયમાં વિશેષ ટ્યુશન શિક્ષણ,, સ્કૂલ - કોલેજ અભ્યાસ, સાંજે પ્રાથમ્યા, ચા - પાણી બે સમય ભોજન, ૨ સોડામાં કેળવણીથી થાય છે.

આ સાિવય ઈતર પ્રવૃત્તિઓ, સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ, ધ્વજવંદન, ૨ ક્ષાબંધન પર્વ, વિવિધ હરિફાઈઓ, રમતગતમ તથા અન્યસવામ્રગિણ વિકાસ - ઘડતર ના પ્રયત્નો સમિતિ દ્વાર ૬૨ વર્ષે સજાગરીતે થાય છે. પયુષણ- ધાર્મિક પર્વોમાં બાળાઓ સારી તપાસ્યા કરે છે. સામાજિક ધાર્મિક પ્રસંગોમાં પીરસવાનું, વાલી સંમેલન, તેમજ વાલીઓને મળવા માટે નિતીનિયમો, શિસ્ત અને સંસ્કારી વાતાવરણ દ્વારા છાત્રાલયનું સંચાલન થાય છે.

યાત્રા- પ્રવાસ- પર્યટનો દ્વારા જાણકારી, જ્ઞાન, મનોરંજન અને છાત્રાઓના ઉત્સાહમાં વૃદ્ધિનું સિંચન થાય છે.

આમ છાત્રાલયરૂપી શૈક્ષણિક સંસ્કાર ધામ બાળાઓમાં હિમ્મત, શૌર્ય અને સમાજભાવના ખીલવી, ભાવિ સ્ત્રીઓના શિક્ષણવૃદ્ધિ દ્વારા સમાજના વધુ સુશિક્ષિત કરવાનો યજ્ઞ સફળતાને વયો*છે. સંઘની સ્થાપના પહેલા બોર્ડ શરૂ કરેલી ભારતમાં આ શૈક્ષણિક યાત્રા તેની ચરમસીમાએ પહોંચી છે.

:: ઓશવાળ બાલમંદિર - કિન્ડર ગાર્ટન સ્કૂલ::

આપણા સમાજના દાનવીરો દુનિયાભરમાં પથરાયેલા છે. સંઘની સ્થાપના સાથે " સંઘ " જામનગરમાં હાઈસ્કૂલ દ્વારા શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિ વિસ્તારવા માંગતું હતું કહેવાય છે કે આશય શુભ હોય તો તે કદીક સફળ થાય જ છે.

"મનોરથો હશે જો સ્વપ્ન મહી, તો સિદ્ધિરૂપે કાય*ઓ જન્મ થશે. "

પ્રથમ મંગલાચરણ રૂપે સમાજના દાનવીર, ઉદ્યોગપતિ શ્રી ચંદરીયા પરિવાર વતી તેમના ૪૫- દિગ્વિજય પ્લોટમાં મુદ્દમંગલ બંગલો સંઘ શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિ શરૂ કરે તે અંગે પત્ર ૧૪-૧૨-૭૩ ના આવ્યો હતો. ચંદરીયા પરિવારની અછત નિવારણ યોજનાની હાલારની પ્રવૃત્તિઓ સંઘ કરતું જ હતું.

વિવિધ સંજોગોવશાત આ કાર્ય લંબાતું રહ્યું. મૂદુમંગલ બંગલાનો એક ભાડુત ખાલી કરતા ભોંયતળીયે આખો વિશાળ બ્લોક સંપૂર્ણ સુવિધામય, બાલમંદિર અને કિંડર ગાર્ટન શરૂ કરવા યોગ્ય હતો.

::મૂદુમંગલ બંગલો અર્પણ વિધિ::

આમ એમ પછી એક અડચણો દૂર થતાં જ આ વિશાળ બંગલામાં જેમાં. ૧૯૩૫૨ ફૂટના બાંધકામ સાથે કુલ ૨૬૮૨૦ ચોરસફૂટનો વિસ્તાર હતો. તેની અર્પણવિધિ સંઘના ૧૩ માં અધિવેશનમાં તા. ૭-૫-૧૯૮૪ ના થઈ. ચંદરીયા પરિવારના શ્રી છગનલાલ પોપટલાલ ચંદરીયાના શુભહસ્તે સંઘના પ્રમુખ શ્રી રામજી મેઘજી ગુઢકાને અર્પણ થયું. સંઘે ખાલી બ્લોકનો કબ્જો તા. ૧-૬-૮૧ ના શ્રી કપુરભાઈ ચંદરીયાના પત્ર મુજબ સંભાળી વર્ષ ૧૯૮૧-૮૨ માં બાળમંદિર શરૂ કરવાની ગણતરીએ "બાલમંદિર સમિતિની" પણ નિમણૂક કરી.

ત્યાર પછી ધીરે ધીરે ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી માધ્યમ નસત્રી, લોઅર કે. જી. અપર કે. જી. , ધોરણ ૧ થી ૭ શરૂ કરવામાં આવ્યું.

આ બંગલાનું બક્ષીસખત ચંદરીયા પરિવારના શ્રી કપુરભાઈ ચંદરીયાના હસ્તે તા. ૭-૧૨-૮૭ ના સંઘના ટ્રસ્ટીઓ, હોદ્દેદારો અને અગ્રગણ્ય આગેવાનોની ઉપસ્થિતિમાં થયું હતું.

વિદ્યાર્થીઓને લાવવા લઈ જવા બે બસની સગવડ છે. જે દાતાઓએ સંઘને અર્પણ કરી છે. આજે વર્ષ ૧૯૯૬ માં આ શાળામાં વિદ્યાર્થીની વિગત નીચે મુજબ છે.

બાળકોની સંખ્યા

	ગુજરાતી	અંગ્રેજી	કુલ
હાલારી બાળકો	૪૦	૧૯૯	૨૩૯
અન્ય બાળકો	૪૫૮	૮૨૪	૧૨૮૨

કુલ ૧૫૨૧

આ સંખ્યા કે. જી. થી બાલમંદિર અને ૧ થી ૭ ધોરણની બંને માધ્યમોની છે.

:: જામનગર ની - ભીવંડી હા. વિ. ઓ. વિદ્યાલય ::

ભીવંડીએ મુંબઈ દાદર મહાજનવાડીથી ૩૨ કી.મી. દૂર થાણા જીલ્લામાં આવેલું છે. ૧૯૬૦ આસપાસ મુંબઈના હાલારીઓએ પારલુમ્સ ઉદ્યોગમાં અંપલાવ્યા બાદ આ ઉદ્યોગનગરી-મીની હોલાર માં આપણે ખૂબ જ પ્રગતિ સાધી છે. મુંબઈની કુલ વસ્તીના ૩૫% થી વધુ ભીવંડીમાં વસવાટ છે. ત્યાં પણ સ્કૂલ સ્થાપવાની માંગણી અને લાગણી જોર પકડતા જ વર્ષ ૧૯૮૦માં ભીવંડી વિદ્યાલયની જમીન ખરીદી કરવા તા. ૧૯/૫/૧૯૮૦ ના ૧ રામજી મેઘજી ગુઢકાના પ્રમુખપદે ભીવંડી સ્કૂલ આયોજન સમિતિની નિમણૂક થઈ હતી.

તા. ૧૦-૧૦-૧૯૮૦ ના ભીવંડી સ્ટેશન પાસે ભીવંડી વિદ્યાલય માટે ૨૩૯૫૮ ચોરસફૂટ રૂ. ૨૬૬૨૦/- માં તથા તા. ૯-૧૨-૧૯૮૦ ના ૫૯૮૯૫ ફૂટ જગ્યા રૂ. ૪૮૦૧૫/- માં ખરીદવામાં આવી. આમ કુલ ૮૩,૮૫૩ ફૂટ જગ્યા ભીવંડી વિદ્યાલય માટે ખરીદવામાં આવી.

:: ખાતમુહુત* ::

ભીવંડી સ્કુલનું ખાતમુહુત*તા. ૨૮-૧૦-૧૯૮૩ ના સંઘના પ્રમુખ શ્રી રામજી મેઘજી ગુઢકાના હસ્તે સંઘના ઉપપ્રમુખ શ્રી હરખચંદ જેઠાભાઈ સાવલાના પ્રમુખ પદે સમારંભમાં થયું. આ પ્રસંગે સમસ્ત ભીવંડી જ્ઞાતિનું જમણવાર પણ રાખવામાં આવ્યું હતું.

આમ વતન હાલારથી ૮૦૦ માર્ઈલ દૂર ભારતના વતજ્ઞાન હાલારનું મહત્વનું અંગ સમું ભીવંડી વિદ્યાલયના પગરણ થતા ભીવંડી વાસીઓમાં આનંદની લાગણી પ્રસરી હતી.

:: સ્કૂલનો - ભીવંડી વિદ્યાલયનો શુભારંભ ::

વર્ષ*૧૯૮૮ એ રીતે ભારતના હાલારીઓ માટે શુકનવંતું નીવડયું. હાલારના પ્રવેશદ્વારે જામનગર તથા મીની હાલાર ભીવંડી મધ્યે એક સાથે શ્રી હાલારી ઓશવાળ વિદ્યાલયની શરૂઆત થઈ.

આમ હાલારીઓની શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિમાં વેગ, ઉત્સાહ, જોમ અને નવ - ચેતનના સંચાર થયો. પંખી જાણેં દૂર દૂર ઉડતા શીખ્યું.

:: વિદ્યાલય સંચાલન ::

થોડાક નાના નાના પત્થરોની હાલારી શિલ્પીઓએ ઘાટ આપ્યો તો વિશ્વના હાલારીઓએ દેવમંદિરો સ્થાપ્યા. એક નવી લહેર યુવાવગજ્ઞાં ફેલાઈ યુવા કાર્યકરો સંસ્થાની સેવા માટે થનગની રહ્યા.

શ્રી હાલારી વિસા ઓશવાળ વિદ્યાલય સંચાલન સમિતિ - ભીવંડીના નામે આ સ્કુલનું સંચાલન થાય છે.

ઉદ્ઘાટન : તા. ૧૨-૨-૧૯૮૬ ના સંઘના પ્રમુખ શ્રી તારાચંદ પી. શાહના પ્રમુખપદ હેઠળ ભીવંડી વિદ્યાલયના ગ્રાઉન્ડ ફ્લોરનું ઉદ્ઘાટન શ્રી સંઘના ભૂતપૂવ* પ્રમુખ શ્રી સોમચંદ ઘરમસી શાહ તથા પહેલામાળનું ઉદ્ઘાટન સંઘના ભૂતપૂવ* પ્રમુખ શ્રી દેવચંદ કચર શાહના હસ્તે થયું હતું. સ્કૂલની જમીનની તકી દાનશ્રી ખેતસી જીવરાજ ગડા પરિવાર - વડાલીયા સિંહણ તરફથી મળેલ છે.

:: પ્રગતિનો ગ્રાફ ::

આમ પાવરલુમ્સ નગરી ભારતના આધુનિક માંચેસ્ટર સમી ભીવંડીમાં સ્કુલની શરૂઆતથી લોકોન વિશ્વાસ, શ્રદ્ધા દઢ થયા. આ બાજુ મુંબઈ સમાજની પણ ભીવંડીમાં મહાજનવાડી પણ ચાલુ થઈ જતા જાણે એક હાલાર જેવું દશ્ય ખડું થવા માંડયું. બસની સગવડો વધતા બાળકોના આવવા જવાની સગવડ તથા સુયોગ્ય સંચાલનને કારણે આપણા જ્ઞાતિના વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા વધવા માંડી.

:: ભીવંડી વિદ્યાલય - એક નજર ::

આજે સ્કૂલની માલિકીની ૮ બસો તથા અન્ય બે મળી ૧૦ બસો વિદ્યાર્થીઓને લાવવા લઈ જવા માટે છે. જેમાંથી આઠે આઠ બસ આપણા સમાજના દાતાઓના દાનથી લેવાઈ છે. આપણી પરંપરા, ઉદારતા અને દાનવ્રતિનું આનાથી બીજું ઉત્કૃષ્ટ ઉદાહરણ બીજું કયું હોઈ શકે ?

આ સ્કૂલમાં આપણી જ્ઞાતિના ૧૪૩૯ બાળકો - બાળાઓ છે. જેમાંથી અંગ્રેજી માધ્યમમાં ૧૦૨ ગુજરાતી માધ્યમમાં ૪૧૮ હાલારી બાળા- બાળકો છે.

નર્સરી કે. જી. બાલમંદિરથી ૯ ઘોરણ સુધી ગુજરાતી - અંગ્રેજી માધ્યમનું શિક્ષણ અપાય છે.

નર્સરી કે. જી. બાલમંદિરથી ૯ ઘોરણ સુધી ગુજરાતી - અંગ્રેજી માધ્યમનું શિક્ષણ અપાય છે.

આ ભીવંડી સ્કૂલના બે માળના મકાનમાં દરેક માળ પર ૧૪ રૂમો સહિત કુલ ૪૨ રૂમો છે. ૧૨૦૦ ફૂટનો સ્લેમ બ છે. લેબોરેટરી, લાઈબ્રેરી, રૂમ, હોલ, ઓફિસ રૂમ, પાણીની ટાંકી સાથે આ સ્કૂલનું સંચાલન મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના શૈક્ષણિક ધારા ધોરણ મુજબ થાય છે. વધતી જતી જરૂરીયાતો ત્રીજા માળનું આયોજન જરૂરી બનાવે છે.

:: ઈતર પ્રવૃત્તિઓ ::

સ્કૂલના વિદ્યાર્થીઓના વિકાસાથે*વિવિધલક્ષી હરિફાઈ, અનુલેખન, વર્કર્ત્વ, ડ્રોઈંગ, ડાન્સ, જેવી વિવિધ સ્પર્ધાઓ, ધ્વજવંદન તથા અન્ય સમયાનુસાર પ્રવૃત્તિઓ, પ્રવાસ, પિકનીક, જ્ઞાનવધ*મુલાકાત ગોઠવવા દ્વારા ભીવંડી સ્કૂલનું સંચાલન થાય છે. ડ્રોઈંગ હરિફાઈમાં આપણી શાળાને ભીવંડી તાલુકામાં દ્વિતીય તથા સાયન્સ એક્સીબીઝનમાં થાણા ડિસ્ટ્રીક્ટ અંગ્રેજી માધ્યમ વિજેતા નીવડયું હતું. સ્કૂલમાં વિવિધ વગ* અને આંતર સ્કૂલ હરિફાઈઓમાં વિદ્યાર્થીઓ ભાગ લે તેને પ્રોત્સાહન, માર્ગદર્શન અને વિજેતાઓને પારિતોષિક અપાય છે.

આ છે મુંબઈ મુકામે આપણું પ્રથમ શૈક્ષણિક પદાર્પણ.

શરતીદાન : ભીવંડી સ્કૂલ માટે શરતી દાન સ્વીકારવા અંગે ઘણી રજૂઆતો - ચર્ચા વિચારણાઓ થઈ હતી. પણ આખરે એવા નિષ્કર્ષ આવ્યા હતા કે સંઘે કોઈપણ શરતી દાન ન સ્વીકારવું અને લોકજાળા, તકતીઓથી જ સ્કૂલો ઉભી કરવી. આમ આવા નિતીવિષયક નિર્ણયોમાં આગેવાનો, કાયદુરોએ જે દૂરદેશી વાપરી તે ધન્યવાદને પાત્ર છે. આ કારણે આ સંસ્થાઓનો ઈતિહાસ અલગ છે અને ઉજવણ રહેશે.

:: જામનગર વિદ્યાલય ::

જામનગરમાં ઉચ્ચ માધ્યમિક શાળા અંગે સંઘના પ્રથમ અધિવેશન ૧૯૭૨ થી વિચારો વહેતા થયા હતા. આખરે એ સ્વપ્ન પણ સાકાર થયું. બોર્ડ સાથે બોર્ડિંગની જમીન સંઘને લીઝ પર આપવા અંગે લંબાતી જતી બાબત શ્રી રામજી મેઘજીના નેતૃત્વ હેઠળ આફ્રિકા ગયેલ ડેલીગેશન સફળ નીવડતા બોર્ડ આ લીઝનો પ્રશ્ન હલ થતાં જ બોર્ડિંગની વિશાળ દસ લાખ ફૂટની જમીનની ઉચ્ચ માધ્યમિક વિકાસના દ્વારો ખૂલ્યા થયા હતા.

આમ ઘણા વર્ષોથી જામનગર માં ઉચ્ચ માધ્યમિક શાળા શરૂ કરવાનું સ્વપ્ન સાકાર થયું હતું. આ પહેલા ૧૯૭૮ ના અધિવેશનમાં ખુબ જ ચર્ચા વિચારણાને અંતે ફરીવાર જામનગર માં સ્કૂલ બાંધવાનો નિર્ણય કયો* હતો.

આમ હાલાર ના આંગણે આપણી શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિનું દ્વિતીય પુષ્પ ખીલ્યું હતું. આમ સંઘની સ્થાપના બાદ એક ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ કદમ હાલાર ની ઘર તી પર ઉઠાવવા આપણે કટીબદ્ધ બન્યા. ભીવંડી સ્કૂલના ખાતમુહુત* બાદ જામનગર માં પણ સ્કૂલ અંગેની તત્પરતા વધતી ગઈ.

:: ખાતમુહુત* - જામનગર સ્કૂલ ::

અધિવેશનમાં સામાન્ય સભાના નિર્ણયથી આગેવાનો વિશ્વાસ વધ્યો. ઉત્સાહમાં વધારો થયો. સંપ, સંગઠન અને જનતાના અવાજે કાર્યકરોને પ્રોત્સાહિત કર્યા.

તા. ૬-૫-૧૯૮૪ સંઘના ૧૩ મા અધિવેશન (તા. ૬ / ૭) ટાંકણે બોર્ડના પ્રમુખ શ્રી કાંતિલાલ નર શી શાહના હસ્તે - સંઘના પ્રમુખ શ્રી રામજી મેઘજી ગુઢકાના પ્રમુખસ્થાને જામનગર સ્કૂલની ખાતમુહુત*વિધી થઈ. લોકોનો જોમ, ઉત્સાહમાં વધારો થયો. આમ ઈતિહાસનું એક નવું પુષ્પ ઉમેરાયું.

શ્રી જયંતીલાલ હંસરાજ ગોસરાણીના કનવીનર પદે તા. ૨૨-૭-૧૯૮૪ ના જામનગર સ્કૂલ પ્લાનીંગ સમિતિ તથા શ્રી ભગવાનજી મેરગ કમાણીના કનવીનર પદે જામનગર સ્કૂલ બાંધકામ સમિતિની નિમણૂક ૧૯૮૫ માં થઈ.

આ એક સાથે ભીવંડી સ્કૂલ, જામનગર સ્કૂલ, છાત્રાલયના બીજા માળનું બાંધકામ અને ભોજનશાળા વિસ્તરણ હાથ ઉપર લેવાયું.

આ માટે "જામનગર - ભીવંડી હાઈસ્કૂલ જનરલ ફંડ " એમ બન્ને સૂલો માટે એક સામાન્ય ફંડ ઉઘરાવવાનું નક્કી થયું. આ માટે બન્ને સ્કૂલોની તકતી નક્કી કરવામાં આવી. આ માટે જનરલ ફંડ સમિતિની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.

તા. ૧૫-૬-૧૯૮૮ થી જામનગર વિદ્યાલયના ૮ માં ધોરણ ગુજરાતી માધ્યમને શરૂઆત સ્કૂલની પર મીશન મળી જતા કરવામાં આવી હતી.

જામનગર ન હાઈસ્કૂલમાં હાલ ધોરણ ૮ થી ૧૦ ના બે કલાસો દરેક ધોરણના છે જેમાં કુલ ૪૧૧ વિદ્યાર્થીઓમાંથી આપણી જ્ઞાતિના ૧૪૭ વિદ્યાર્થીઓ છે. વિદ્યાર્થીઓની સગવડ ખાતર યોગ્ય જરૂરી વસ્તુઓ વસાવવામાં આવે છે. વિદ્યાલયને સુશોભિત કરવા બાગાયત બનાવવાનું આયોજન કરેલ છે.

જામનગર વિદ્યાલયનું વિધિસરનું ઉદ્ઘાટન સંઘ પ્રમુખ રી તારાયંદ પી. શાહના પ્રમુખપદે તા. ૨૬-૧-૧૯૮૩ ના સંઘના સ્થાપક પ્રમુખ રી રામજી આણંદ શાહના હસ્તે તથા પ્રથમ માળનું ઉદ્ઘાટન માજી પ્રમુખ શ્રી રમેશ હરખચંદ દોઢિયાના શુભહસ્તે થયું હતું. જે સમયે ઓશવાળ કોમ્યુનિટી હોલ નં. ૧ નું ખાતમુહુત* પણ થયું હતું.

આ સ્કૂલોમાં વિદ્યાર્થીઓના ઈતર ક્ષેત્રે અભ્યાસ સાથે વિકાસ માટે વિવિધ હરીફાઈઓ, રમતગમત, ઈતર પરીક્ષાઓ દ્વારા તેમજ આઝાદી દિનની ઉજવણી સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ વગેરે જેવી પ્રવૃત્તિઓ વિદ્યાર્થીઓ ભાગ લે છે. પ્રોત્સાહન અથે*ઈનામો તથા પારિતોષિકો અપાય છે. આંતર સ્કૂલ, આંતર જીલ્લા કક્ષાએ પણ આપણી ટીમો ભાગ લે છે.

આપણી શાળાની ખો - ખો ટીમ એ તથા વોલીબોલ ટીમ - બી સ્પર્ધામાં ભાગ લેતા ટીમ- એ જીલ્લા કક્ષાએ પ્રથમ આવેલ અને ટીમ - બી જીલ્લા કક્ષાએ દ્વિતીય આવી હતી. આ સિવાય બોડે★લેવલે ઈનામો પરીક્ષામાં મેળવ્યા છે. પ્રવાસ-પર્યટન, યાત્રા પ્રવાસ દ્વારા શૈક્ષણિક, ધાર્મિક અને ઐતિહાસિક જાણકારી પણ અપાય છે.

આમ એક પછી એક મંજિલ સર કરતા શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે જામનગર તથા ભીવંડીમાં હાઈસ્કૂલ સુધીનું શિક્ષણ હાલારી વિસા ઓશવાળ સમાજ દ્વારા અપાતું હોવાનું ગૌરવ આપણે ધરાવીએ છીએ.
સંઘની શૈક્ષણિક યશકલગીનું આ આગવું છોગું છે.

તમે રેતી પર ચણતર કર્યું છે એ દિવાલો બની ગઈ,
તમે સિમેન્ટનું ચણતર કર્યું ને એ ઈમારતમાં બની ગઈ,
તમે ઓશવાળોની ઘરતી પર ઘડતર કર્યું ને સ્કુલો બની ગઈ,
તમે ઓશવાળોની દિલને ઢંઢોળ્યું ને બની ગઈ.

બોર્ડિંગ, છાત્રાલય, ઓશવાળ સેન્ટર, અતિથી ગૃહજી સંઘે કેર. પચ્ચીસ વર્ષની આ સફર કહાણીજી.

:: ઓશવાળ સેન્ટર - કોમ્યુનિટી હોલ - અતિથી ગૃહજી ::

આપણી શ્રી હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈન જ્ઞાતિની માતૃભૂમિ હાલારના પ્રવેશદ્વારે જામનગર શહેર મધ્યે, સાતરસ્તા વિસ્તાર, એરોડ્રામ રોડ ઉપર બોર્ડિંગની દસ લાખ ફૂટ જગ્યા આવેલી છે. સૌરાષ્ટ્રના સાગર કાંઠાના આ વિસ્તારમાં આપણી માદરેવતનનું આધુનિક શહેર જામનગર આવેલું છે. આ જામનગરમાં આપણા સમાજની મહાજનવાડી ખંભાળીયા નાકા પર આવેલી છે. એ સિવાય કુંવરબાઈ ધર્મશાળા, જૈન દહેરાસરો તથા અનેક સંસ્થાઓનો વહિવટ આપણા સમાજના ભાઈઓ, ટ્રસ્ટો ચલાવે છે.

હાલારથી છેલ્લા સો - ૧૦૦ વર્ષ થી સ્થળાંતરની પ્રક્રિયા વેગવાન બનતા હાલારમાં વિશ્વભરની કુલ અંદાજે ૮૦,૦૦૦ ની વસ્તીના પાંચ ટકાથી ઓછી ચાર હજારની અંદરની વસ્તી હશે. એવા ટાંકણે માદરેવતન

સાથેના આપણા સંબંધોનો સેતુ જળવાઈ રહે અને એક જ્ઞાતિ - સમાજ તરીકેની ઓળખ ભાવિ પેઢીમાં દઢ થાય તે માટે આવું મધ્યસ્થ સ્થળ " ઈન્ટર નેશનલ ઓશવાળ સેન્ટર " હોવું સૌને જરૂર લાગતું હતું. આજે વિશ્વમાં આપણા સમાજના ભાઈઓ જ્યાં પણ વસે છે તે જ્ઞાતિ- સમાજરૂપે સંગઠિત થાય છે.

પછી તે ભારત, આફ્રિકા, યુકે, અમેરિકા, કેનેડા કે બીજો કોઈ દેશ કે તે દેશના શહેરો હોય, સવસ્થળોએ જ્ઞાતિ મંડળો, સમાજ, એસોસિએશન મિત્ર મંડળો સક્રિય છે.

હવે પછીના વસવાટના સ્થળોને માતૃભૂમિ- માદરે વતન કહી શકાય તેવું સ્થળ જ્યારે નથી, ત્યારે આવા સ્થળની અત્યંત આવશ્યકતા વિશ્વના ઓશવાળોને હતી.

:: મુત્સ્વરૂપ - ઓશવાળ સેન્ટર ::

આ ભાવનાને મુત્સ્વરૂપ આપવા ૧૯૮૯ ના ૧૮ મા અધિવેશનમાં ઓશવાળ સેન્ટર સ્થાપવાનો નિર્ણય લેવાયો હતો. આમ જામનગર ની ઘરતી પર આપણા આયોજનની રત્નકણિકાઓ ગોઠવાતી જતી હતી.

બોર્ડિંગની જગ્યા આપણા માટે પૂણ્યભૂમિ બનવા સજાઈ હશે.

શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિની સાથે સામાજિક સ્થળનો સંગમ સર્જાયો.

વિચારો કરો કે એ દિર્ઘદ્રઘટા વડિલોને જેમણે કેટલી દૂરદેશી વાપરી આજથી ૪૦ વર્ષ પહેલા દસ લાખ ફૂટ જેટલી વિશાળ જગ્યા ખરીદી ભાવિ પેઢીના વિકાસ માટે કેટલી સૂઝ દાખવી. જે પગરણો ૬૦ વર્ષ પહેલા દુષ્કાળ રાહતની પ્રવૃત્તિ થયા હતા ત્યારે કોને કલ્પના પણ હશે કે આ બીજ વટવૃક્ષ રૂપે ખીલશે.

આ સ્વપ્ન પૂતિન્નિહાળવા જે વડીલો હાજર હશે તેમનું હૈયું આનંદથી ગદ્ગદિત થશે. વિહ્વાલાલારી શબ્દાના ઓશવાળોને લાગણીના સેતુએ સાંકળી રાખવા ઓશવાળ સેન્ટર અત્યંત ઉપયોગી ભૂમિકા ભજવશે.

બોર્ડિંગ, વિદ્યાલય, ઓશવાળ સેન્ટર નો ત્રિવેણી સંગમ દ્રશ્યમાન થાય છે.

ત્રિવેણી સંગમ - ગંગા, જમુના, સરસ્વતી

જાણે કે ગંગા, જમુના, સરસ્વતીનો ત્રિવેણી સંગમ હાલાર ને આંગણે વિશ્વના હાલારીઓને સોહાવશે. મહાજનવાડી એ આપણા સમાજનો અતૂટ સેતુ છે.

જાણે કે એક અદ્રશ્ય મોજું વિહ્વાના હાલારીઓમાં ફરી વળ્યું,

એક ગુપ્ત સંદેશો તેમના હૃદય વીણાના તાર ઝંકારી રહ્યો.

મે વર્ષ ૧૯૯૨ ના અધિવેશનમાં આ અંગે સત્તાવાર ઠરાવ સંધની ૨૧ મી વાર્ષિક સભામાં આરાધના ધામમાં શ્રી રમેશચંદ્ર હરખચંદ દોઢીયાના પ્રમુખ સ્થાને લેવામાં આવ્યો હતો. આ ઠરાવમાં સર્વસત્તા હોદ્દારો અને કારોબારી સભ્યોને ઓશવાળ સેન્ટર અંગેની આગળની કાર્યવાહી કરવા સંપૂર્ણ સત્તા અપાઈ હતી.

સ્થળ હતું આરાધના ધામ. જ્યાં પાંજરાપોળ, આરાધના ધામ અને હાલાર તીર્થનો ત્રિવેણી સંગમ છે. સ્ત્રિહણ નદીના કાંઠે આવેલું આપણા હાલારીઓનું માદરે વતનનું આ પવિત્રધામમાં સમાજના ઉત્કર્ષ માટેનો અતિ મહત્વપૂર્ણ નિર્ણય લેવાઈ રહ્યો હતો. ત્યારબાદ મળેલી નવા પ્રમુખશ્રી તારાયંદ પી. શાહ ના અધ્યક્ષપદે કારોબારી સમિતિમાં શ્રી સોમચંદ લાલજી સાવલાના કનવીનર પદે ઓશવાળ સેન્ટર પ્લાનીંગ સમિતિના ત્રણ સભ્યોની નિમણૂક થઈ હતી. તેમને ચાર સભ્યોની નિમણૂકના સત્તા આપવામાં આવી હતી.

ઓશવાળ સેન્ટર પ્લાનીંગ સમિતિએ પ્લાન બનાવી, સભામાં પસાર કરી આ પ્લાન તા. ૬-૧૦-૧૯૮૩ ના આવી ગયા હતા.

ઓશવાળ સેન્ટરની પગારી નં. ૧ નું દાન આવી જતા જામનગર વિદ્યાલયના વિધિસર ના ઉદ્ઘાટન તા. ૨૬-૧-૧૯૮૩ ના ખાતમુહુતઃદાતા પરિવાર ના શ્રી ધીરજલાલ દેવરાજ કરણીયા-નાઈરોબી-લંડનના હસ્તે શ્રી તારાયંદ પી. શાહ ના પ્રમુખપદે થયું હતું.

તકતી સ્કીમોમાં દોઢ કરોડથી વધુ રકમ ટૂંકા ગાળામાં લખાઈ ગઈ. જાણે કે ફરીવાર ઓશવાળો એ તકતીની રાહ જ જોતા હતા અને દાનની વખાવર સાવી નાખી. કાયજરોનો ઉત્સાહ-જોમ વધતો ગયો.

સમાજે પૂર વાર કર્યું કે :

ધનસંચય કરતા દાનનું સ્થાન ઉચું રહે છે.

વાદળ વર્ષાનું દાન કરે છે તો તેનું સ્થાન ઉચું (આકાશમાં) છે.

જ્યારે જળનો (પાણી) સંગ્રહ નીચું (ઘરતી પર) છે.

તા. ૨૨-૧૧-૧૯૮૪ થી શુભારંભ

ઓશવાળ સેન્ટર બાંધકામ સમિતિ શ્રી સુભાષ કેશવજી ગડા ના પ્રમુખપદે સાત સભ્યોની સમિતિએ અત્યંત ટૂંકા ગાળામાં આ બાંધકામ પૂર્ણ કર્યું. સમાજના હોદ્દેદારોએ પ્રોત્સાહન આપ્યું. સમાજે ફંડથી ઝોળી છલકાવી દીધી, ફંડ સમિતિએ અત્યંત જહેમતથી નાણાંના આયોજનને સદ્વર બનાવ્યું. આમ ઓશવાળ સેન્ટરનો મજબૂત પાયો નંખાયો.

તા. ૨૨-૧૨-૮૪ : પ્રમુખ સ્થાન : શ્રી કેશવજી નરશી હરીયા

ઓશવાળ સેન્ટર કોમ્યુનિટી હોલ નં. ૧ નું ઉદ્ઘાટન સંઘના માજી પ્રમુખ જેમના નેજા હેઠળ તેનું ખાતમુહુત્થયું હતું. તે શ્રી તારાચંદ પી. શાહના હસ્તે થયું.

અતિથીગણનું ખાતમુહુત્થ તકતીના દાતા પડાણાના શ્રી ઝવેરચંદ મેઘજી ગોસરાણીના (નાઈરોબી) શુભહસ્તે થયું.

ઓશવાળ સેન્ટર કોમ્યુનિટી હોલ નં. ૨ નું ખાતમુહુત્થ તકતીદાતા નવાગામના શ્રી અરવિંદ જુઠાલાલ કરમણ દોઢીયા-નાઈરોબી (એલન શાહ) ના વરદહસ્તે થયું.

આ સમારંભના પ્રમુખ સ્થાને સંઘ પ્રમુખશ્રી કેશવજી નરશી હરીયા હતા.

આ પ્રસંગે સમસ્ત જ્ઞાતિનું નાતજમણ તથા શ્રી હા. વિ. ઓ. વિદ્યાલય, બોર્ડિંગ, છાત્રાલયના વિદ્યાર્થીઓનો સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ રાત્રે યોજાયો હતો.

ઓશવાળ સેન્ટર ના કોમ્યુનિટી હોલ નં. ૨ નું ઉદ્ઘાટન સંઘના વર્તમાન પ્રમુખ શ્રી ભરત હંસરાજ દોઢીયાના હસ્તે તા. ૨૯-૧૨-૧૯૯૬.

ઓશવાળ સેન્ટર, (મહાજનવાડી), કોમ્યુનિટી હોલ નં. ૧ તથા હોલ નં. ૨ બન્ને ૧૯૦૦૦ ફૂટના મળી કુલ બાંધકામ ૩૮૦૦૦ હજાર ફૂટ છે.

હોલ એક અને બે વચ્ચે સેન્ટર ની ઓફિસ આવેલી છે.

હોલના ઉપરના ભાગમાં ૬ બ્લોક તથા સ્ટેજની વ્યવસ્થા છે. નીચેના ભાગમાં સેલર.

:: અતિથી ગૃહ ::

અતિથીગૃહ એ દેશવિદેશથી પધારતા જ્ઞાતિજનોના ઉતારા માટે છે. તેનું બાંધકામ ૪૭૦૦૦ ફૂટ છે.

કુલ બ્લોક - ૩૬, મીનીરૂમ દરેક માળ ઉપર - ૧ કુલ ૩.

સ્ટોરરૂમ દરેક માળ ઉપર - ૨, કુલ ૬ કોમન સ્પેશ, લીફ્ટ, જનરેટર રૂમ, સાથે અત્યંત આધુનિક સુવિધાઓ હશે.

સંપ, સંગઠન, સહકાર અને સંઘભાવનાથી સભર ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘની રજતયાત્રાના સંસ્થાકીય પૃષ્ઠોના આ થોડાક અંશ છે.

વિશ્વ હાલારી શંભલાના ઓશવાળોની પચ્ચીસ વર્ષથી પૂર્ણિમાના પૂર્ણ ચંદ્ર સમ ગૌરવભરી આ લાલિમા છે. જેને શબ્દોમાં કંડારવી, ભાષામાં ઉતારવી, પૃષ્ઠોમાં ઉપસાવવી એ મુશ્કેલ કામ છે.

ઓશવાળ સાગરના આ વિરાટ વિકાસમાં અનેક રત્નકર્ષિકાઓ કંડારાયેલી છે અનેક નદીઓના આ અખૂટ સંગમ છે. જ્યાં હૃદયભાવ ઓછા પડે ત્યાં શબ્દો બિચારા શું કરે ? વિરાટ હાલારી નભોમંડળના તારા ગણવા કે ફૂટપટીથી માપવું તમને અઘરું નથી જણાતું

આમ સંઘની રજતયાત્રાને સફળતાથી હંકારનારો નાનાથી માંડી સૌ કોઈ જ્ઞાતિજનોનો ફાળો છે. ભવિષ્યમાં પણ સમગ્ર વિશ્વના ઓશવાળોને સાંકળરૂપ બનવા "સંઘ" ના આ આયોજનો ઉપયોગી નીવડશે જ દ્રઢ શ્રદ્ધા- વિશ્વાસ છે.

:: સંઘની સ્થાપનાથી રજત વષ્ણી ઝલક ::

ભારતના હાલારી વિસા ઓશવાળ જૈનોની મધ્યસ્થ સંસ્થા "ઓશવાળ શિક્ષણ અને રાહત સંઘ" ની સ્થાપના અને તેની શિક્ષણધામો, સમાજ ઉપયોગી ઈમારતોની રજત જયંતિ સુધીની સલખી વિકાસ પ્રવૃત્તિઓનો ટૂંકો પરિચય મેળવ્યો.

હવે આપણે સંસ્થાકીય પ્રવૃત્તિની સફર નિહાળીશું.

બોર્ડિંગ, છાત્રાલય, બાલમંદિર, વિદ્યાલય, ઓશવાળ સેન્ટર - અતિથીગૃહ (મહાજન વાડી) સુધીની પ્રવૃત્તિનો આછેરો ચિાતા જાણ્યા પછી થોડીક બહારની દુનિયા, સમાજના નાના નના અંગ સુધીના તેના પ્રવૃત્તિના ઉંડાણના નાના નાના ઝરણાઓના દર્શન કરીશું.

આ પાવન-પવિત્ર હાલારની ધરતી, તેની ઉચ્ચ સંસ્કારીકતા, હાલારી અસ્મિતાની સુવાસ ઝીલવા હવે આપણે તૈયાર થઈ જઈએ.

:: સંઘના કાયોખું બહુમાન ::

સંઘની સ્થાપના વષ*૧૯૭૨માં હાલારમાં દુષ્કાળ દરમ્યાન "સંઘે" જે રાત કાર્ય કર્યું. તે બદલ તા. ૨૭-૯-૧૯૭૩ ના જામનગર જીલ્લાની ૨૭ સંસ્થાઓ દ્વારા જામનગર જુનિયર ચેમ્બરના પ્રમુખશ્રીના કન્વીનર પદે થયું હતું.

:: મહાનુભાવોની મુલાકાતો ::

૧૯૩૮ થી બોર્ડિંગની સ્થાપનાથી અનેક મહાનુભાવોએ હાલારી બોર્ડિંગ-છાત્રાલય-વિદ્યાધામોની મુલાકાત લઈ તેની વ્યવસ્થા અને સુવિધાઓ પ્રત્યે સંતોષની લાગણી સાથે પ્રસંશા કરી છે. આ મહાનુભાવોમાં ઉદ્યોગપતિ, સાહસવીર શ્રી નાનજી કાલીદાસ મહેતા, મહારાજા દિગ્વિજયસિંહજી, યુ. એન. ઢેબર, રતુભાઈ અદાણી, બ્રિટીશ પાલામેન્ટની ઈમીગ્રેશન કમિટી, દેશવિદેશથી ઓશવાળોની સંસ્થાઓના હોદ્દેદારો, આગેવાનો, બોર્ડિંગ-છાત્રાલયના ભૂતપૂર્વ*વિદ્યાર્થીઓ, દાતા પરિવારો, અન્ય શિક્ષણપ્રેમીઓ અને અનેક અગ્રણીઓનો સમાવેશ થાય છે.

:: માનવરાહત - દુષ્કાળ અને અછત નિવારણ ::

૧૯૭૩માં દુષ્કાળની સ્થિતિ હાલારમાં ઉપસ્થિત થતા ચંદરીયા પરિવાર, ખીમસીયા પરિવાર તેમજ મેઘજી પેથરાજ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ દ્વારા વિવિધ માનવતાવાદી સ્કીમો સંઘે સ્વીકારી તેનું સંચાલન કર્યું હતું. હાલારના ૮૨ ગામોમાં અછત નિવારણ યોજના શરૂ કરી હતી. માનવરાહત, આર્થિક સહાય, મેડિકલ સહાય તથા અન્ય ઉપયોગી માનવતાવાદી પ્રવૃત્તિમાં સર્વ સમયે અને વર્તમાનમાં નિયમિત પણે પ્રતિબદ્ધ છે. કુદરતી આફતોના સમયે પણ સંઘે ફૂલ નહીં તો ફૂલની પાંખડી અપી*છે.

:: વસ્તી ગણતરી ગ્રંથ ::

"સંઘ" ની સ્થાપનાનો મૂળભૂત હેતુ હાલાર ના ગામડાઓમાં બાળકોને શૈક્ષણિક સુવિધાઓ પૂરી પાડવાનો હતો. આ માટે ગામડાઓની આપણી વસ્તી ગણતરીની જાણકારી તથા અન્ય જાણકારી જરૂરી છે. આ માટે સંઘે પ્રથમ ૧૯૮૨ ના વસ્તીગ્રંથમાં હાલાર તથા ભારતના અન્ય શહેરો (જામનગર - મુંબઈ સિવાય) વિગતવાર માહિતી બહાર પાડી હતી. ૧૯૯૩ ના વસ્તી ગ્રંથમાં ફક્ત હાલાર ના ગામડાની વસ્તીની ગણતરીની માહિતી બહાર પાડી છે.

વર્ષ*	ઘર - કુટુંબ	વસ્તી	સંયોજકશ્રી- વસ્તીગ્રંથ
૧૯૮૨	૨૧૫૬	૧૧૧૮૪	મોહનલાલ દેવજી શાહ
૧૯૯૩	૧૨૬૫	૪૭૦૭	પ્રેમચંદ લાધાભાઈ હરીયા

આ માહિતીના અવલોકન દ્વારા ભાવિ આયોજનમાં સુવિધા રહે છે. આ બંને વસ્તીપત્રકો સમિતિએ ખૂબ જ જહેમત ઉઠાવી શક્ય તેટલી માહિતી આપી છે.

:: સંઘનું મુંબઈ દફતર ::

૧૯૭૫માં પ્રથમ વખત સંઘની મુંબઈ ઓફિસની શરૂઆત થઈ હતી. વર્ષ ૧૯૭૫-૭૬ માટે મુંબઈના પ્રતિનિધી પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાતા સંઘની મુંબઈ ઓફિસ મુંબઈ મહાજનવાડીમાં શરૂ કરવામાં આવી હતી. ત્યારથી આજ સુધી સતત મુંબઈ સમાજે આ માટે એક બ્લોક ફાળવી, ટેલિફોન, ફર્નીચર તથા મિટીંગો અધિવેશનો માટે મુંબઈ મહાજનવાડીનો ઉપયોગ કરવા દઈ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ યોગદાન આપ્યું છે. સંઘની ખુશીભેટમાં પણ મુંબઈ સમાજના ખુશીભેટના સભ્યોની સેવા નોંધનીય, પ્રશંસનીય છે.

:: સુવેનિયર - સ્મરણિકા ::

સંઘની બોર્ડિંગ-છાત્રાલયમાં વષો* વષ* ઘાટી વધતી જતા સંઘે ૧૯૮૩માં, ૧૯૮૬, ૧૯૯૦માં સુવેનિયર, એકતા દિન ૨૮ જુલાઈની સ્મરણિકાઓ બહાર પાડી હતી. આ સુવેનિયરમાં સમાજ ખૂબ જ ઉદારતાથી જાહેરાતો, શુભેચ્છાઓ અપી*સંઘ માટે બહોળું ફંડ ઉભુ કયુ*હતું. આ પ્રસંગે સમિતિઓના સભ્યોની અત્યંત જહેમત ઉઠાવી ખૂબ જ મહત્વનું યોગદાન આપ્યું હતું.

:: મુંબઈમાં હોસ્ટેલ ::

મુંબઈમાં હોસ્ટેલ માટે અવાર નવાર વિચારણા અને પ્રયત્નો થયા હતા પણ તે અંગે નકકર પરિણામ આવ્યું નથી.

:: ડેલીગેશન - બોર્ડિંગની જમીન બાબત ::

બોર્ડિંગની જમીન "બોર્ડ" દ્વારા સંઘને લીઝ ઉપર સુપ્રત કરવા બાબત વિલંબમાં મુકાતા ૧૩ મે ૧૯૮૨ માં શ્રી રામજી મેઘજી શાહના નેજા હેઠળ પાંચ સભ્યોનું ડેલીગેશન કેન્યાની શુભેચ્છા મુલાકાતે ગયેલ. આ પ્રતિનિધિમંડળે સફળતાપૂર્વક, સહકાર પૂર્વક વાતાવરણમાં વાટાઘાટો કરી બોર્ડિંગની જમીન ૯૯ વર્ષના લીઝ ઉપર સંઘને આપવાનું ઠરાવ્યું હતું. આ પ્રતિનિધિમંડળે બોર્ડના ૪૦માં અધિવેશનમાં હાજરી આપી હતી અને જે જે શહેરોમાં આફ્રિકામાં ગયા ત્યાં તમનું ઉચિત બહુમાન સંઘને પણ નોંધનીય ફાળો લખાવ્યો હતો.

:: મેડિકલ શિબિરો - નેત્રયજ્ઞો - પોલિયો કેમ્પ ::

વર્ષ ૧૯૮૨ માં નેત્રયજ્ઞ, મેડિકલ શિબિરો, દવા વિતરણ, પોલિયો કેમ્પ તથા જયપૂર ફૂટનું વિતરણ જેવા આયોજનથી સંઘે પોતાનું યોગદાન આપ્યું છે.

:: બાવન ગામોની પદયાત્રા ::

બોર્ડિંગ છાત્રાલયના લાભાથે શ્રી હિરાલાલ હેમરાજ શાહ, જયંતિલાલ દેવચંદ - બન્ને લંડન, નેમચંદ વાઘજી રાયશી, રતિલાલ રામજીએ બાવન ગામની પદયાત્રા તા. ૧૯-૧-૮૨ થી તા. ૫-૨-૧૯૮૨ દરમિયાન કરી રૂા. ૧૨,૧૦,૬૨૭-૫૦ નો બહુમૂલ્ય ફાળો જમા કરી સંઘને ખુશીભેટ તીકે અર્પણ કરેલ.

:: સ્કોલર શીપ : રૂા. ૧૫૦૦ થી રૂા. ૧૦૦૦૦ સુધી ::

શૈક્ષણિક પ્રોત્સાહન તરીકે વર્ષ ૧૯૭૯ થી કોલેજમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિ રૂા. ૫૦૦/- ની આપવાનું સંઘ દ્વારા શરૂ થયેલ. જે આજે ૧૧ મા ધોરણથી રૂા. ૧૫૦૦/- તથા પ્રોફેશનલ ડિગ્રી માટે મયામ્દિત સંખ્યામાં રૂા. ૧૦૦૦૦/- સુધીની આપવામાં આવે છે. સ્કોલર શીપ માટે રૂા. ૧૫૦૦/- ની એક એવી રીતે ફંડ ઉભુ કરાય છે. સમાજ અત્યંત ઉદાર તાથી આ સ્કોલર શીપ ફંડમાં ફાળો આપે છે. લગભગ ૭૦ વિદ્યાર્થીઓને છેલ્લા વર્ષે સ્કોલર શીપ અપાઈ હતી.

:: ફંડ સમિતિઓ ::

શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિ તેમાં પણ સમાજ માટેની બોર્ડિંગ છાત્રાલયો ખૂબ જ ખર્ચાળ હોય છે. તેના માટે ફંડ ફાળા, વિવિધ આયોજનો માટે નાણાં અત્યંત જરૂરી અંગ છે. આ માટે ફંડ સમિતિમાં સભ્યોએ ૨૫ વર્ષ માં જે યોગદાન આપ્યું છે. તે અનન્ય, અનોખું અને ઉદારણીય છે. તેમાં પણ વિદ્યાલયો - ઓશવાળ સેન્ટર - અતિથીગૃહના આયોજન પછી જે મોટી નાણાંની જરૂર આ સમિતિઓ પૂરી કરી છે તેનું શબ્દોમાં વર્ણન શક્ય જ નથી.

:: પેટા ટ્રસ્ટો ::

સંઘના નેજા હેઠળ ચાલતી સ્કુલોનું અલગ પેટા ટ્રસ્ટ રચવાનું નક્કી કરેલ છે અને તે અંગેની કાયદાહી કાર્યરત છે.

:: સંસ્થાકીય વહિવટ ::

સંઘનો સંસ્થાકીય વહિવટ ૨૫ વર્ષ માં ઘણો સરળતાથી ચાલ્યો છે. આગેવાનો, કાર્યકરો, હોદ્દેદારો, વિવિધ સમિતિના સભ્યોનું યોગદાન પ્રસંશનીય છે. સમાજ ઉપર નાણા ઉપર માટે નિર્ભર સંસ્થાઓના કાર્યકરોને ખૂબ જ ભોગ આપવા પડતો હોય છે. પણ સંઘના કાર્યકરોએ ભેખ લઈ તન, મન, ધનથી સેવાઓ આપી સંઘનો વહિવટ સુગમતાથી ચલાવ્યો છે.

સંસ્થા હોય ત્યાં અલગ વિચાર ધારા, મતભેદો હોય. કાર્ય કરે તેની ભૂલો પણ થાય. ક્યારેક નાની વાતોનું મોટું સ્વરૂપ અપાય, તો ક્યારેક વિવિધ સંજોગો તેમાં ભાગ ભજવતા રહે છે. જ્યારે જ્યારે ગૂંચ ઉભી થઈ છે ત્યારે ત્યારે સૌએ સમાજ અને સંઘના હિત ખાતર ઉદાર દિલ રાખી સંઘને ઉની આંચ આવવા દીધી નથી. સંઘના અહોભાગ્ય છે કે સંસ્થાકીય વહિવટ સૌએ હંમેશા સહકારની ભાવનાથી, ઉદાર મનથી કર્યો છે. તેથી જ ૨૫ વર્ષમાં સંઘ પ્રવૃત્તિઓનો વ્યાપ વધારી શક્યો છે.

આજ પરંપરા, ઉદારતા, સ્નેહ, બંધુત્વ, સંપ, સહકાર અને સંગઠનની ભાવનાથી કાર્યરત રહી વિશ્વમાં હાલારીઓના ધ્વજ લહેરાતા રહેશે. દરેક કસોટીની પળે પળે સૌ જતુ કરવાની ભાવના રાખી સમાજના ઐક્યનું મજબૂત બનાવી સંઘના વિકાસમાં યોગદાન આપતા રહેશે જ.

:: સંસ્થાકીય પ્રવૃત્તિઓનો વ્યાપ : ૧૭ સમિતિઓ ::

જેમ જેમ પ્રવૃત્તિઓનો વ્યાપ વધતો ગયો તેમ એક જ વહિવટી સમિતિમાંથી ૨૫ માં વર્ષે આજે ૧૭ સમિતિઓ કાર્યરત છે સૌ માનભેર સંસ્થાના રિત-વિકાસને ધ્યાનમાં રાખી નાનાથી મોટી ઉમરનાઓ પોતાની સેવાઓ આપી સંઘને ધન્ય બનાવી રહ્યા છે.

વિશ્વભરની હાલારી સંસ્થાઓએ, આગેવાનોએ સમયે સમયે જે સહકાર આપ્યો છે તે અવર્ણનીય છે.